

Ayup

Ihlaşmənlik həm awatlıq

¹ «Uz» degən yurtta, Ayup isimlik bir adəm yaxıoqanıdı. Bu adəm bolsa qusursız, durus, Hudadin kərkiđioqan, yamanlıqtin özini yirak tutıđioqan adəm idi. ■

² Uningdin yəttə oqul wə üq kız tuoquldi. ³ Uning yəttə ming qoy, üq ming tögə, bəx yüz jüp kala, bəx yüz mada exək qatarlık mal-mülki bar idi. Uning malaylırı bək kəp idi; u xərqliklər iqidə həmmidin uluq idi.

⁴ Uning oqullırı nəwət boyiqə bekitkən kündə öz öyidə baxkılar üqün dastihan selip ziyapət qılatı. Bu künlərdə ular adəm əwətip üq singlisini ular bilən billə tamaklinixka qakiritatti. ⁵ Ularning xu ziyapət künliri ayaqlıxi bilən Ayup adəm əwətip ularni Huda aldida paklinixka orunlaxturatti. U tang səhərdə ornidin turup ularning sanioqa asasən kəydürmə qurbanlıqlarni qılatı. Qünki Ayup: «Balilirim gunah qilip qoyup, kənglidə Hudaqa bihərmətlik qilip qoyamdikin» dəp oylaytti.

Ayup hərdaim ənə xundak kılıp turatti. □

Ərxtiki birinqi kətimlik kengəx; Xəytan soqunup kiridu

⁶ Bir küni, Hudaning oqulliri Pərwərdigarning huzuriqə hazır boldi. Xəytanmu ularning arisioqə kiriwaldi. □ ⁷ Pərwərdigar Xəytandin: — Nədin kəlding? — dəp soridi.

Xəytan Pərwərdigarqə jawabən: — Yər yüzini kezip paylap, uyaq-buyaqlarni aylinip qərgiləp kəldim, dedi. ■

□ **1:5 «Ayup adəm əwətip ularni Huda aldida paklinixka orunlaxturatti»** — baxqa birhil tərjimis: «Ayup ularni qəqirixka adəm əwətip, ularni Huda aldida paklanduratti». **«paklinix»** — əyni qəqdiki qurbanlik kılıx üçün «adəmni paklandurrux»ning kəndək elip berilidiqanlıqı bizgə naməlum. Bəlkim yuyundurulup, pakiz kiyimlərnı kiydürüx degəndək ix boluxı mumkin. **«kəydürmə qurbanlik»** — qədimki zamanlarda məlum bir həywan (qoy, kala, qatarlik)ni soyup, uning kənini yərgə eqitwetip, andin uning pütün tenini Hudaqə atap kəydürüxtin ibarəttur. Bu hil qurbanlik gunahni tiləx yaki Hudaqə ibadət kılıx məqsitidə kılınıdu. **«Hudaqə bihərmətlik kılıx»** — muxu səz ibraniy tilida «baruk» dəp elinidu. «Baruk» adəttə «bərikət, bəht» degən mənini bildüridu. Xu dəwrədə adəmlər bir-biri bilən hoxlaxkəndə «bərikətlik bolsun» dəp bəht tiləytti. Xu səwəbtin «bəht tiləx» («baruk») «hoxlixix»ni bildürüpmu kəlixı mumkin idi. Demək, muxu yərdə bu ibarə «Balilirim Hudadin hoxlixix («huddi widalaxkəndək») ayrilip ketəmdikin» degən mənədə boluxı mumkin. □ **1:6 «Hudaning oqulliri»** — muxu yərdə ehtimal mukəddəs pərixtilərnı kərsitidu. 38:7ni kərüng. **«Xəytanmu ularning arisioqə kiriwaldi»** — Huda nemə üçün Xəytanning əzining huzuriqə kirip, əzini ərkinlik bilən həqarətlixigə yol qoyidu? Bu muhım məsilə toqruluk «qoxumqə səz»imizni kərüng. ■ **1:7** 1Pet. 5:8

8 Pərwərdigar uningōja: — Mening qulum Ayupka diqqət qiloansən? Yər yuzidə uningdək mukəmməl, durus, Hudadin kōrkidiōjan hēm yamanliktin yiraq turidiōjan adəm yok, — dedi.

9 Xəytan Pərwərdigarōja jawabən: — Ayup Hudadin bikardin bikar kōrkmiōqandu? ¹⁰ Əzüng uning əzi, ailisidikiliri hēm uning hēmmə nərsisining ətrapioja qaxa qoyōjan əməsmu? Sən uning qolioja bərikət ata kilding, xuning bilən uning təəllukati tərəp-tərəptin güllinip awumakta. □ ¹¹ Əgər Sən qolungni sozup, uning hēmmə nərsilirigə tegip qoysang, u Səndin yüz örüp, Seni tillimisa *Xəytan bolmay ketəy!* — dedi.

¹² Pərwərdigar Xəytanōja: — Mana, uning hēmmə nərsisini sening qolungōja tutkuzdum! Biraq uning əzigə təgküqi bolma! — dedi. Xundak qilip Xəytan Pərwərdigarning huzuridin qikip kətti.

Birinqi sinak

¹³ Bir küni, Ayupning oqul-qizliri qong ak-isining əyidə tamak yəp, xarab iqip olturatti.

¹⁴ Bir həwərqi Ayupning yenioja kelip uningōja: — Kalilar bilən yər həydəwatattuk, exəklər ətrapta otlawatatti; ¹⁵ Xəbaliklar hujum kilip kala-exəkləni bulap kətti. Ixləwatқан yaxlarni kiliqlap öltüriwətti. Yaloquz mənla kutulup kelip, siligə həwər yətküzüxkə nesip boldi, — dedi.

□ **1:10 «ətrapioja qaxa qoyōjan»** — yaki «ətrapioja tosaq qoyōjan».

¹⁶ Bu adəmning gepi tehi tügiməy turupla, yənə birsi yügürüp kelip Ayupka: — Asmandin Hudaning oti qüxüp koylar wə ixləwatқан yaxlarni köydüriwətti; yaloquz mənla kutulup qaldim, siligə həwər yətküzüxkə nesip boldum, — dedi.

¹⁷ Bu adəmning gepi tehi tügiməy turupla, yənə birsi yügürüp kelip Ayupka: — Kaldiyələr üq tərəptin hujum kilip tögilərnı bulap elip kətti, ixləwatқан yaxlarni kiliqlap öltürüwətti; yaloquz mənla kutulup qaldim, siligə həwər yətküzüxkə nesip boldum, — dedi.

¹⁸ Bu adəmning gepi tehi tügiməy turupla, yənə birsi yügürüp kelip Ayupka: — Oqulliri wə kızliri qong akisining öyidə tamak yəp, xarab iqip olturoqinida, ¹⁹ tuyuqsız, qəldin qattıq bir boran qikip öyning tət bulungini qattıq soqup, öy oqulap qüxüp yaxlarni öltürüwətti; yaloquz mənla kutulup qaldim, siligə həwər yətküzüxkə nesip boldum, — dedi.

²⁰ Ayup bolsa buni anglap ornidin dəs turup, tonini yirtip, qeqini qüxüriwetip, özini yərgə taxlap Hudaoqa ibadət kildi: —

²¹ Mən apamning qorsikidin yalingaq qüxkən, u yərgimu yalingaq kaytimən; həmmını Pərwərdigar *manga* bərgən, əmdi Pərwərdigar *məndin* elip kətti; Pərwərdigarning namioqa təxəkkür-mədhiyə kayturulsun! — dedi.■

²² Bularning həmmisidə Ayup gunah kilmidi wə yaki Hudani heqkandak nalayiklik bilən əyiblimidi.

■ **1:21** Top. 5:14; 1Tim. 6:7

2

Ərxniki ikkinqi qetimlik kengəx; Xəytan yənə soqunup kiridu; ikkinqi sinəq

¹ Yənə bir küni, Hudaning oqulliri Pərwərdigarning huzuriqə hazır boluxқа kəldi. Xəytanmu ularning arisiqə kiriwaldi. □

² Pərwərdigar Xəytandin: — Nədin kəlding? — dəp soridi. Xəytan Pərwərdigarqə jawabən: — Yər yüzini kezip paylap, uyaq-buyaqlarni aylinip qərgiləp kəldim, — dedi.

³ Pərwərdigar uningqə: — Mening qulum Ayupқа dikqət qiloqansən? Yər yüzidə uningdək mukəmməl, durus, Hudadin qorqidioqan həm yamanliqtin yirəq turidioqan adəm yoq. Məyli sən Meni uni bikardin-bikar yutuwetixkə dəwət qiloqan bolsangmu, u yənila sadəqətlikidə qing turuwatidu, — dedi.

⁴ Xəytan Pərwərdigarqə jawabən: — Hər adəm öz jenini dəp terisini berixkimu razi bolidu, hətta həmmə nemisinimu berixkə təyyardur; □

⁵ Birəq Sən hazır qolungni sozup uning səngək-ətlirigə təgsəng, u Səndin yüz ərüp tillimisa *Xəytan bolmay ketəy!* — dedi.

⁶ Pərwərdigar Xəytanoqə: — Mana, u hazır sening qolungda turuwatidu! Birəq uning jeniqə təgmə! — dedi.

□ **2:1 «Hudaning oqulliri»** — 1:6, 38:7 wə izahatlarni yənə kərüng. □ **2:4 «Hər adəm öz həyatini saklap qelix üqün terisini berixkimu razi bolidu»** — ibraniy tilida: «Hər adəm öz həyatini saklap qelix üqün terining ornioqə terə berixkimu razi bolidu» degən ibarə ixliltigən — mənisi bəlkim biz təjrimə qiloqanimizdək boluxi kerək.

7 Xundak qilip Xəytan Pərwərdigarning huzuridin qikip, Ayupning bədinini tapinidin bexioiqə intayin azablik hürmək-hürmək yarilar bilən toxkuziwətti.□

8 Ayup bolsa bədinini tatilax-oir dax üçün bir sapal parqisini qolioqa elip, küllükkə kirip olturdi. □ 9 Ayali uningoa: — Əjəba sən tehiqə öz sadəqətlikingdə qing turuwatamsən? Hudani qarəqa, əlüpla tügəx! — dedi.□

10 Lekin Ayup uningoa: — Sən hamakət ayal-lardək gəp qiliwatisən. Biz Hudaning yahxilikini qobul qiləjanikənmiz, əjəba uningdin kəlgən külpətnimu qobul qiliximiz kerək əməsmu? — dedi. Ixlarda Ayup eoizda heqkandak gunah ötküzmididi.

Ayupning üq dostining uni yoqlap kelixi

11 Ayupning dostliridin üqəylən uningoa qüxkən külpəttin həwərdar boldi. Ular, yəni Temanlik Elifaz, Xuhalik Bildad wə Naamatlik Zofar

□ 2:7 «**intayin azablik hürmək-hürmək yarilar**» — bu kesəlning qaysi kesəl ikənlikini enik dəp berix qiyin. Bəzi dohturlar uni «yawa qeqək kesili» dəp qaraydu. □ 2:8

«**küllükkə kirip olturux**» — qədimki zamanlarda matəm tutux yaki kattik qayoquni bildürux üçün adəmlər kül dəwisidə olturatti. Qədimki xəhərlərnin sirtida adəttə qong bir «kül dəwisi» bolidu, Ayup xu kül dəwisi üstigə olturojan boluxi mumkin.

□ 2:9 «**Hudani qarəqa!**» — Ayupning ayalining uningoa Hudani qarəqa dəp bu nəsihət qilixi, muxu arkilik Huda tərripidin jening elinsun degən mənədə. «Hudani qarəqa!» — İbraniy tilida «baruk» degən söz bilən ipadilididi, «Huda bilən hoxlixix», «Hudadin waz keqix» degəndək mənilerdə. 1:5diki izahətni kərüng. «**əlüpla tügəx!**» — ibraniy tilida «əlüwərgin!».

degən kixilər bolup, öz yurtliridin qikip, Ayupqa həsdaxlıq bildürüş həm təsəlli berix üçün uning yenioğa berixka billə kelixkənidi.

¹² Ular kelip yiraktinla uningöğa qariwidi, uni toniyalmay qaldı-də, awazlirini kətürüp yioqlap taxlıdi. Hərbiri öz tonlirini yirtiwetip, topa-qanglarni asmanoğa etip öz baxlirioğa qeqixti.

¹³ Ular uning bilən billə daq yərdə yəttə keqə-kündüz olturdi, uningöğa heqkim gəp kılmidi; qünki ular uning dərd-əlimining intayin azablıq ikənlikini kərüp yətkənidi.

3

Ayupning səzlixı — uning həyatka lənət okup, ölümgə intizar boluxı

¹⁻² *Yəttə künden keyin, Ayup eqiz eqip əhwalioğa qarita özining kərüwatқан künigə lənət okup mundak dedi: —*■

³ «Mən tuquloğan axu kün bolmioğan bolsa boptikən!

«Ooqul bala apiridə boldi!» deyilgən xu keqə bolmioğan bolsa boptikən!□

⁴ Xu künni zulmət qarlioğan bolsa boptikən! Ərxtə turoğan Təngri kəz aldidin xu künni yokitiwətkən bolsa boptikən, Quyax nuri uning üstigə qüxürülmisə boptikən!

⁵ Xu künni qarangoquluk həm ölümning kələnggisi öz koynioğa alsa boptikən!

■ **3:1-2** Yər. 15:10; 20:14 □ **3:3** «**Ooqul bala apiridə boldi!**» — bu gəpni pərixtilər kıloğan boluxı mumkin.

Bulutlar uni yutup kətsə boptikən,
 Xu künni kün qarangoqulatquqilar qorkitip
 kətküziwətkən bolsa boptikən!□

⁶ Xu kəqni — Zulmət tutup kətsə boptikən;
 Xu kün yil iqidiki *baxqa* künlər bilən billə
 xatlanmisa boptikən!

Xu kün ayning bir küni bolup sanalmisa bop-
 tikən!

⁷ Mana, xu keqidə tuqut bolmisa boptikən!
 U keqidə heqkandaq xad-huramlıq awaz yan-
 grimisa boptikən!

⁸ Künlərgə lənət qiloquqilar xu küngə lənət qilsa
 boptikən!

Lewiatanni qozoxaxqa petinalaydioqanlar xu
 küngə lənət qilsa boptikən!□

⁹ Xu kün tang səhərdiki yultuzlar
 qarangoqulaxsa boptikən!

U kün quyax nurini bihudə kütsə boptikən!
 Xu kün sübhining kapaklirining eqilixini bihudə
 kütsə boptikən!

□ **3:5 «kün qarangoqulatquqilar»** — buning nemə ikənlikigə
 hazır birnemə deyix təs. Bəlkim jadugərlərnin bir hil
 jadugərlikni ixlitip künni qarangoqulitixqa intilidioqanlığını
 kərisitixi mumkin.

□ **3:8 «Lewiatan»** — qongqur
 dengiz astida yaxaydioqan qorkunqluq əjdihəqə ohxap
 ketidioqan haywan. «Lewiatanni qozoxax» bolsa, bəzi kona
 mədəniyətlərdə: «bu yooqan haywanni qozoxap ornidin
 turuqzup pütün quyaxni tosüp yepip, qarangoquluq
 qüxürəlmiz» degən kəzkaraxtur. Ayupning əzi mundaq
 «qarangoqulaxturux usuli»qə ixənməsliki mumkin, biraq
 xeirlik təkitləx üqün bu selixturmini ixlitidu. Demək, Ayup
 muxu yərdə əzi tuquloqan küning muxu əjdihəqə ohxax
 qorkunqluqlığını wə taqabil turuxning intayin təslikini
 bildürməkqi boluqan boluxi mumkin.

10 Qünki xu kün meni këtürgən baliyatquning
ixiklirini ətmigən,
Mening kəzlimni dərd-ələmni kərəlməs
kilmioğan.

11 Ah, nemixka anamning qorsikidin qüxüpla
өлüp kətmigəndimən?!
Nemixka qorsaktin qıqkandila nəpəstin
qalmioğandimən?

12 Nemixka meni qobul kilidioğan etəklər
boloqandu?

Nemixka meni emitidioğan əmqəklər boloqandu?

13 Muxular bolmioğan bolsa, undaқта mən
mənggü tinq yetip qalattim,
Mənggülük uyquşa kətkən bolattim, xu qaoqda
aram tapqan bolattim.

14 Xu qaoqda əzliri üqünla hilwət jaylaroşa
mazar saloğan yər yüzidiki padixahlar həm
məslihətqilər bilən, □

15 Yaki altun yioqan,
Əyliri kümüxkə toloğan bəg-xahzadilər bilən
bolattim;

16 Qorsaktin məzgilsiz qüxüp kətkən yoxurun
balidək,
Nurni kərməy qaqrap kətkən balidək həyat
kəqürmigən bolattim.

17 Axu yərdə rəzillər awariqiliktin haliy bolidu,

□ **3:14 «əzliri üqünla hilwət jaylaroşa mazar saloğan yər yüzidiki padixahlar həm məslihətqilər»** — bu ayəttiki «mazar» bəlkim Misirdiki qong ehramlarni kərsitixi mumkin. Məyli qong, həywətlik bolsimu, bəribir adəmni ölümdin qooqdiyalmaydu. Bu jümlini yənə «əzi üqünla hazır harablixip kətkən jaylarni quroğan padixahlar...» dəp tərjimə kiloqili bolidu.

Axu yərdə ھalidin kətkənlər aram tapidu,□

18 Axu yərdə əsirlər rahəttə jəm bolidu,
Ular əzgüqilərnin awazini anglimaydu;

19 Əjriblərmu həm uluqlarmu axu yərdə
turidu,

Qul bolsa hojayinidin azad bolidu.

20 Japa tartquqioqa nemə dəp nur berilidu?

Nemixka dərd-ələmgə qəmgənlərgə ھayat
berilidu?

21 Ular təxnalıq bilən ölümni kütidu,

Birəq u kəlməydu;

Ular ölümni yoxurun gəhərnə kezip
izdigəndinmu əwzəl bilidu,

22 Ular gərnə tapqanda zor huxal bolup,
Xad-huramliqqa qəmidu.

23 Əz yoli eniksiz adəmgə,

Yəni Təngrininə tosiqi selinoqan adəmgə ne-
mixka *nur wə ھayat* berilidu?

24 Xunga tamikimninə ornioqa nalilirim kelidu;

Mening kəttik pəryadlirim xarkiratmidək
xarkiraydu.

25 Qünki mən dəl kərkəqan wəhxət əz bəximioqa
qüxti;

Mən dəl kərkidioqan ix mənə kəldi.

26 Məndə ھəq aramliq yəqtur!

Həm ھəq hatirjəm əməsmən!

Həq tinq-amanlikim yəqtur!

Birəq parəkəndiqilik ھaman üstümgə
qüxməktə!».

□ **3:17** «Axu yərdə *rəzillər* ھalidin kətkənlər aram tapidu» —
muxu yərdə Ayupninə səzi Hudaning adalitidin gumanlinixioqa
yekin kelidu. U, rəzillər bəxka adəmlərgə ohxax gərdə tənq
bolup ohxax dəm alalaydu, dəwatqandək mənide səzləydu.

4

*Elifazning söz qilixi ••• «Adəm Hudaning al-
dida həkqaniy bolalmaydu»*

¹ Temanlik Elifaz jawabən mundaq dedi: —

² «Birsi sən bilən səzləxməkqi bolsa, eqir
alamsən?

Birak kim aqzioqa kəlgən gəpni yutuwalaydu?

³ Qara, sən kəp adəmlərgə təlim-tərbiyə bərgən
adəmsən,

Sən jansiz qollarqa küq bərgənsən,

⁴ Səzliring dəldəngxip aran mangidiqanlarni
riqəbtləndürgən,

Tizliri pükülgənlərnı yəligənsən.

⁵ Birak hazır nəwət sanga kəldi,

Xuninglik bilən həlingdin kəttinq,

Balayi'apət sanga tegixi bilən,

Sən alakzadə bolup kəttinq.□

⁶ Ihlaşmənliking tayanqing bolup kəlmigənmu?

Yolliringdiki durusluk ümidinqning asasi
əməsmidi?

⁷ Esinggə al, kim bigunah turup wəyran bolup
bakqan?

□ **4:5 «Balayi'apət sanga tegixi bilən, sən alakzadə bolup
kəttinq!»** — deməy turalmaymizki, Elifazning «Balayi'apət
sanga tegixi bilən» degini Ayupning eqinixlik əhwalini nəhayiti
yenik qaoqliqan bir səzdur.

Duruslarning hayati nədə üzülüp qaloqan?□

⁸ Mən kerginimdək, gunah bilən yər aqdurup awariqilik terioqanlar, Ohxaxla hosul alidu.■

⁹ Təngrining bir nəpisi bilənla ular gumran bolidu, Uning oʻzipping partlixi bilən ular yoqilip ketidu.□ ■

¹⁰ Xirning horkirəxliri, Həm əxəddiy xirning awazi *bar bolsimu*, Xir arslanlirining qixliri sundurulidu;□

¹¹ Batur xir bolsa ow tapalmay yoqilixqa yuzlinidu, Qixi xirning küqükliri qeqilip ketidu.

¹² — Mana, manga bir söz oʻqayibanə kəldi, Kulikimoqa bir xiwirlioqan awaz kirdi,

¹³ Tün keqidiki oʻqayibanə kərünüxlərdin qiqқан

□ **4:7 «Esinggə al, kim bigunah turup wəyran bolup bakқан? Duruslarning hayati nədə üzülüp qaloqan?»** — Elifazning bayani, xühisizki, qiyamət künidə əməlgə axurulidu. Biraқ bundaқ sөzlərninɡ bu dunyada hərdaim əməlgə axuruluxi natayin. Ayupning dostlirining həmmisi: «Bu dunyada gunah sadir qiləqan hərkəndə adəmgə külpət kəltürülidu; Ayupqa külpət kəldi; xunga u qoқum məlum bir eoqir gunahni qiləqan» dəp pərez qilidu. Bu kəzqaraxni Ayup qəbul qilmisimu, lekin bundaқ gəplər uni intayin azablaydu həm uni Hudaning adalitidin gumanlinixqa türtkə bolidu. Ularning sөzlrirdin qarioqanda, Ayup wə uning dəwridikilərninɡ qiyamət küni toqrisida asasən həwiri yoқ idi. ■ **4:8** Ayup 15:35; Zəb. 7:14-16; Pənd. 22:8; Yəx. 59:4; Həox. 10:13; Gal. 6:7, 8 □ **4:9 «nəpisi»** — «nəpsi» əməs. ■ **4:9** Yəx. 11:4 □ **4:10 «Xirning horkirəxliri, həm əxəddiy xirning awazi bar bolsimu,...»** — baxqa bir hil tərjimisi: «Xirning horkirəxliri həm əxəddiy xirning awazi jim bolidu...».

oylarda,

Adəmlərnı qongqur uyqu baskanda,

¹⁴ Korkunq wə titrəkmü meni bastı,

Səngək-səngəklirimni titritiwətti;

¹⁵ Kəz aldımın bir roq ətüp kətti;

Bədimdikı tükürüm hürpiyip kətti. □

¹⁶ U roq ornıda midirlimay turdı, biraq turqını kərəlmıdım;

Kəz aldımın bir gəwdə turuptu;

Xiwirliqan bir awaz anglandı: —□

¹⁷ «İnsan balısı Təngridin həqqaniy bolalamdu?

Adəm öz Yaratquçısın pak bolalamdu?□

¹⁸ Mana, U Öz kulliriqə ixənmigən,

Hətta pərixtilirini «Nadanlıq kılıqan!» dəp əyibliqən yərdə, ■

¹⁹ Uli topılardı bolqan insanlar,

Laydı yasalqan əylərdə turoquqılar kəndək bolar!?

□ **4:15 «bir roq ətüp kətti»** — andın bu roq Elifazqə gəp kılıdu. «Ayup» 1-2-babtiki həwərdin kəriqəndə, roqning gepi yalqan bolqaqqa, bu roq Xəytəndin kəlgən yaman bir roq ikənlikigə bizdə kılqə guman yok. Təwəndiki izahətlərnımu kərüng. □ **4:16 «Xiwirliqan bir awaz anglandı»** — baxka bir hil tərnimisi: «süküt iqidə bir awaz anglandı». □ **4:17 «İnsan balısı Təngridin həqqaniy bolalamdu?»** — baxka bir

hil tərnimisi: «İnsan balısı Təngri aldıda həqqaniy bolalamdu?». ■ **4:18** Ayup 15:15; 2Pet. 2:4

Ular pərwanidinmu asanla yanjilidu!□

²⁰ Ular tang bilən kəq arilikida kukum-talkan bolidu;

Ular heqkim nəzirigə almiqan haldə mənggügə yokilidu.□

²¹ Ularning qedir tanisi yulup taxlanoqanoqu?

Ular heq danalikkə tehi erixməyla ölüp ketidu!». □

□ **4:19 «Laydin yasaloqan oylərdə turoquqilar qandak bolar!?»** — roħ eytkan bu səzlər (17-21-ayətlər) pütünləy yaloqan xikayət səzlidir; qünki biz kitabning bexida Hudaning Ayupni «Mening qulum Ayup» dəp atap uningqə bolqan ixənqisi toqrisidiki hatirilərnı kərələymiz. Həmmə roħlarning səzining toqra boluxı natayın! Xuning üqün təkıtləymizki, barlıq «roħlarning səzliri»ni, xundakla insanlarning səzlrinimu mukəddəs yazmılar (Təwrat, Zəbur, Injil)diki toluq həqıqətlərgə asasən təkxürüp ispatlax tolimu zərürdur. **«Ular pərwanidinmu asanla yanjilidu!»** — roħning muxu səzining kəqmə mənisi: İnsan balisi Hudaning aldida heqnemə hesablanmaydu, xunga Hudaning həqkaniylikqə adəmnıng əqli kılqə yətməydu, degənliktur. Demək, insanlar Hudaning həqkaniylikni kət'iy qüxinəlməydu. Birəq Ayupning qarixi undək əməstur. Ayup: — Gərqə adəm wə Hudaning arisida insanlarning gunahı səwəbidin zor hang pəyda bolqan bolsimu, insanlarning bəribir öz wijdanida həqkaniylik toqrisidiki birhil oqıl-pəl kərunidioqan qüxənqisi bolidu, dəp qaraydu.

□ **4:20 «Ular heqkim nəzirigə almiqan haldə mənggügə yokilidu»** — roħning bu səzi yənıla bir aldəmqiliktur; Injiloqə asəsən, Huda hətta kuqqaqning yərgə yikilqinimı nəzirigə alidu. □ **4:21 «Ular... heq danalikkə tehi erixməyla ölüp ketidu!»** — Elifaz adəmnıng hayatini qediroqə ohxitidu; qedirning taniliri yulunoqada qedir dərhal oqulap ketidu. Elifazning bu səzigə qariloqanda, hayatning bir məqsiti danalikkə erixıxtur. Məlum nuqtidin eytkanda bu səzning asasi bar.

5

Elifazning sözini dawamlaxturuxi

¹ Këni, iltija kılıp baq, sanga jawab kılıquqi barmikin?

Mukəddəslərnıng qaysısidın panah tiləysən?□

² Qünki əhməkning aqqıki özını ɵltürıdu, Kəhri nadannıng jeniəa zamin bolıdu.□

³ Mən öz kɵzüm bilən əhməkning yiltiz tartkanlıkını kɵrgənmən;

Lekin xu haman unıng makanını «Lənətkə uqraydu!» dəp bildim,□

⁴ Uning baliliri amanlıqtın yiraktur;

Ular xəhər dərwazısıda sot kılınəanda basturldı;

Ularəa heqkim hımayıqi bolmaydu.

⁵ Uning hösulını aqlar yəp tügıtidu;

Ular hətta tikən arısıda qaləanlirinimu elip tügıtidu;

Kıltaqımu unıng mal-mülüklirını yutuwelıxqa təyyar turıdu.

⁶ Qünki awarıqılık əzəldın topıdın ünüp qıqmaydu,

Külpətmu yərdın ɵsüp qıqkanmu əməs.

□ **5:1 «Mukəddəslər»** — muxu yərdə bəlkim mukəddəs pərixtilərni kərsıtidu. □ **5:2 «Kəhri nadannıng jeniəa zamin bolıdu»** — yaki «Kərməslikı nadannıng jeniəa zamin bolıdu».

Elifazning bu sözınıng mənısı: Ayupning aqqıqlınıp, Hudaəa qaxxıxi hətərlik ıx; Huda unıngəa jawab kəlmıgən yərdə, Huda wə insannıng arılıqıda turıdıəan bir «kelıxtürgüqi»dınmu yərdəm tiləx pütünləy bıhudə ıx, degənlik boluxı mumkin. □ **5:3 «Lekin xu haman unıng makanını «lənətkə uqraydu!» dəp bildim»** — baxqa bırhıl tərjımısı:

«Lekin mən dərhəl unıng makanıəa lənət oqıdum».

⁷ Birak uqkun yukirioqa uqidioqandək,
Insan külpət tartixka tuoquloqandur.□

⁸ Ornungda mən bolsam, Təngriqla murajjət
qilattim,

Mən iximni Hudayimoqla tapxuriwetəttim.

⁹ U hesabsiz karamətlərni,
San-sanaksiz möjizilərni yaritidu.■

¹⁰ U yərgə yamoqur təkdım qilidu;
U dala üstigə su əwətip beridu.■

¹¹ U pəs orunda turidioqanlarning mərtiwisini
üstün qilidu;

Matəm tutqanlar amanliqqa kətürülidu.■

¹² U hıyligərlərnıng niyətlirini bikar qiliwetidu,
Nətijidə ular ixini püttürəlməydu.□ ■

¹³ U məkkarlarnı öz hıyligərlikidin tuzakqa
alidu;

Əgrilərnıng nəyrəngliri ekıtip ketilidu.□ ■

¹⁴ Kündüzdə ular qarangoqulukqa uqraydu;
Qüxtə tün keqidək silaxturup mangidu.■

□ **5:7 «Insan külpət tartixka tuoquloqandur»** — yaki «Insan japa tartixkimu tuoquloqandur». Kirix sözimizdə eytkinimizdək, okurmənlərnıng esidə bolsunki, Ayupning üq dostıning bərgən pikirliridə heli kəp hatalıq yərliri bar. Keyin Huda xu hata gəpliri üqün ularni əyibləydu. 42:7-9ni kərüng. ■ **5:9** Ayup 9:10; Zəb. 72:18; Rim. 11:33 ■ **5:10** Zəb. 104:10 ■ **5:11** 1Sam. 2:7; Zəb. 113:7, 8 □ **5:12 «U hıyligərlərnıng niyətlirini bikar qiliwetidu, nətijidə ular ixini püttürəlməydu»** — bu ayət Injilda («1Kor.» 1:19) rosul Pawlus tərıpidin nəkil kəltürülgən, xunga xübhısizki uni toqra dəp bilimiz. ■ **5:12** Nəh. 4:9; Zəb. 33:10; Yəx. 8:10 □ **5:13 «U məkkarlarnı öz hıyligərlikidin tuzakqa alidu»** — Elifazning bu jümlisimu Injilda («1Kor.» 3:19) rosul Pawlus tərıpidin nəkil kəltürülgən, xunga xübhısizki unımu toqra dəp bilimiz. ■ **5:13** 1Kor. 3:19 ■ **5:14** Qan. 28:29

15 Birak u miskinlarni makkarlarning kiliqi wə aozidin kutkuzidu,
Ularni küqlüklarning qangilidin kudrätlik koli bilən kutkuzidu.

16 Xunga, ajizlar üqün ümid tuoqulidu,
Kəbihlik aozini yumidu.■

17 Kara, Təngri ibrət bərgən adəm bəhtliktur,
Xunga, Həmmigə Qadirning tərbiyisigə səl qarima jumu!■

18 Qünki U adəmni yarilanduridu, andin yarini tangidu;

U sanjiydu, birak Uning kolliri yənə saqaytidu.■

19 U seni altə kıyinqiliktin kutkuzidu;
Həтта yəttə külpəttə heqkandak yamanlik sanga təgməydu.□ ■

20 Aqarqilikta U sening ülüminggə,
Uruxta U sanga uruloqan kiliq zərbisigə nijatkar bolidu.

21 Sən zəhərlik tillarning zərbisidimu bax-panahlik iqigə yoxurunisən,
Wəyranqilik kəlgəndə uningdin heq qorkmaydiqan bolisən.

22 Wəyranqilik wə kəhətqilik aldida külüpla qoyisən;

Yər yuzidiki haywanlardinmu heq qorkmaysən.

23 Sən daladiki taxlar bilən əhdidax bolisən;
Yawayi haywanlarmu sən bilən inak etidu.■

■ 5:16 Zəb. 107:42 ■ 5:17 Pənd. 3:11, 12; Ibr. 12:5; Yaq. 1:12; Wəh. 3:19 ■ 5:18 Qan. 32:39; 1Sam. 2:6; Hox. 6:1

□ 5:19 «... altə kıyinqilik... yəttə külpəttə ... » — bu «altə... yəttə...» degən ibarə «hərhil..., hərəkandak...» degənni bildüridu. ■ 5:19 Zəb. 91 ■ 5:23 Hox. 2:20

24 Sən qediringning tinq-amanlikta bolidioʻanlikini bilip yetisən; Mal-mülküngni editlisəng, həmmə neməngning təl ikənlikini baykaysən.

25 Nəsling kəp bolidioʻanlikini, Pərzəntliringning ot-qəptək kəp ikənlikini bilisən. □

26 Sən öz waqtidila yetilip yioqiloʻan bir baʻq buʻdaydək, Pəkət waqit-saiting pixip yetilgəndila yərlikinggə kirisən.

27 Biz əzimiz buni təkxürüp kərgənmiz — ular həkikətən xundaqtur. Xunga əzüng anglap bil, bularni əzünggə tətbiqlap oylap baq».

6

Ayup yənə səzləydu — «Mening dadlixim hək»

1 Ayup jawabən mundaq dedi: —

2 «Ah, mening dərdlik zarlirim tarazida əlqənsə! Ah, beximoʻa qüxkən barlik bala-qaʻza bular bilən billə tarazilansa! □

□ 5:25 «Nəsling kəp bolidioʻanlikini, pərzəntliringning ot-qəptək kəp ikənlikini bilisən» — Elifaz Ayupning on balisidin həm barlik mal-mülkidin ayrilip qaloʻanlikini pütünləy esidin çiqirip qoyoʻqandək qilatti. □ 6:2 «... Ah, beximoʻa qüxkən barlik bala-qaʻza bular , yəni dərdlik zarlirim bilən billə tarazilansa!» — Ayupning bu sözi: «dərdlik zarlirim» wə beximoʻa qüxkən bala-qaʻzalar tarazada selixturulsa, əməliyətə mening zarlirimning az ikənliki kərünüdu, degən mənini əz iqigə elixi mumkin.

³ Xundak qilinsa u hozir dengizdiki qumdin eoqir bolup qikidu;

Xuning uqun sezlirim telwilercq boluwatidu.■

⁴ Qunki Həmmigə Qadirning okliri manga sanjilip iqimdə turuwatidu,

Ularning zəhirini rohim iqməktə,

Təngrining wəhimiliri manga qarxi səp tüzüp hujum kiliwatidu.□ ■

⁵ Yawa exək ot-qəp tapqanda hangramdu?

Kala bolsa yəm-həxək üstidə mərəmdu?

⁶ Tuz bolmisa təmsiz nərsini yegili bolamdu?

Ham tuhumning ekining təmi barmu?

⁷ Jenim ularqa təgsimu səskinip ketidu,

Ular manga yirginqlik tamak bolup tuyulidu.

⁸ Ah, mening təxna boluqinim kəlsidi!

Təngri intizarimni ijabət kilsidi!

⁹ Ah, Təngri meni yanjip taxlisun!

U kolini koyuwetip jenimni üzüp taxlaxqa muwapik kərsidi!

¹⁰ Xundak bolsa, manga təsəlli bolatti,

Hətta rəhimsiz aqrıklarda kiynalsammu, xadli-nattim;

Qunki Mukəddəs Boluquqining sezliridin tan-

■ 6:3 Pənd. 27:3 □ 6:4 «Ularning zəhirini rohim iqməktə» — yaki, «Ularning zəhəri rohimni yəp ketidu». ■ 6:4 Zəb. 38:1-3

miqan bolattim!□

11 Məndə ölümni kütküdək yənə qanqilik maqdur qaldi?

Mening səwr-takətlik bolup həyatimni uzartiximning nemə nətijisi bolar?

12 Mening küqüm taxtək qingmu?

Mening ətlirim mistin yasalqanmidi?

13 Əzümgə yardım bərgüdək maqdurum qalmidi əməsmu?

Hərқandak əkil-tədbir məndin qoqliwetilgən əməsmu?

Buradərlirining Ayupni daqda qoyuxi

14 Ümidsizlinip ketiwatqan kixigə dosti meħribanliқ kərsətmiki zərürdur; Bolmisa u Həmmigə qadirdin qorқuxtin waz keqixi mumkin.□

15 Biraq buradərlirim waқitliқ «aldamqi erik» süyidək,

Manga həligərlik bilən muamilə qilmakta;

□ **6:10 «Həтта ... xadlinattim; qünki Mukəddəs Boluquning səzliridin tanmiqan bolattim!»** — Ayupning bundaq oylixi: «Əgər hazır Huda mening jenimni alsa, mən Uningdin yüz ərümigən mana muxu qaoqdila alsa boptikən; biraq bu azab-oқubətlər dawamlaxturulsa, məndə nemə əzgirixlər bolar, mən Hudadin tanimənmü qandak? Xunga yaxisi U hazır meni əpkətsə, qattik bir zərbə bilən əpkətsə məyli» degəndək mənini beridu. □ **6:14 «Ümidsizlinip ketiwatqan kixigə dosti meħribanliқ kərsətmiki zərürdur; bolmisa ...»** — ayətning baxқа birnəqqə tərjimiliri bar. Bularning biri: «Həтта u Həmmigə Qadirdin qorқuxtin ayriloqan bolsimu, ümidsizlinip ketiwatqan kixigə dosti meħribanliқ kərsətmiki zərürdur».

Ular suliri ekip tügigən erikğa ohxaydu.□

16 Erigən muz suliri erikğa kirgəndə ular qaridap ketidu,

Qarlar ularning iqidə yokilip ketidu,

17 Ular pəsilning illixi bilən qurup ketidu;

Hawa issip kətkəndə, izidin yokilip ketidu.□

18 Səpərdaxlar mangoğan yolidin qikip, erikğa burulidu;

Ular erikni boylap mengip, qəldə ezip əlidu.

19 Temalix karwanlarmu erik izdəp mangdi;

Xebalix sodigərlərmu ularğa ümid bilən qaridi;□

20 Biraq ular ixənginidin ümidsizlinip nomusta qaldi;

Ular axu yərgə kelixi bilən parakəndiqilikke uqridi.

21 Mana silər ularğa ohxax *manga tayini* yok bolup qaldinglar;

Silər qorkunqluk bir wəhimini kərüpla qorkup ketiwatisilər.

22 Mən silərgə: «Manga beringlar»,

Yaki: «Manga mal-mülükliringlardin hədiyə

□ **6:15 «aldamqi erik»** — qəl bayawanda tuyuksiz ekixtin tohtaydioğan erik. Yoluqilarning muxundak erikğa ixinixi intayin hətərlik, əlwəttə. 20-21-ayətlərnı kərüng. □ **6:17 «Hawa issip kətkəndə, izidin yokilip ketidu»** — demək, əng kerək bolğan waqıtta bu eriklar oqayib bolidu. □ **6:19 «Xebalix sodigərlərmu ularğa ümid bilən qaridi»** — yaki «Xebalix sodigərlərmu ularğa uqraxni ümid qilatti».

qilinglar?» — deganni qaçan döp bakқан?□

²³ Yaki: «Meni ezitquqining qolidin kutkuzunglar!»

Yaki «Zorawanlarning qolidin gërugë pul bërsënglar!» döp bakқанmu?

²⁴ Manga øgitip qoyunglar, süküt qilimën; Nädë yoldin qikқанliқimni manga kërsitip beringlar.

²⁵ Toqra sëzlër nemidegën ötkür-hë!

Biraқ әyiblinglar zadi nemini ispatliyalaydu?!□

²⁶ Ümidsizlëngën kixining gëpliri ötüp ketidiqan xamaldëk tursa,

Pëqët sëzlërnila әyiblimëqқimusilër?□

²⁷ Silër yetim-yesirlarning üstidë qëk taxlxisilër!

Dost-buradiringlar üstidë sodilxisilër!□

²⁸ Әmdi manga yüz turanë qarap bëqinglar;

□ **6:22 «Manga mal-mülükliringlardin hëdiyë qilinglar?»**

— **deganni qaçan döp bakқан?»** — Ayup u dostliriqä hëqqaçan qëzdar bolup baқmiqan. U: «Silërdin pul yaki mal-mülük kütkinim yoқ, silërdin kütkinim pëqët azraq hësdaxliқ yaki mehribanliқ, halas» demëqçi. □ **6:25 «Biraқ әyiblinglar zadi nemini ispatliyalaydu?»** — xu waқitқиqä

Ayupning üq dosti arisidin pëqët Elifaz söz qilqan. Ayup «әyiblinglar» (këplük xëkli) degën sözi bilën ularqä: «Silër yenimöqä kelixtin awwal әhwalim toqruлуқ **til biriktürüwaloqan ohxaysilër**» döp puritiwatidu. □ **6:26 «Ümidsizlëngën kixining gëpliri ötüp ketidiqan xamaldëk tursa,...»** —

Ayup bu gëpliri bilën özümning bëzi sëzlimning hëddidin exip këtкәнlikini bilimën, döp etirap qilqan bolsa kerëк. Baxқа birhil tәрјimisi: «Silër pëqët sëzlërnila әyiblimëqқimusilër, ümidsizlëngën kixining gëpliri naқayiti ötüp ketidiqan bir xamaldëkla döp qarimaққisilër?». □ **6:27 «Dost-buradiringlar üstidë sodilxisilër!»** — baxқа birhil mänisi: «Silër dost-buradërlër üqün ora kolixisilër».

Aldinglardila yaloqan söz qilalamdim?

²⁹ Өtünimən, boldi qilinglar, gunah bolmisun;

Rast, kaytidin oylap bekinglar,

Qünki özümning toqrilikim *tarazida* turidu.□

³⁰ Tilimda hatalik barmu?

Tilim yamanlikni zadi tetiyalmasmu?

7

Insanlarning turmux azabliri

¹ Insanqa zeminda jawrə-japa qekidioqan turmux bekitilgən əməsmu?

Uning künliri bir mədikarningkigə ohxax əməsmu?

² Kul kəqkurunning sayisigə təxna boləqandək, Mədikar öz əmgikining həkkinə küt-kəndək,

³ Mana bihudə aylar manga bekitilgən, Oğəxlikkə toloqan keqilər manga nesip qilinoqan.□

⁴ Mən yatqinimda: «Kaqaqan koparmən?» dəp oylaymən,

Biraq kəq uzundin uzun bolidu,

Tang atkuqə pütün bir keqə mən toloqinip yatimən.

⁵ Ətlirim kurtlar həm topa-qanglar bilən kaplandi,

□ **6:29 «Qünki özümning toqrilikim tarazida turidu»** — yaki: «Qünki bu ixta hək mən tərəptidur». □ **7:3 «Mana bihudə aylar manga bekitilgən,...»** — bu jümlə Ayupning azabi axu küngiqə bəlkim birnəqə ay uzartiləqanlikini kərsitidu. Uning dostlirining Ayupning kəxiqə kəlgüqə qiloqan səpiri uzun boləqan bolsa kərək.

Terilirim yerilip, yiringlap kətti.□

⁶ Künlirim bapkarning mokisidinmu ittik øtidu, Ular ümidsizlik bilən ayaoqlixay dəp qaldı.□

⁷ *Ah Huda*, mening jenim bir nəpəsəla halas. Kəzüm yaxxilikni qaytidin kərməydioqanliki esingdə bolsun;■

⁸ Meni Kərgüqining kəzi ikkinqi kətim manga qarimaydu,

Sən nəziringni üstümgə qüxürginingdə, mən yokaloqan bolimən.□

⁹ Bulut oqayib bolup, qayta kərünmigəndək, Ohxaxla təhtisaraqa qüxkən adəm qaytidin qıkmaydu.□

¹⁰ U yənə öz øyigə qaytmaydu,

Øz yurti uni qayta tonumaydu.

¹¹ Xunga mən aqzımni yummay, Rohımning dərd-əlimi bilən söz kılay, Jenimning azabidin zarlaymən.

□ **7:5 «Ətlirim qurtlar həm topa-qanglar bilən...»** — yaki «Ətlirim qurtlar həm qakaq-qakalar bilən...». □ **7:6**

«Künlirim bapkarning mokisidinmu ittik øtidu» — bapkarning mokisi intayin tez, tohtımay hərəket kılıdu. **«Ular ümidsizlik bilən...»** — ıbraniy tilida «ümidsizlik» wə «yip» ahangdax söz. Ayup muxu ayəttə öz hayatini tokulidioqan giləmgə ohxitip, «yip tohtap qalojudək» deməkqi. ■ **7:7** Ayup 8:9; 10:9; 14:1, 2, 3; 16:22; Zəb. 90:5, 6, 9; 102:11; 103:15; 144:4; Yəx. 40:6; Yaq. 4:14; 1Pet. 1:24 □ **7:8**

«Sən nəziringni üstümgə qüxürginingdə, mən yokaloqan bolimən» — bu 7-8-ayəttə, 21-ayətkə ohxax, Ayup «I Huda, Sən baldur manga rəhim kılmisang, keqikip qalisən!» degəndək kılattı. □ **7:9**

«Təhtisara» — muxu yərdə «təhtisara» (ıbraniy tilida «xeol») degən yər «yər astidiki saray» (yəni, «təkt saray»), ølgənləring rohliri baroqan jayni kərsitidu. Enik turuptiki, Ayupning bu sözləni eytkanda gərdin tirildürülux toqrisida həwiri kəp əməs idi.

12 Nemixka Sən üstümdin kəzət kilisən?
Mən *hətərlük* bir dengizmu-ya?
Yaxı dengizdiki bir əjdihəməmə?[□]

13 Mən: «Ah, yatqan ornum mənə rahat beridu,
Kərpəm nalə-pəryadimoğa dərman bolidu» —
desəm,

14 Əmdi Sən qüxlər bilən meni qorqutiwatisən,
Olayibanə alamətlər bilən mənə wəhimə sal-
isən.

15 Xuning üçün boşluluxumni, ölümni,
Bu səngəklirimgə qarap olturuxtin artuq bil-
imən.[□]

16 Mən öz jenimdin toydum;
Mening mənəgügə yaxıoqum yok,
Meni məylimgə koyiwətkin,
Mening künlirim bihudidur.^{□ ■}

17 İnsan balisi nemidi?
Sən nemixka uni qong bilisən,
Nemə dəp uningə kəngül berisən?[■]

18 Hər ətigəndə uni sürüxtürüp kelisən,
Hər nəpəs uni sinaysən!

19 Qaçanoıqə meningdin nəziringni almaysən,
Mənə qaçanoıqə aqzimdiki serik suni yu-
tuwalodək aram bərməysən?

[□] 7:12 «Nemixka Sən üstümdin kəzət kilisən?» — Ayup:
«Mən aləmnin amənlikioğa birhil həwp yətküzəmdim-ya?» dəp
Hudadin sorimaqçı ohxaydu. [□] 7:15 «... boşluluxumni,
ölümni, bu səngəklirimgə qarap olturuxtin artuq bilimən»
— Ayupning kesili, bəlkim, boşnuqux kesili (dəm siqilix kesili)
boluxi mumkin. Bu ayət yənə mundaqmu tərcimə kılınıdu, yəni:
«Gelimni siqquçı bolsa boynumni, ölüm bolsa səngəklirimni
tallidi». [□] 7:16 «Mening künlirim bihudidur» — yaxı
«Mening künlirim bir nəpəs, halas!». [■] 7:16 Zəb. 62:9; 144:4
[■] 7:17 Zəb. 8:4; 144:3; İbr. 2:6

20 Mən gunah qiloğan bolsammu,
i insaniyətni Kəzətküqi, Sanga nemə
kiliptimən?!

Mən Sanga yük bolup qaldimmu?

Buning bilən meni Əzünggə zərbə nixani
qiloğansənmu?

21 Sən nemixқа mening itaətsizlikimni kəqürüm
kilib,

Gunahimni saķit qilmaysən?

Qünki mən pat arida toṗining iqidə uhlaymən;

Sən meni izdəp kelisən, ləkin mən məwjut
bolmaymən».□

8

*Xuhalik Bildad səzləydu — Ilgiriki dəwrlərdiki
azab-oқubətlər toṗruluk guwahlik*

1 Andin Xuhalik Bildad jawabən mundak dedi:

2 «Sən qağanoқiqə muxularni səzləysən?

Aoқingdiki səzlər küqlük xamaldək qağanoқiqə
qikidu?

3 Təngri adalətni burmiloқuqimu?

Həmmigə Qadir adillikni burmilamdu?■

□ **7:21** «...sən meni izdəp kelisən, ləkin mən məwjut
bolmaymən» — 7-bab, 7-8-ayət üqün berilgən izahatnimu
kəring. Muxu yərdə, Ayupning iqidiki etikaд həm gumanning
bir-birigə bolğan kürixi kərunidu. Ayup bir tərəptin Hudani
düşminimdək ix қildi, ləkin yənə bir tərəptin U kəlgüsidə Əz
dostini izdigəndək meni izdəp kelidu, birak tapalmaydu, dəydu.

■ **8:3** Қан. 32:4; 2Tar. 19:7; Dan. 9:14

4 Sening baliliring Uning aldida gunah qilgan bolsa,

U ularnimu ita'etsizlikining jazasiqa tapxuroqan, halas.□

5 Birak 'ag'ar 'ezung hazir qin kongluingdin Tengrini izdisengla,

H'emmig'e Kadiroqa iltija qilsangla,■

6 'Ag'ar sen sap dil ham durus bolgan bolsang, Xubhisizki, U sen uqun oyotinidu,

Qokum sening h'ek'kaniylikingqa tolgan turaloqungni gullenduridu.

7 Sen d'asl'apt'e etibarsiz qaralgan bolsangmu, Birak sen ahirida qokum tehimu gullinis'en.

8 Xunga sendin otun'eyki, etk'anki d'awrl'erdin sorap b'ak'kin,

Ularning ata-bowilirining izdinixlirigimu kongul koyotin■

9 (Qunki biz bolsak tunugunla tuqulog'anmiz; K'unlirimiz p'ek'et bir say'e bolog'aqqa, heqnemini

□ **8:4 «Sening baliliring Uning aldida gunah qilgan bolsa, U ularnimu ita'etsizlikining jazasiqa tapxuroqan, halas»** — Bildadning bu bayani r'ehimsizlik bil'en qilinoqan sozl'erdur; bu sozl'er Ayupning yarisioqa tuz sepip uni tehimu azabka salidu. Qunki Ayupning h'esriti d'el muxu ix t'up'eylidin boluwatatti; birak Bildadning Ayupning balilirining etkuzg'an bir'er gunah'i toq'risida heqkandak ispati yoktur. Biz bolsak, uning balilirining am'aliy'att'e oz gunah'i s'ew'ebidin elmig'anlikini bilimiz. ■ **8:5** Ayup 22:23 ■ **8:8** Kan. 4:32

bilməymiz). □ ■

¹⁰ Sanga kərsətmə berip əgətələydiqan ular əməsmu?

Ular öz kənglidikini sanga səzliməmdu?

¹¹ Latka bolmisa yekənlər egiz əsələmdu?

Komuxluqtiki ot-qəplər susiz əsələmdu?

¹² Ular yexil peti bolup, tehiqə orulmiqan bolsimu,

Hərəkəndə ot-qəptin tez tozup ketidu. ■

¹³ Təngrini untuqan kixilərninğ həmmisining aqiwətliri mana xundəktur;

Iplaslarning ümidi mana xundəktə yokqa ketər. ■

¹⁴ Qünki uning tayanqini qürük bir nərsə, halas; Uning ixəngini bolsa əmüqükning toridur, halas.

¹⁵ U öz uwisioğa yəlinidu, biraq u məzmut turmaydu;

U uni qing tutuwaloqan bolsimu, biraq u bərdəxlik bərləməydu.

¹⁶ U kuyax astida kəkligən bolsimu,

Uning piləkliri öz beqini qapliqan bolsimu,

¹⁷ Uning yiltizliri tax dəwisigə qirmixip kətkən bolsimu,

U taxlar arisida orun izdigən bolsimu,

¹⁸ Ləkin *Huda* uni ornidin yuliwətsə,

□ **8:9** «Künlirimiz pəkət bir sayə...» — Bildadning bu degini, uning u dəwridiki ata-bowilirining (əzining zamani bilən selix-turoqanda) intayin uzun əmürlük boluqlanliqini kərsitixi mumkin. (Təwrattiki «Yaritulix» qismioğa əsasən, Adəm'atimizdin baxlap Nuq pəyoqəmbərninğ dəwrigiqə nuroqun adəmlər birnəqəqə yüz yil yaxioqanidi). ■ **8:9** Yar. 47:9; 1Tar. 29:15; Ayup 7:5, 6, 7; Zəb. 39:5, 13; 102:11; 144:4 ■ **8:12** Zəb. 129:5-6; Yər. 17:6 ■ **8:13** Ayup 11:20; 18:14; Zəb. 112:10; Pənd. 10:28

Axu yər uningdin tenip: «Mən seni kərmigən!» — dəydu.□

¹⁹ Mana uning yoliniing xadliqi!

Uningdin keyin orniqa baxkiliri tupraqtin ünidu.

²⁰ Kara, Huda durus adəmni taxlimaydu, Yaki yamanlik qiloquqilarning qolini tutup ularni yelimaydu.□

²¹ U yənə sening aozingni külkə bilən, Ləwliringni xadliq awazliri bilən tolduridu,

²² Sanga nəprətləngənlərgə xərməndilik qaplinidu, Əskiləarning qediri yökətilidu».

9

Ayup bərgən jawabi — «Insan balisi kəndak qilip Huda aldida adil bolalaydu?»

¹ Ayup jawabən mundak dedi: —

□ **8:18** «... **Lekin Huda uni ornidin yuliwətsə, axu yər uningdin tenip: «Mən seni kərmigən!» — dəydu**» — muxu yərlərdə Bildad Ayup uqriqan balayi'apətni xu birnəqəqə ixka ohxatqan boluxi mumkin: — awwal -15-ayəttə, u «yamanlarning əyining oqulap ketixi» toquruluk səzləydu; ikkinqi, 16-ayəttiki «pələklər» degən səz, ibraniy tilida «pərzəntlər»nimu kərsitidu. Üqinqi, muxu ayəttə bəlkim «axu yər» degən səz Ayupning yurtdaxlirini kərsitidu; ular uni qətkə kəqip: «Səndək Huda lənət qiloqan adəmni tonumaymiz» degən mənilərdimu eytiloqan boluxi mumkin. □ **8:20** «... **yamanlik qiloquqilarning qolini tutup ularni yelimaydu**» — yaki «...yamanlik qiloquqilarni qolioqa küq bərməydu».

² Way, seningla toqra, *dunyani* həqiqətən sən degəndək dəp bilimən!

Birək insan balisi qandak qilip Təngri aldida həkkaniy bolalisun?■

³ Həтта əgər birsi uning bilən dəwalixixka petinalisa,

Xu *kixi* məsililərnin mingdin birigimu jawab berəlməydu.□

⁴ Uning kəlbidə qongkur danalix bardur,

U zor küq-qudrətkə igidur;

Kimmu Uningoqa qarxi qikip, yürükini tom qilip,

Keyin tinq-aman qaloqan?

⁵ U taqlarni oʻzəzipidə oʻulatqanda,

Ularoqa heq bildürməyla ularni yulup taxlaydu.

⁶ U yər-zeminni təwritip öz ornidin qozoqitidu,

Xuning bilən uning tüwrükliri titrəp ketidu.

⁷ U quyaxka kətürülmə dəp səz qilsila, u qopmaydu;

U *halisa* yultuzlarningmu nurini peqətləp qoyalaydu.

⁸ Asmanlarni kəng yayoquqi pəkət udur,

U dengiz dolqunliri üstigə dəssəp yüridu.■

⁹ U yəttə qarəqqi yultuz, Orion yultuz türkümi wə kəlb yultuz topini,

■ **9:2** Ayup 14:4; 25:4; Zəb. 143:2 □ **9:3** «Həтта əgər birsi uning bilən dəwalixixka petinalisa, xu *kixi* məsililərnin mingdin birigimu jawab berəlməydu» — buning yənə baxka ikki hil tərjimisi boluxi mumkin: (1) «Əgər Huda birsi bilən dəwalixixni layiq kərsə, u *kixi* mingdin bir məsiligimu jawab berəlməydu»; (2) «Əgər Huda birsi bilən dəwalixixni layiq kərsə, Huda u kixining mingdin bir məsilisigimu jawab bərməydu».

■ **9:8** Yar. 1:6

Jənubiy yultuz türkümlirininimu yaratқан.□

¹⁰ U hesabliqisiz uluq ixlarni,
Sanap tügitəlməydiqan karamət ixlarni qilidu.■

¹¹ Qara, U yenimdin ötudu, birak mən Uni kərməymən;

U ötüp ketidu, birak Uni baykiyalmaymən.□

¹² Mana, U elip ketidu, kim Uni Öz yolidin yanduralisun?

Kim Uningdin: «Nemə qiliwatisən» dəp soraxqa pətinalisun?□

¹³ Təngri oəzipini qayturuwalmaydu;
Raḥabning yardəmqiliri Uning ayioiqoqa bax egidu.□

¹⁴ Xundak turukluq, mən qandakmu uningqa jawab berələyttim.

Mən munazirə kiloqudək qandak sözlərnı tal-liyalayttim?

¹⁵ Mubada mən həkqaniy bolsammu,
Mən yənıla Uningqa jawab berəlməyttim;

□ **9:9 «Jənubiy yultuz türkümlirininimu yaratқан»** — yaki: «Jənubiy asmandiki həzinilərnı yaratқан». ■ **9:10** Ayup 5:9; Zəb. 72:18; 77:14; 86:10; Rim. 11:33 □ **9:11 «U yenimdin ötudu»** — yaki: «U yenimdin ötsə». «**U ötüp ketidu**» — yaki: «U ötüp kətsə». □ **9:12 «U elip ketidu»** — yaki: «U elip kətsə» yaki «U bulap kətsə». □ **9:13 «Raḥab»** — «Raḥab»ning mundaq üq hil mənə mumkinqilili bar: — (1) ḥakawurluq; (2) Misir imperiyəsining yənə bir ismi (qədimki dunyada ḥakawwurluqta dangki qikқан); (3) əng qong mumkinqilili bar mənisi xuki, dengizdiki zor, qorkunqluq bir ḥaywanning ismi. Bu yooqan ḥaywanning yənə bir ismi «lewiatan» boluxi mumkin (yukiriqi 3-bab, 8-ayəttiki izahatni kəring). U Muqəddəs Kitabtiki baxqa birnəqqə yərlərdə Xəytanning bir simwolidur. Xunga muxu yərdə «Raḥabning yardəmqiliri» bəlkim Xəytanning yardəmqilirini kərsətgən boluxi mumkin.

Mən pəkət sotqimoğa iltijala qılalayttim.

¹⁶ Mən Uningoğa iltija qıloğan wə U manga jawab bərgən bolsimu,

Mən tehi Uning sadayimni anglioğanlikiğa ixənq qılalmioğan bolattim;

¹⁷ U boran-qapqunlar bilən meni ezidu, U yarilirimni səwəbsiz awutmaqta.

¹⁸ U manga hətta nəpəs elixkimu ruhsət bərməydu,

Əksiqə U manga dərd-ələmni yükliwətti.

¹⁹ Kük-qudrət toqrisida gəp qılsaq, mana, Uningdin küqlük *yənə baxqa kim bar?*

Adalətkə kəlsək, kim Uni sotqa qakıralisun?!□

²⁰ Mən özümni aqlımakqi bolsam, öz aozzim özümni gunaħqa paturar,

Qosursiz boloğan bolsam, U yənıla meni əgri dəp bekitər.□

²¹ Birak mən əslidə eyibsiz idim.

Məyli, özümning qandaq bolidioğanlikim bilən pərwayim pələk!

Əz jenimdin toydum!

□ **9:19 «Adalətkə kəlsək, kim uni sotqa qakıralisun?!»** — əsli tekistni qüxinix səl təx. Baxqa hil tərjimiliri boluxi mumkin.

□ **9:20 «... Qosursiz boloğan bolsam, u yənıla meni əgri dəp bekitər»** — Ayupqa mubada Hudaning aldida özini aqlax pursiti kəlsimu, u Hudaning zor kük-qudriti bilən aozzining eqılmas qilinixidin, yaki hətta «maxına adəmdək» öz aozzi bilən özini əyibləp ketixidin qorkıdu. «Huda həmmidin küqlük, xunga U adil» degən kəzqarax dunyadiki hərbi zalimning: «Kük-hoqıq degən həktur» degən kəzqarixioğa yeqin kelidu. Ayup muxu yərdə «Huda manga undaq muamilə qılsa, adil bolmaydu» deməkqi bolidu. Kitabning keyinki qisimlirida, Hudaning həm həmmidin küqlük həm xuning bilən birgə pütünləy adil ikənliki aydinglixidu.

22 Həmmə ix ohxax ikən; xunga mən dəymənki,
U duruslarnimu, yamanlarnimu ohxaxla
yokitidu. □ ■

23 Tuyuksiz bexioğa qaza kelip əlsə,
U bigunahlaroğa kılinoğan bu sinakğa qarap
külidu. □

24 Yər yüzi yamanlarning qolioğa tapxuruldi;
Biraq U sotqılarning kəzlrini bu adalətsizlikni
kərəlməydiğan kılıp koyidu;
Muxundaq kılıoquci U bolmay, yənə kim bolsun?

25 Mening künlirim yəltapaning
yügürüxidinmu tez etidu;
Ular məndin keçip ketidu,
Ularınq heqkəndəq yaxxiliqi yoktur. ■

26 Ular qomux kemilərdək qapsan etüp ketidu;
Aloqur bürküt owni tutkili xungoquoqandək tez
mangidu. □

27 Əgər: «Nalə-pəryadtin tohtap,
Qirayimni tutuldurmay hux qiray bolay»
desəmmu,

□ 9:22 «... mən dəymənki, u duruslarnimu, yamanlarnimu ohxaxla yokitidu» — naħayiti enikki, bu bəbtiki 14-ayəttin 34-ayətikiqə Ayup Hudaning namini bir qətimmu tiloğa almay, pəkət Uni: «U... Uning... Uni... Sən...» dəp ataydu. Bəlkim u Hudaning zor küq-kudiritigə həm özining həzirki qorkunqluq əħwalini qongkur oylap, bək qorkup kətkən bolsa kerək. ■ 9:22 Top. 9:2, 3; Mal. 3:14 □ 9:23 «... U bigunahlaroğa kılinoğan bu sinakğa qarap külidu» — bu ayət Ayupning jan aqqikiyin, xundaqla Hudağa boloğan gumanidin eytқан bayanlırining iqidə əng kattiki boluxi mumkin. ■ 9:25 Ayup 7:6, 7 □ 9:26 «qomux kemilər» — qədimki Misirdə kəp ixlitilgən, Nil deryasida naħayiti tez mangidioğan birhil kəmə.

28 Mən yənila azablırimning həmmisidin qorqup yürimən;

Qünki Seni meni bigunah hesablimaydu dəp bilimən.□

29 Mən həman əyiblik adəm bolsam,

Mən bihudə japa tartip nemə qılay?

30 Hətta qar süyi bilən yuyunup,

Qolumni xunqə pakizliqan bolsammu,■

31 Sən yənila meni əwrəzgə qəməldürisənki,

Əz kiyimimmu məndin nəprətlinidioqan bolidu!

32 Qünki U mən Uningoqa jawab berəligüdək, manga ohxax adəm əməs.

Mening Uning bilən sotta dəwalaxquqilikim yoktur.□ ■

33 Otturimizda hər ikkimizni öz qoli bilən təng tutidioqan kelixtürgüqi bolsidi!□

34 U Əzining tayıqini məndin yirak qılsun,

Uning wəhimisi meni qorqatmisun;■

35 Xundila mən Uningdin qorqmay səzliyələyttim;

Birak əhwalim undaq əməstur!

□ **9:28 «... Seni meni bigunah hesablimaydu dəp bilimən»**

— Ayup yənila Hudaning adalitidin gumanlinidu. 31-ayəttə bolsa uning ümidi bəlkim əng təwən dərrijigə qüxkən boluxi mumkin.

■ **9:30** Yər. 2:22 □ **9:32 «Qünki U ... manga ohxax adəm əməs. Mening Uning bilən sotta dəwalaxquqilikim yoktur»** — bu bayan bəlkim kitabtiki soraloqan əng qongqur soal boluxi mumkin; demək, adəm Huda bilən qandaqmu kelixəlisun?

■ **9:32** Top. 6:10; Yər. 49:19 □ **9:33**

«**Otturimizda ... kelixtürgüqi bolsidi!**» — Ayup: Adəm bilən Hudaning otturisida turidioqan, bir qoli bilən Hudani tutidioqan, bir qoli bilən insanni tutidioqan kelixtürgüqi bolsidi! dəp eytqan bu kelixtürgüqi Injilda dəl Əysa Məsihning əzi ikənliki ayan qilinidu («1Tim.» 2:5) ■ **9:34** Ayup 13:20; 33:7

10

Seoʻiz lay kulalqi bilən sөzlixidu

¹ Mən öz jenimdin nəprətlinimən;

Öz dərdimni təküwalay;

Qəlbimdiki aḥ-zarimni sөzliwalay.

² Mən Təngrigə: «Mening gunahimni bekitmə;
manga kərsətkinki,

Sən zadi nemə üqün mən bilən dəwalixisən?

³ Adəmni əzginig,

Öz qolung bilən yaratqiningni qətkə qəkkining

Sanga paydilikmu?

Yamanlarning suyikəstigə nur qəqkining yahxi-
imu? □

⁴ Sening kəzüng insanningkidək ajizmu?

Sən adəmlər kərgəndək hirə kərəmsən? □

⁵ Sening künliring əlidioqan insanning
künliridək qəklikmu?

Sening yilliring insanning yilliridək qiskimuz? □

⁶⁻⁷ Sən mening rəzil adəm əməslikimni bilip
turup,

□ **10:3 «Öz qolung bilən yaratqiningni qətkə qəkkining Sanga paydilikmu?»** — Ayup bəlkim: — «Sən manga həm pütün insanoqə xunqə yahxi əjringni singdurgənikənsən, nemixqə bu yahxi nərsənggə xundaq ziyan yətküzisən?» deməqçi. U təwəndiki 8-12-ayətlərdə bu sөzining mənisini kəngəytidu.

□ **10:4 «Sening kəzüng insanningkidək ajizmu?»** — ibraniy tilida: «Sening kəzliri ətlik kəzlərmuz?». □ **10:5**

«sening künliring ... qəklikmu? Sening yilliring insanning yilliridək qiskimuz?» — Ayup bu jümliliridə həmmə imkaniyətni ottura qoyidu; andin u həmmisini degüdək qətkə qəkidu — Huda adəmni əzginigə huxalmu-ya? U adəmdək kaltə pəmlimku-ya, yaki uning əmri qiska bolup əzini jazalaxqə ülgürəlməmdu-ya? (undaq bolmisa, mən zadi nemixqə xundaq azabqə qaldurulimən?) dəp oylaydu Ayup.

Sening kōlungdin kutuldurōudək heqkimning
yoklukini bilip turup,

Nemixka mening hatalikimni sorap yūrisən?

Nemixka mening gunahimni sūruxtūrisən?» —
dāymən.

⁸ — Sən Өz kolliring bilən meni xəkilləndürüp,
bir gəwdə kīlip yaratqansən;

Biraq Sən meni yokatmaqçisən!

⁹ Sən layni yasioqandək meni yasioqiningni
esingdə tutkaysən, dəp yelinimən;

Sən meni yənə tuprakka kayturamsən?■

¹⁰ Sən *ustilik bilən* meni süttək quyup qaykap,

Meni irimqiktək uyutқан әmәsmu?□ ■

¹¹ Sən terə hәм әt bilən meni kiyindürgәnsән,

Ustihan hәм pәy bilən birlәxtürüp meni
toқuоansән.

¹² Sən manga hayat hәм mehīr-xәpkәt tәkdīm
kīlоansән,

■ **10:9** Yar. 2:7; 3:19 □ **10:10** «Sən ... meni irimqiktək uyutқан әmәsmu?» — Ayupning «meni süttək quyup qaykap, ... irimqiktək uyutқан» degән sözliri Hudaning öz tenini xunqә ajayiblik bilән murәkkәp yaratқанlikini bildüridu. ■ **10:10** Zәb. 139:15,16

Sən səyğüng bilən rohimdin həwər alding.□

13 Birak bu ixlar Sening kəlbəngdə yoxurukluk idi;

Bularning əslidə kəlbəngdə püküklikini bilimən.

14 Gunah kıləjan bolsam, Sən meni kəzitip yürgən bolatting;

Sən mening kəbihlikimni jazalimay qoymaytting.

15 Rəzil hesablanəjan bolsam, manga bala kelətti!

Həm yaki həkkanıy hesablanəmmu, kattik nomuşka qəmüp, azabka qəmginimdə, Beximni yənila kətürüxkə jür'ət kılalmayttim;

16 Hətta *beximni* kətürüxkə jür'ət kıləmmu, Sən əxəddiy xirdək mening peyimgə qüxətting; Sən manga karamət küqüngni arka-arkidin kərsitəttig.■

17 Sən meni əyibləydiəjan guwahqiliringni qaytidin aldimoəa kəltürisən; Manga qaritiloəan qəzipingni zor kılisən;

□ **10:12 «Sən səyğüng bilən...»** — ibraniy tilida: «sən yoqlixing bilən...». «... **Sən səyğüng bilən rohimdin həwər alding**» — 8-12-ayəttə, Ayup Hudaning insanning tenini xunqə karamət ustilik bilən birləxtürüp yasap, xəpkət-səyğü kərsətkəndin keyin, Hudaning hər bir adəmgə nisbətən uluq, karamət bir pilani boluxi kerək, dəp qaraydu. Birak Ayup özining ixida mundaq əjayib pilanni kərləməy, əksiqə Hudaning uning barlikini astin-üstün kiliwətkənlikini kərup qorqup ketip: «Birak bu ixlar sening kəlbəngdə yoxurukluk idi» (13-ayət) dəp, Huda mening dostum əməs, duxminim bolup qıqqan dəp gumanlinidu. Ayupning Hudaning dostlukidin məhrum boləjanməən degən həssiyati wə uningda Hudaning uning bilən billə boləjanlik sezimining yoqluqi, xübhisizki uning üqün həmmidin azablik ix idi. ■ **10:16** Yəx. 38:13; Yioq. 3:10

Küqliring manga qarxi dolqunlap kəlməktə.□

18 Sən əslidə nemixka meni baliyatқudin qikarоansən?

Kaxki, mən qaqrар kətkən bolsam, heq adəm meni kərməs idi!■

19 Mən heqқақан bolmioqan bolattim!

Baliyatқudin biwasitə gərgə apirilоqan bolattim!

20-22 Mening azоlinə künlirim түgəy degən əməsmu?

Xunga mən barsa kəlməs yərgə barоquqə,

— Karangоtuluk, өlüm sayə bolоqan zeminoqа,

— Zulmət bir zeminoqа, yəni karangоtulukning özining zeminoqа,

Өlüm sayisining zeminoqа,

Tərtipsiz, hətta өз nuri qarқarangоqu kilinoqan

xu zeminoqа barоquqə,

Manga azrak jan kirix üqün,

Ixingni bir dəqiqə tohtat, məndin neri bol!».

11

Zofarning birinqi sözi — «sahta adəmlərnin ақiwiti»

□ **10:17 «Meni əyibləydiоqan guwahqiliring»** — Ayupning bu degini, bəlkim, Hudaning uni «Sən gunah қilding, xunga jaza-landing» dəp əyibləydiоqan birnəqqə guwahqini orunlaxturoqan, dəp kərsətməqci; guwahqilar bolsa, uning üq dostini, өз beхиоqа qüxkən külpətlərnə həmdə kesəlnin azablrini өз iқigə alsa kerək. ■ **10:18** Ayup 3:11

1 Andin Naamatlik Zofar jawabən mundak dedi:

—□

2 «Gəp mundak kəp tursa, uni jawabsiz qalduroqili bolmas?

Səzmən kixi özini aqlisa bolamdu?

3 Sening səpsətəling kəpçilikning aqzini tuwaqlisa bolamdu?

Sən mazak qilip səzligəndin keyin, heqkim bu ixni yüzüggə salmisunmu?

4 Qünki sən: «Mening əkidilirim saptur, Mən sən *Hudaning* aldida pakmən» — deding.□

5 Ah, Təngri gəp kılsidi!

Aqzini eqip seni əyiblisidi!

6 Xundak qilip U danalikning sirlirini sanga eqip bərsidi!

Qünki danalik ikki tərəpliktur!

Təngrining gunahingning heli bir qismini ketürivetip, ulardin etidoqanlikini obdan bilip

□ **11:1 «Naamatlik Zofar»** — Ayupka söz qilidoqan uning üçinçi dostidur. Biz Ayupning bu üç dostini selixturidoqan bol-saq, Elifaz ədəblikrək, baxqılardın səl meħribandək kərünüdu; söz qilix tərtipidin qaridoqanda, uning yexi bəlkim əng qong, ahirda səzləydoqan Zofar əng kiçik boluxi mumkin. Elifaz öz təjribisini, yəni özining kərgən qayıbanə alamitini bəkrək təkitləydu; Bildad bolsa ən'əniçi bolup, ilgiriki dəwrdikilər məyli nemə degən bolmisun, xu toqra dəp qaraydu; Zofar bolsa həssiyatqan, qopal, ammıbab maqal-təmsillərgə amraq, «Jamaətning pikri bəribir toqridur» dəp qaraydu (3-ayəttimu «kəpçilik» degən söz təkitlinidu). Bəzidə uning gəp-səzlidirin yamanlarning jazalinixidin uning nəhayiti huzur alidoqanliki qikip turidu. □ **11:4 «Mening əkidilirim saptur»** — əməliyəttə Ayup bundak söz qilmidi.

qoy!□

⁷ Sən Təngrini izdigən təkdirdimu Uni tüptin tonuyalamsən?!

Həmmigə Qadirning qəksizlikini qüxinip yetələmsən?

⁸ *Bundaq danalix* asmandin egizdur, *uningoqa erixixkə* nemə amaling bar?

U təhtisaradin qongkurdur, sən nemini bilələysən?

⁹ Uning uzunluqi yər-zemindin uzundur, Kəngliki dengiz-okyanlardin kəngdur.

¹⁰ U ötüp ketiwetip, adəmni kamisa, uni soraxqa qaxirsa, kimmu Uni tosalisun?

¹¹ Qünki U sahta adəmlərnı obdan bilidu, U təxürməy turupla aldımqılıqni allıqıqan kərüp bolıqan.□ ■

¹² «İnsan tuqulup bir yawa exəkning təhiyigə aylanoquqə,

Nadan adəm dana bolur!»□ ■

□ **11:6** «Təngrining gunahingning heli bir kismini ketürıwetip, ulardin etidıqanlıqini obdan bilip qoy!»

— Zofarning bu səzliri: «Huda gunahlıringning birnəqqisini esidin qikirip, pəqət ularning bir kisming tegixlik jazasını sanga qüxürüwatidu, degən mənini bildürıdu. □ **11:11** «U

təxürməy turupla aldımqılıqni allıqıqan kərüp bolıqan» — yənə bir hil təjımisı: «Wə adəmlər baykıyalmaydıqan gunahınımı kərəydu». ■ **11:11** Zəb. 10:11, 14; 35:21-23; 94:11 □ **11:12** «İnsan tuqulup bir yawa exəkning təhiyigə

aylanoquqə, nadan adəm dana bolur!» — bu ayətning yənə ikki hil təjımisı: «Nadan kixi danalixqa erixməs, insan tuquloqanda yawa exəkning təhiyigə ohxaxtur, halas» yaki «Yawa exəkning təhiyi tuqulup insanoqa aylanoquqə, nadan bir adəm dana bolur». Bu söz bəlkim axu dəwrđiki bir maqal bolsa kerək. ■ **11:12** Ayup 5:8; 22:21; Top. 3:18

13 Birak sən bolsang, əgər kəlbəngni
toqrilatsang,

Qolungni Hudaqa qarap sozsang,

14 Qolungdiki kəbihlikni özüngdin neri kılsang,
Qedirliringda heq yamanlikni turquzmisangla,

15 Sən u qaqda yüzüngni kusursiz kətürüp
yürisən,

Təwrənməs, kərkunqsiz bolisən;

16 Japayingni untuysən,

Hətta ekip ötüp kətkən suni oyliqandək ularni
əsləysən;

17 Künliring qüxtiki nurdin yoruk bolidu,

Seni hazır qarangoquluk baskini bilən, tangdək
parlak bolisən.■

18 Ümiding bar boloaqqa, sən himayigə igə
bolisən,

Sən ətrapingə hatirjəm qarap aram elip oltur-
isən.■

19 Rast, sən yatqiningda, heqkimning wəswəsis
bolmaydu,

Əksiqə nuroqunliqan kixilər sening himmitingni
izdəp kelidu.□ ■

20 Birak rəzilləarning kəzliri nuridin ketidu,

Ularəqa keqixka heq yol qalmaydu,

Ularning ümidi nəpisi tohtaxtin ibarət bolidu,

■ 11:17 Zəb. 37:6; 92:14; 112:4; Pənd. 4:18 ■ 11:18

Law. 26:5 □ 11:19 «... Əksiqə nuroqunliqan kixilər

sening himmitingni izdəp kelidu» — muxu gərning əjayib
yeri xuki, ahirda Zofarning əzi Ayupning himmitigə həjətmən
bolidu (42-bab). ■ 11:19 Law. 26:6; Zəb. 3:5-6; 4:8; Pənd. 3:24

halas». □ ■

12

*Ayup yanə səz qilidu ••• «Hudaning küq-
qudriti, Uning adilliqi wə kərünuxtə boləjan
adilsizliqi»*

¹ Ayup jawabən mundaq dedi: —

² Silər bərħək əl-əhlisilər!

Əlsənglar həkmətmu silər bilən billə ketidu!

³ Meningmu silərdək öz əqlim bar,

Əkildə silərdin qalmaymən;

Bunqilik ixlarni kim bilməydu?!

⁴ Mən öz dostliriməyə mazak obyekt boldum;

Məndək Təngrigə iltija qilip, duasi ijabət boləjan
kixi,

Həkkəniy, durus bir adəm mazak qilindi!■

⁵ Rahəttə olturojan kixilər kənglidə hərəkəndək
küləpətni nəzirigə almaydu;

Ular: «Küləpətlər putliri teylix aldida turojan
kixigila təyyar turidu» dəp oylaydu.□

⁶ Karəqçilarning qədirliri awatlixidu;

Təngrigə həkarət kəltüridiojanlar aman turidu;

□ **11:20 «Ularınq ümidi nəpisi tohtaxtin ibarət bolidu, halas»** — Zofarning bu sözi Ayupka qaritiləjan həqkəndək həsdaxliq bolmiojan bir ağahlandırux bolup: «Mundək ketiwərsəng, səndə pəkət nəpisingni tohtitixtin baxka ümid qalmaydu» degənlik. ■ **11:20** Ayup 8:13,14; 18:14 ■ **12:4** Ayup 16:10; 17:2; 21:3; 30:1; Pənd. 14:2 □ **12:5 «Rahəttə olturojan kixilər... : «küləpətlər putliri teylix aldida turojan kixigila təyyar turidu» dəp oylaydu»** — əsli tekstni qüxinix səl təs. Baxka hil tərijimilirimu uqriximi mumkin.

Ular özining ilahini öz alqinida kêtüridu. □ ■

⁷ Əmdi həywanlardinmu sorap bak,

Ular sanga øgitidu,

Asmandiki uqar-qanatlar mu sanga dəydu;

⁸ Wə yaki yər-zeminə qə gəp kilsangqu,

Umu sanga øgitidu;

Dengizdiki beliklar sanga söz kildu.

⁹ Bularning həmmisini Pərwərdigarning kəli kıləanlığını kim bilməydu?

¹⁰ Barlıq jan igiliri, barlıq ət igiliri,

Jümlidin barlıq insanning nəpisi uning kolididur.

¹¹ Eoizda taamni tetioəndək,

Kulakmu sözining toqrılığını sinap bakidu əməsmu? ■

¹² Yaxanoənlarda danalıq rast tepilamdu?

Künlirining kəp bəluxi bilən yorutulux kələmdu?

¹³ Uningdila danalıq həm kudrət bar;

Uningdila yolyoruk həm yorutux bardur. □

¹⁴ Mana, U harab kilsa, heqkim kaytidin kurup qıqalmaydu;

U kamap koyəan adəmnı heqkim koyuwetəlməydu. ■

¹⁵ Mana, U sularni tohtitiwalsa, sular kurup ketidu,

U ularni koyup bərsə, ular yər-zeminni besip wəyran kildu.

□ **12:6** «Ular özining ilahini öz alqinida kêtüridu» — demək, ular butpərəslər. Baxqa bir hil təjimişi: «Təngri hətta ularning kəliəa molqilik beridu». ■ **12:6** Ayup 21:7; Zəb. 73:11, 12; Yər. 12:1; Həb. 1:3, 4

■ **12:11** Ayup 6:30; 34:3

□ **12:13** «Uningdila» — Hudadila, deməkqi. ■ **12:14** Ayup 9:12; 11:10; Wəh. 3:7

16 Uningda küq-қudrət, qin ҳekmətmu bar;
Aldioquqi, aldanoquqimu uningora təwədur.

17 U məслиhətqilərnı yalingaq қildurup, yalap elip ketidu,

Soraқqilarnı rəsua қilidu. ■

18 U padixaһlar *əl-əһligə* saloan kixənlərnı yexidu,

Andin xu padixaһlarnı yalingaqlap, qatraқlirini lata bilənla қaldurup *xərməndə қilidu*. □

19 U kaһinlarnı yalingayaq mangdurup elip ketidu;

U küq-һoқuқdarlarnı aqduridu. □

20 U ixənqlık қaraloan zatlarning aqzini etidu;
Aksaқallarning əқlinı elip ketidu. ■

21 U aқsəngəklərnıng üstigə һaқarət təkidu,

U palwanlarning bəlwəoқini yexip *ularnı küqsiz*

■ **12:17** 2Sam. 15:31; 17:14,23; Yəx. 19:12; 29:14; 1Kor. 1:19

□ **12:18** «U padixaһlar *əl-əһligə* saloan kixənlərnı yexidu, andin xu padixaһlarnı yalingaqlap, ... *xərməndə қilidu*» — muxu padixaһlar mustəbit boluxı natayin; ular puқrilaroqa saloan kixənlərnı bəlkim adillık bilən saloan boluxı mumkin. Baxқа birnəqqə hil tərјimilirimu uqrixı mumkin. □ **12:19** «**kaһinlar**» — һəlққə wakalitən қurbanlık қiloquqilar, ular uқun dua қiloquqilar. ■ **12:20** Ayup 32:9; Yəx. 3:2, 3

qilidu. □ ■

²² U qarangoʻuluktiki qongʻkur sirlarni axkarilaydu;

U oʻlümning sayisini yorutidu. ■

²³ U oʻl-yurtlarni uluʻqlaxturidu høm andin ularni gumran qilidu;

oʻl-yurtlarni kengaytidu, ularni tarkitidu. ■

²⁴ U zemindiki oʻl-jamaʻatning kattiwaxlirining oʻklini elip ketidu;

Ularni yolsiz dæxt-bayawanda særsan qilip azduridu. ■

²⁵ Ular nursizlandurulup qarangoʻulukta yolni silaxturidu,

U ularni mæst bolup qaløqan kixidæk galdiguldung mangduridu.

13

□ **12:21** «U aqsøngæklærning üstigæ hækæræt tøkidu, U palwanlarning bælweøqini yexip ularni küqsiz qilidu» — muxu aqsøngæk, palwanlar æslidæ mælum bir gunah yaki zalimlikni qiløqanliki natayin. Ayup bu yærdæ: Huda taxki kørünüxtæ sæwæbsiz hælda bu esilzadæ kixilærgæ hærhil külpæt qüxüridu høm xuning bilæn bir waqitta, baxka nuroqun kixilærni kiyinqilikka duqar qilidu, demækqi boløqan boluxi mumkin. Qünki «aqsakallarning oʻkli elip ketilgæn» deyix arkilik ularning mæslihæt beridøqan adæmliriningmu øhwalining hætærlik ikænlikidin bexæræt beridu. Bu palakætlær mælum bir gunahdin qikqan boluximu yaki undæk bolmaslikimu mumkin. Ayupning yukiriki sæzligæ qarøqanda 23-25-ayætlærdæ deyilgæn awatqilik høm külpætlær øhxaxla yüz bærgændæk kørinidu. ■ **12:21** Zæb. 107:40 ■ **12:22** Mat. 10:26; 1Kor. 4:5 ■ **12:23** Zæb. 107:38 ■ **12:24** Zæb. 107:4-5, 40

Ayupning dostlirioğa sözləxtin tohtap, yənə Hudağa qarap sözlix

¹ Mana, mening kəzüm bularning həmmisini kərüp qıkkən;

Mening kəlikim bularni anglap qüxəngən.

² Silərnin bilgənliringlarni mənmu bilimən;

Mening silərdin kəlixkəqilikim yök.

³ Birək mening arzuyum Həmmigə kədir bilən sözləxtur;

Mening Huda bilən munazirə kəloqum kəlidu. □

⁴ Silər bolsanglar təhmət qarlıoquqilar,

Həmninglar yaramsiz tewipsilər. ■

⁵ Silər pəkətla süküttə turəqan bolsanglar'idi!

Bu silər üqün danalığ bolatti! ■

⁶ Mening munazirəmgə kulək selinglar,

Ləwlimidiki muhəkimilərnin anglap bekinglar.

⁷ Silər Hudaning wəkələtqisi süpitidə boluwelip biadil söz kəilamsilər?

Uning üqün hiylə-mikirlik gəp kəilməkqimusilər? ■

⁸ Uningəqə yüz-hatirə kəlip *huxamət* kəilməkqimusilər?!

Uningəqə wəkəlitən dəwa soriməkqimusilər?

⁹ U iq-baoqringlarni ahturup qıksa, silər üqün yahxi bolattimu?

Insan balisini aldioqandək uni aldiməkqimusilər?

¹⁰ Silər yüz-hatirə kəlip yoxurunqə huxamət kəilsanglar,

□ **13:3** «...mening Huda bilən munazirə kəloqum kəlidu» — yaki «...mening Huda bilən dəwalaxkum kəlidu». ■ **13:4** Ayup 16:2 ■ **13:5** Pənd. 17:28 ■ **13:7** Ayup 17:5; 32:21; 36:4

U qoqum silərni əyibləydu. □

11 Buningdin kərə Uning həywisining silərni kərkatqini,

Uning wəhimisining silərgə qüxkini tüzük əməsmu?

12 Pənd-nəsihətinglar pəkət külgə ohxax sözlər, halas;

Silər *ixənq baqlioqan* istihkaminglar pəkət lay istihkamlar, halas. □

13 Meni ihtiyarimoğa koyuwetip zuwan sürmənglar, meni gəp kılqili koyunglar.

Beximoğa hərnemə kəlsə kəlsun!

□ **13:10 «.... Silər yüz-hatirə kilip yoxurunqə huxamət kılsanglar, u qoqum silərni əyibləydu»** — Ayupning sezliri iqidə adəmni həyran qalduridoqan nuroqun mənilər ipadilididu. Ayupning bu bayani ulardin intayin gəwdilik bolqan bir misal həsablididu. U üq dostioğa nahayıti kəskin həlda Hudaqə huxamətqilik kılıxqə bolmaydioqanlıqini bildüridu. 12-babta u Hudaning adalitidin gumanlinip turup sezligən bolsimu, biraq u muxu yərdə Huda həkikətəni intayin ətiwarlaydu. Huda durus, lilla gəpni bək səyidu, kixilərnin Hudaqə wakalətqi boluwelip, özining yaki baxqılarnin qiraylıq pikrini ipadilixigə kət'iy bolmaydu, degən kəzkaraxni ipadiləydu. Hudaning hərmigitə layıq sözlərni kılıx üqün, Uning insanoğa bərgən wəhiysini əsas kılıx həm xuning bilən bir waqıtta reallıqtin kət'iy ayrılmay turup, bu dunyadiki kərünərlik pakitlarqə yüzlinix zərürdür. Məyli Hudaqə, məyli baxqılarqə huxamətlik yaki yaloqan gəp kılıxqə kət'iy bolmaydu. U üq dostioğa aqaqlanduriduki, Hudaqə huxamətqilik kılsa, Huda ularni jazalaydu. Bu gəp Ayupning Hudaning adalitigə kət'iy ixəngənlikini kərsitidu həm uning hazırkı etikadi həm gumani arisidiki iqidə bolqan kürəxni bizgə ayan kılididu. □ **13:12 «Silər ixənq baqlioqan istihkaminglar pəkət lay istihkamlar...»** — yaki «Silər ixənq baqlioqan jawablar pəkət lay istihkamlar...».

14 Qandakla bolmisun, jenim bilən təwəkkul
qilimən,

Mən jenimni alqinimoğa elip qoyimən! □

15 U jenimni alsimu mən yənila Uni kütimən,
Uningoğa tayinimən;

Birak qandakla bolmisun mən tutqan yollirimni
Uning aldida aqlimakqimən; □ ■

16 Bunday qilixim manga nijatlik bolidu;

Qünki iplas bir adəm uning aldioğa baralmaydu.

17 Sözlirimni diqqət bilən anglanglar,

Bayanlirimoğa obdan kulak selinglar.

18 Mana, mən öz dəwayimni tərtiplik qilip təyyar
qildim;

Mən özümning həqiqətən aqlinidioqanlikimni
bilimən.

19 Mən bilən bəs-munazirə qilidioqan qeni kim
barkin?

Hazir süküt qiloqan bolsam, tiniktin tohtioqan

□ **13:14** «**Qandakla bolmisun, jenim bilən təwəkkul qilimən**» — sözmusəz bolsa: «Qandakla bolmisun (yani «nemixqa») ətlirimni qiximda elip kürəx qilimən?» — u özini kəskin kürəx qilmaqçı bolqan bir həywanoğa ohxitidu. «**Mən jenimni alqinimoğa elip qoyimən!**» — yaki: «Nemixqa jenimni alqinimoğa elip qoydum?». □ **13:15** «**U jenimni alsimu mən yənila Uni kütimən, Uningoğa tayinimən...**» — bu ayət Ayupning etikadқа əng toloqan bayanliridin biri. İbraniy tilida «kütüx» wə «tayinix» bir peil bilənla ipadilinidu. ■ **13:15** Zəb. 23:4; Pənd. 14:32

bolattim!□

²⁰ *Ah Huda!* Manga pəkət ikki ixnila qilip bərgin; Xundak boloqandila, mən özümni Səndin kaqurmaymən:■

²¹ — Qolungni məndin yirak qiloqin;

— Wəhiməng meni qorqatmisun.□

²² Andin meni sot qilixka qaqir, mən sanga jawab berimən; Yaki mən Sanga *dəwayimdin* söz qilsam, Sənmu manga jawab berisən.

Ayup dəwasini dawamlaxturidu

²³ Mening qəbihlikirim həm gunahlırim zadi qanqilik?

Itaətsizlikim həm gunahımni manga kərsitip bər!

²⁴ Nemixka didaringni məndin yoxurisən?

□ **13:19** «**Mən bilən bəs-munazirə qilidioqan qeni kim barkin? Həzir süküt qiloqan bolsam, tiniktin tohtioqan bolattim!**» — bu tekistning tət hil tərjimisi yaki qüxənqisi bar: — (1) Ayup birərsining əzi bilən bəs-munazirə qilalaydioqanliqioqa ixənməydu; hətta birsi bəs-munazirigə qiqsila: «Mən Uning soaliqə pisənt qilmay, bu dunyadin ketimən» degəndək; (2) ...undak adəm qiqsa, mən gəp qilmay süküttə ölüp ketixkə razimən!; (3) U kimning əzini əyiblixidin kət'iyəzər, süküt qilixka kət'iy unimaydu; (4) Birsining əzi bilən yənə bəs-munazirə qiloqusi bolsa, tez boluxi kerək, qünki u pat arida dunyadin ketidu. Biz üqinqisini ixləttük. ■ **13:20** Ayup 9:34; 33:7 □ **13:21** «**Manga pəkət ikki ixnila qilip bərgin... qolungni məndin yirak qiloqin; — wəhiməng meni qorqatmisun**» — birinçi ix bolsa, Hudaning Öz qolini uningdin yirak qilixi bilən u azrak dəm alalaydu; ikkinçi ix, Hudaning wəhimisi bolmisa u jür'ətlik bolup söz qilidu, degənlük.

Nemixka meni Öz düxmining dəp bilding?■

²⁵ Uyak-buyakka uquruwetilidigan anqiki bir yopurmakni wəhimigə salmaqçimusən?

Qurup kətkən pahalni qoqlimakçimusən?

²⁶ Qünki Sən mening üstümdin zəhərdək əzrləni yazisən,

Sən yaxliqimdiki kəbiqlikirimni manga qayturuwatisən.■

²⁷⁻²⁸ Mən qirip kətkən bir nərsə,

Mən pəkət küyə yegən bir kiyimla bolənim bilən,

Lekin Sən mening putlirimni kixənləysən,

Həmmə yollirimni kəzitip yürisən;

Tapanlirimə mangmaslik üqün qək sizip qoyqansən. ■

14

Əlümdin keyin qandak bolidu?

¹ Anidin tuquloqlarning künliri azdur, Palakət uningə yardur.■

² U güldək dunyağa kelip andin tozuydu, U *quyax aldidin* sayigə ohxax keqip ketidu.■

³ Birak Sən tehi xundak bir ajiz boluqioğa kəzüngni tikip,

■ 13:24 Ayup 16:9; 19:11; 33:10; Yioq. 2:5 ■ 13:26 Zəb. 25:7

■ 13:27-28 Ayup 33:11 ■ 14:1 Zəb. 90:5-6, 9-10; 102:11; 103:15; 144:4; Yak. 4:14 ■ 14:2 Ayup 8:9; Zəb. 90:5-6, 9-10; 102:11; 103:15; 144:4; Yəx. 40:6; 1Pet. 1:24

Meni Öz aldingoʻya sorakka tartiwatamsən? □ ■

⁴ Kim napak nərsilərdin pak nərsini qikiralaydu? — heqkim! □ ■

⁵ *Insanning* künliri bekitilgəndikin, Uning aylirining sani Sening ilkingdə boləqandikin,

Sən uning ətəə bolmaydioʻqan qəklirini bekitkəndikin, ■

⁶ Uning birʼaz dəm elixi üqün uningdin kəzüngni elip kaqkin,

Xuning bilən mədikardək uningəə öz künliridin səyünux nesip bolsun! □ ■

⁷ Qünki dərəh kesiwetilgəndin keyin, qayta əsüxtin ümid bar;

Buninglik bilən uning yumran bihliri tügəp kətməydu;

⁸ Uning yiltizi yərdə kurup kətkən bolsimu,

Uning kətiki topida əlüp kətkən bolsimu,

⁹ Birak suning puriki bilənla u yənə kəkiridu,

Yumran ot-qəptək yengi bihlarni qikiridu.

□ **14:3** «Meni Öz aldingoʻya sorakka tartiwatamsən?» — yaki «Uni Öz aldingoʻya sorakka tartiwatamsən?». ■ **14:3** Ayup 7:17,18; 10:20 □ **14:4** «**Kim napak nərsilərdin pak nərsini qikiralaydu? — heqkim!**» — demək, insan balisi Hudaning aldida qandak qilip pak bolalaydu həm qəbul qilinalaydu? Ayupning əzi 19-babta bexarət qilip bu soaləə jawab beridu. ■ **14:4** Yar. 5:3; Zəb. 51:5-7; Yh. 3:6; Rim. 5:12; Əf. 2:3 ■ **14:5** Ayup 7:1 □ **14:6** «**Uning birʼaz dəm elixi üqün ... mədikardək uningəə öz künliridin səyünux nesip bolsun!**» — Ayupning degini boyiqə insanlarəə adəttiki turmuxning (mədikarningkidək) japasi kupayə, xunga u bu japalik hayət künliridin azraqkinə huzur alsun, «bu adəttiki japaəəə tehimu kəp japa artmioʻjaysən» degən mənide. ■ **14:6** Ayup 7:1, 2, 16, 19; 10:20

10 Birak adəm bolsa əlidu, ilajsiz ongda yatidu, bərhək,

Insan nəpəstin qalidu, andin nədə bolidu?

11 Dengizdiki sular parəa aylinip tügəp kətkəndək,

Dəryalar qəşjirap qurup kətkəndək,

12 Ohxaxla adəm yetip qalsila qaytidin turmaydu;

Asmanlar yokimioquqə, ular oyoqanmaydu, uykudin turmaydu.

13 Ah, təhtisaraəa meni yoxurup qoysang idi, Qəziping ətüp kətküqə meni məhpiy saqlap qoysang idi,

Meni esinggə alidioqan bir waqit-saətni manga bekitip bərsəng idi!□

14 Adəm əlsə, qayta yaxamdu?

Xundak bolsa manga xundak əzgirix waqti kəlgüqə,

Muxu japaəa toloqan künlirim ətüküqə, səwr-taqət bilən kütəttim!□

15 Xundak bolsa Sən meni qakirsang, jawab berəttim;

Sən Əz qolung bilən yaratqiningoəa ümid-

□ **14:13 «təhtisara»** — əlgənlərnin rohliri baridioqan jayni kərsitidu. Yənila 7-bab, 9-ayəttiki izahatni kərunq. □ **14:14 «Adəm əlsə, qayta yaxamdu? Xundak bolsa ... səwr-taqət bilən kütəttim!»** — Ayupning insanning ülümdin (yəni təhtisaradin) tirilixi toqrisida həwiri yok. Birak u bundak ix bolsila, nəkədər yahxi bolatti, undak ümid wə səwr-taqət bilən Hudaning orunlaxturuxini («xundak əzgirix»ni) kütəttim, dəydu. Keyin u özining tirilixi toqruluk bexarət beridu (19-babta).

arzuyung bolatti.□

16 Birak Sən hazır hər bir dæssigən kədəmlirimni sanap,

Gunahimni kəzitiwatisənoqu!□ ■

17 Itaətsizlikim haltioqa selinip peqətləndi,
Gunahlimni dəwə-dəwə kılıp saklap
qoydung.□

18 Dərwəkə taoqmu yimirilip yoqaloqandək,
Tax əz ornidin təwrinip kətkəndək,

19 Sular tax-xeoqillarni upritip yoqatqandək,
Topanlar zemindiki topini süpürüp kətkəndək,
Sən adəmning ümidini yoq kilisən.

20 Sən mənggügə uning üstidin oqalib kelisən,
Xunga u dunyadin ketidu; uning qirayini tutul-
durisən,

Uni Əz yeningdin yirak kilisən.

21 Uning oqulliri hərmətkə erixidu, birak u buni
bilməydu;

Ular pəs kılinsimu,

Birak uning bulardinmu həwiri bolmaydu.

22 U *pəqət* əz tenidiki aqriqidinla azablinidu,

□ **14:15** «Xundak bolsa ... Sən Əz kolung bilən yaratqiningoqa ümid-arzuyung bolatti» — Ayup yənıla Hudaning Əzi tujüpiləp yaratqan həmmə insanoqa boləqan əjayib ümid-arzusioqa etiqad kıləqanlikini bildüridu. □ **14:16** «**Birak Sən hazır hər bir dæssigən kədəmlirimni sanap...**» — yaki «Qünki Sən hazır hər bir dæssigən kədəmlirimni sanap...». ■ **14:16** Ayup 31:4; 34:21; Zəb. 56:8; 139:1-5; Pənd. 5:21; Yər. 32:19 □ **14:17** «**Itaətsizlikim haltioqa selinip peqətləndi...**» — bəzi tərjimanlar Ayupning muxu səzlirining mənisini, Huda Ayupning gunahlırini yapqanikən, dəp qaraydu. Biz əksiqə, Ayupning muxu səzining mənisini Huda uni tehimu əyibləx üqün gunahlırini dəwə-dəwə kılıp peqətləp saklap kəyoqan, dəp qüxinimiz.

U kenglidə əzi üqünla həsrət-nadamət qekidu.

□

15

Elifaz yənə səzləydu — Yamanlarning aqiwiti

¹ Temanlik Elifaz buningoqa jawabən mundak dedi: —

² Danixmən kixining quruk xamaldək səpsətə bilən jawab berixi toqrimu?

Danixmən korsikini issik məxriq xamili bilən toyuqzsa bolamdu?

³ Paydisiz səzlər bilən,

Tayini yok gəplər bilən munazirilixixi muwapikmu?

⁴ Bərək, sən iman-ihlasni yok kiliwətməqisən, Hudaning aldida dua-istikamətkə tosalou bolisən.

⁵ Qünki kəbihliking aqzingoqa söz salidu, Sən məkkarlarning tilini tallap kollinisən.

⁶ Mən əməs, bəlki öz aqzing özüngning gunahingni bekitidu,

Öz ləwliring sanga qarxi guwahlik beridu. □

□ **14:22 «U pəkət öz tenidiki aqriqidinla azablinidu, ... həsrət-nadamət qekidu»** — Ayup muxu yərdə insan gərgə qüxkəndin keyin öz tenining qirip kətkənlikini həs kəlip kiynilidu, dəp oyliqan boluxi mumkin. □ **15:6 «Öz ləwliring sanga qarxi guwahlik beridu»** — Elifaz muxu yərdə Ayupning Huda aldida jazalanoqan gunahı həm həkawurluqi uning öz aqzi bilən kəloqan aqqik həm ətkür səzliridə kərünidu, deməkqi.

Birək Elifaz bilən ikki dostining Ayupning aqzidin qikqan xu aqqik ətkür səzlərgə məs'uliyiti bar.

7 Sən insanlar iqidə tunji bolup tuoʻuloʻanmu?
Sən taoʻ-dawanlardin awwal apiridə
bolʻoʻanmu?

8 Təngrining məhpiy kengixini anglap
kəlgənmusən?

Danalik sən bilənla qəklinəmdu?■

9 Sən bilgənlərnı bizning bilməydiʻoʻanlirimiz
barmu?

Sən qūxəngənnı bizning qūxənməydiʻoʻinimiz
barmu?

10 Aʻsakallar həm kərilar bizning tərıpimizdə
turıdu,

Ular sening atangdinmu yaxta qongdur.□ ■

11 Təngrining təsəlliliri,

Yəni sanga mulayimlik bilən eytkan muxu səz
sən üqün azlik qılamdu?

12 Nemixka kəngülning kəynigə kirip ketisən?

Kəzüngni nemigə parkiritisən?

13 Xundak kilip sən roʻingni Təngrigə qarxi
turoʻuzdung,

Eoʻizingdin xundak səzlərnıng qıxıxoʻa yol
qoyuwatisən!

14 Insan nemə idi? Өz-özini pakliyaliʻoʻudək?

Anidin tuʻuloʻan adəm balisi nemə idi?
Həkkaniy bolaliʻoʻudək?■

15 Kara, *Huda* Өz mukəddəslirigimu ixənmigən
yərdə,

■ 15:8 Rim. 11:34 □ 15:10 «Aʻsakallar həm kərilar
bizning tərıpimizdə turıdu... » — Elifaz ilgiriki dəwrlərdiki
ata-bowilirining kəzqarixini öziningkigə ohxax dəp qarawatıdu.

■ 15:10 Ayup 32:7 ■ 15:14 1Pad. 8:46; 2Tar. 6:36; Ayup 14:4;
Zəb. 14:2-3; 51:5; Pənd. 20:9; Top. 7:20; 1Yuhə. 1:8,10

Asmanlarmu uning nəziridə pak bolmioğan yərdə, □ ■

¹⁶ Yirginlik boljoğan, sesip kətkən, Kəbihlikni su iqkəndək iqidioğan insan balisi zadi qandak bolar? □

¹⁷ Mən sanga kərsitəy, manga qulak sal; Kəzüm kərgənni bayan qilməq qimən.

¹⁸ Danixmənlər ata-bowiliridin bularni anglijoğan,

Yoxurmay bularni bayan qiljoğan: —

¹⁹ (Pəkət xularoqila, yəni *ata-bowilirioqila* yər-zemin tapxuruloğanidi,

Ularning arisidin yat adəm ötəxkə petinalmaytti) □

²⁰ — Rəzil adəm barliq künliridə azablinidu, Zalim kixigə yillar sanəqlikə bekertilgəndur. □

²¹ Uning kulikioğa wəhimilərnin awazi kiridu,

□ **15:15 «Kara, Huda Öz muqəddəslirigimu ixənmigən yərdə...»** — muxu yərdiki «muqəddəslər» Hudaning pərixtilirini kərsətsə kerək. Elifaz həliki yaman rohnin əslidə uningə degən gəplirigə (4:15-21) ixinip, qaytilaydu.

■ **15:15** Ayup 4:18; 25:5 □ **15:16 «Kəbihlikni su iqkəndək iqkən bir adəm»** — muxu gəp, xübhisizki, Ayupning ezini kərsitidu. □ **15:19 «Pəkət xularoqila, yəni ata-bowilirioqila yər-zemin tapxuruloğanidi, ularning arisidin yat adəm ötəxkə petinalmaytti»** — Elifaz bu səz bilən bu ata-bowilərnin Huda aldida həkkaniy boljoğanlikini, xunga Huda ularning yər-zeminini yat adəmlərnin basturup kirixidin qoşdioğanlikini kərsətməkqi; xuning bilən ularning mədiniyiti urux-jedəlnin dəhligə uqrimay, tədriji tərəkkiy qilip, bilimi pəlligə yətkənidi, deməkqi boluxi mumkin.

□ **15:20 «Rəzil adəm barliq künliridə azablinidu, zalim kixigə yillar sanəqlikə bekertilgəndur»** — bu səz həm təwəndiki 35-ayətkiqə boljoğan səzlərnin həmisi Ayupqə biwasitə qaritilip deyilgən boluxi mumkin.

Bayaxatlikida bulangqi uning ustigə besip qūxidu.■

²² Karangʻoluktin kutuluxka uning kəzi yətməydu,

U kiliq bilən qepilixka saklanʻandur.

²³ U ax izdəp: «Zadi nədin tepilar?» dəp yolda tenəp yūridu,

U zulmət künining uningʻa yekınlaxkanlikini bilidu.□ ■

²⁴ Dərd-ələm həm azab uningʻa wəhımə kılıdu, Hujumʻa təyyar bolʻan padixahtək uning üstidin ʻəlibə kılıdu.

²⁵ Qünki u Təngrigə qarxi kolini ketürgən, Həmmigə qadıroʻa küq kərsətməkqi bolʻan,

²⁶ Xunga u boynini qattik kılıp,

Kəp kəwətlik kalkanni ketürüp uningʻa qarap etilidu.

²⁷ Yüzini yaoʻ baskan bolsimu,

Bekınliri səmrəp kətkən bolsimu,

²⁸ U harabə xəhərlərdə,

Adəm kənoʻusi kəlməydiʻan,

Kesək düwiliri boluxka bekitilgən ʻeylərdə yaxaydu;□

■ **15:21** 1Tes. 5:3 □ **15:23** «U ax izdəp: «Zadi nədin tepilar?» dəp yolda tenəp yūridu» — baxka birhil təjimişi:

«U yoldin tenip ketip, qorultazlar üçün yəm holidu». ■ **15:23**

Ayup 18:12; Zəb. 109:10 □ **15:28** «U harabə xəhərlərdə..., kesək düwiliri boluxka bekitilgən ʻeylərdə yaxaydu» —

kədimdə bəzi xəhərlər Hudaning ləniti bilən wəyran bolʻan bolup, Hudaning lənitiğə uqriʻan bu jaylarda adəttiki kixilər ularni kaytidin kurup u yərdə olturaklixixka petinalmaytti. Birak (Elifazning deyixiğə) bu rəzil kixilər (jümlidin Ayupning ʻezi?) Hudadin qorqmay undak yərlərdə turuxtın bax tartmaytti.

29 U heq beyimaydu,
Uning mal-mülki bolsa üzülüp qalidu,
Uning tællukatlıri zemin üstidæ kengæymæydu.

30 U karangoçuluktin keqip kutulalmaydu,
Yalkun uning xahlirini keydürüp qurutidu,
Hudaning bir næpisi bilæn u *dunyadin* ketidu. □

31 U sahtilikqa tayanmisun!
U aldiniپ kætken, xunga sahtilikning øzi uning
in'ami bolidu;

32 Uning küni tehi toxmay turupla,
Uning xehi tehi kekirip bolmayla, bu ixlar
æmælgæ axurulidu. ■

33 Üzüm teli silkinip, tong üzümlær
qüxürüwetilgændæk,
Zæytun dærihining qeqiki eqilipla tøkülüp
kætkændæk bolidu. □

34 Qünki iplaslarning jæmæti tuoqmas bolidu,
Ot para yegænlærning qedirlirini keydüriwetidu.

35 *Birax* ular *hærdaim* yamanlikni oylap, kæbihlik
tuoqduridu,
Kenglidæ haman hiylæ-mikir tæyyarlaydu. ■

16

□ 15:30 «*Hudaning bir næpisi bilæn u dunyadin ketidu*»
— ibraniiy tilida «Uning bir næpisi bilæn u dunyadin ketidu».

■ 15:32 Ayup 22:16; Zæb. 55:23 □ 15:33 «*Üzüm teli silkinip, tong üzümlær qüxürüwetilgændæk...*» — adætæ üzüm teli pixmioqan üzümlirini taxlimaydu. Birax Elifaz xu ohxitixi bilæn, mundaq adæmlærning ixliri tehi heq pixmioqan bolup bikaroqa ketidu, demækqi. ■ 15:35 Zæb. 7:14; Yæx. 59:4; Hox. 10:13

Ayup yənə jawab beridu — Ərxətə turidioğan Guwahqi

¹ Andin Ayup jawabən mundak dedi: —

² Mən muxundak gəplərni kəp anglioğanmən; Silər həmminglar azab yətküzidioğan ajayib təsəlli bərgüqi ikənsilər-hə!■

³ Mundak watildap kילוan gəpliringlarning qeki barmu?

Silərgə mundak jawab berixkə zadi nemə kұtratқuluk қildi?

⁴ Halisamla özüm silərgə ohxax səz қilalayttim; Silər mening ornumda bolidioğan bolsanglar, Mənmu səzlərni baqlaxturup eytip, silərgə zərbə қilalaytim, Beximnimu silərgə қaritip қayқiyalayttim!

⁵ Həlbuki, mən əksiqə aqzim bilən silərni rioqbətləndürəttim, Ləwlimning təsəllisi silərgə dora-dərman bolatti.

⁶ Ləkin mening səzlixim bilən azabim azaymaydu;

Yəki gəpimni iqimgə yutuwalisammu, mənə nemə aramқilik bolsun?

⁷ Biraқ U meni həlsizləndürüwətti;

Xundak, Sən pütkül ailəmni wəyran қiliwəttim!□

⁸ Sən meni қamalliding!

Xuning bilən əhwalim mənə guwahliқ қilməқта;

■ 16:2 Ayup 13:4 □ 16:7 «Biraқ U meni həlsizləndürüwətti; xundak, Sən pütkül ailəmni wəyran қiliwəttim!» — 8 wə 9-ayəttiki «U» wə «Sən» Hudani kərsitidu.

Mening oruk-qaqxal *bədinim* ornidin turup
 özümni əyibləp guvahlıq kılıdu!□

⁹ Uning oqəzi pi meni titma kılıp,

Meni ow oljisi kılıdu;

U manga qarap qixini oququrlitidu;

Mening duxminimdək kəzini alayitip manga
 tikidu.□ ■

¹⁰ *Adəmlər* manga qarap *mazaq kılıxip* aozini
 aqıdu;

Ular nəprət bilən məngzimgə qaqatlaydu;

Manga hujum kılav dəp səp tüzidu.

¹¹ Huda meni əskilərgə tapxuroqan;

Meni rəzillərnin kolioqa taxliwətkən.

¹² Əslidə mən tinq-amanlıqta turattım, biraq u
 meni paqaklıdi;

U boynumdin silkip bitqit kiliwətti,

Meni Əz nixani kıləqanikən.■

¹³ Uning okyaqiliri meni qapsiwaldi;

Həq ayımay U üqəy-baqrımıni yırtıp,

Ətümni yərgə təküwətti.

¹⁴ U u yər-bu yerimgə üsti-üstiləp zəhim kılıp
 bəsüp kiridu;

U palwandək manga qarap etilidu.

¹⁵ Terəmning üstigə bəz rəht tikip qoydum;

□ **16:8** «**Sən meni qamalliding!**» — yaki: «Sən meni qurutuwatting!». «**Xuning bilən əhwalim manga guvahlıq kılmaqta!**» — Ayupning xu biqarə əhwali: «Sən qoqum eqir bir gunah kıləqansən, bolmisa bu külpət bexingəqa quxmigən bolatti» dəp özigə guvahlıq kıləqandək kılıdu. □ **16:9** «**Uning oqəzi pi meni titma kılıp,...**» — yaki «U tumxuqi bilən meni titma kılıp,...». Muxu yərdə Ayup Hudani özigə yırtıq hawayandək zərbə kiliwatidu, dəp eytməqci. ■ **16:9** Ayup 10:16,17; 13:24 ■ **16:12** Ayup 7:20; Yioq. 3:12

Öz izzät-hərmitimni topa-qangoğa selip qoydum. □ ■

16-17 Gərqə kolumda heçqandak zorawanlıq bolmisimu,

Duayim qin dilimdin bolğan bolsimu,

Yüzüm yiqa-zaridin kızirip kətti;

Qapaqlirimni ölüm sayisi basti. □

18 Ah, yər-zemin, qenimni yapmioqin!

Nalə-pəryadim tohtaydioqanoğa jay bolmioqay! □

19 Birak mana, asmanlarda hazirnu manga xahit Boluquqi bar!

Ərxlərdə manga kapalət Boluquqi bar!

20 Öz dostlirim meni mazak qilöqini bilən,

Birak közüm tehiqə Təngrigə yax təkməktə. □

21 Ah, insan balisi dosti üqün kelixtürgüqi bolöqandək,

Təngri bilən adəm otturidimni kelixtürgüqi

□ **16:15 «Terəmning üstigə bəz rəht tikip qoydum; öz izzät-hərmitimni topa-qangoğa selip qoydum»** — bu ayəttiki «bəz rəht» qədimki zamanlarda adəmning qattik matəm tutux, puxayman qilix yaki towa qilixinimu ipadiləytti. Muxu yərdə, xübhısizki, «matəm tutux»ni bildürməkqi. «Öz izzät-hərmitimni topa-qangoğa selip qoydum» degini ibraniy tilida «Müנגgüzümni topa-qangoğa selip qoydum» degənliktur. Kalining yaki buqining müנגgüzi adəmning küq-qudriti həm abruyining simwoli bolidu. ■ **16:15** Ayup 30:19 □ **16:16-17 «Qapaqlirimni ölüm sayisi basti»** — yaki «Zulmətlik qarangoquluk sayisi basti». □ **16:18 «Nalə-pəryadim tohtaydioqanoğa jay bolmioqay!»** — demək, «Ijabət bolmioquqə pəryadim hərdaim həm Hudaqə həm adəmlərgə awariqilik bolsun». □ **16:20 «Öz dostlirim meni mazak qilöqini bilən...»** — ayətning birinqi qismining yənə birhil tərjimisi, «Manga wakalət boluquqi mening dostum ikən».

bolsidi!■

²² Qünki yənə birnəqqə yil ətüxi bilənla,
Mən barsa qaytmas yolda mengip qalimən.□

17

¹ Mening rohim sunuk,
Künlirim tügəy dəydu,
Görlər meni kütməktə.□

² Ətrapimda aldamqi mazak qiloquqilar bar
əməsmu?

Közümning ularning eqitkulukioqa tikilip turux-
tin baxka amali yoktur.

³ Ah, jenim üqün Əzüng halioqan kapalətni elip
Əzüngning aldida manga borun boləaysən;

■ **16:21** Ayup 31:35; Top. 6:10; Yəx. 45:9; Rim. 9:20 □ **16:22** «Yənə birnəqqə yil ətüxi bilənla, mən barsa qaytmas yolda mengip qalimən» — Ayup bəzidə «bu dunyadin pat arida ketimən» dəp, bəzidə «birnəqqə yil azablar meni kütidu» dəp oylaydu. U birinqi imkaniyətini nisbətən yahxi dəp qaraydu, əlwəttə. □ **17:1** «**mening rohim sunuk**» — yaki «Nəpisim sikilip kətti».

Səndin baxқа kim meni қоллаp borun bolsun? □ ■
 4 Qünki Sən *dostlirimning* көnglini yorukluқtin қalduroқansən;
 Xunga Sən ularni oқolibidinmu məhrum қilisən!
 5 Oқəniymət alay dəp dostlirioқа pəxwa atқан kixining bolsa,
 Həтта balilirining көzlimu kor bolidu.
 6 U meni əl-yurtlarning aldida səz-qəqəkkə

□ **17:3 «Ah, jenim üqün Özüng halioqan kapalətni elip Özüngning aldida manga borun boləqsən»** — bu səzlər Hudaqə eytiləqan, əlwəttə. «Borun» (kepil boləuqı) — qədimki zamanlarda, birsi məlum bir ixtə əyibləngüqi bolsa, sotqi həküm қiloquqə əyibləngüqi waқitlik ərkin bolalmaydu, bəlki қamar қoyulidu. Biraқ uning məlum bir dosti uningəқа kapalət berixkə razi bolsa, əyibləngüqi ərkin yüriwərsə bolidu. Kapalət bərgüqi uning keqip kətməslilikigə toluқ kapalət bərgən boluxi kerək idi. Əgər keqip kətsə uning ornida ərkinliқtin məhrum bolidu; andin həküm қilinoқandin keyin (öz dosti gunahkar dəp hesablanəqan bolsa) dostining ornida tegixlik jazani öz üstigə aləqan bolidu. Kapalət bərgüqi bolsa hərmətkə sazawər, jamaətning ixənqisigə igə boləqan boluxi kerək, əlwəttə. Xunga Ayup muxu yərdə əzining həm dostliri tərpidin həm Huda tərpidin əyibləngüqi ikənlikini həs қilip: «Huda, Sən meni bu ixlarda əyibligüdək yeri yoқ dəp bilisən, xunga mən üqün kapaləp bolalmamsən?» — degəndək jasarətlük dua қilidu. (Bəzi alimlar bu səzning baxқа bir qüxənqisi bar dəp қaraydu. Ularning pikriqə, Ayup 2-ayəttə: — «Ətrapimdikilər aldamqi, mazaқ қiloquқilar bolmisa Ayup bolmay ketəy! Kəzümning... amali yoқtur» degən қəsəmnı iqidu; 3-ayəttə u Hudadin bu қəsəmnı ada қilixқа (kimning toqra bolsa uni aқlax, kimning hata bolsa uni jazalaxқа) kapalətqi həm guwahqi boluxni oқünidu, andin 4-ayəttə (xu alimlarning pikriqə) ulltijasining Huda tərpidin bejirilixini oқünidu: «Qünki Sən dostlirimning көnglini yorukluқtin қalduroқansən; xunga Sən ularni oқolibidinmu məhrum қilmisang bolmaydu!» — degəndək). ■ **17:3** 2Kor. 5:19

qoydi;
Mən kixilər yüzümgə tüküridioqan adəm bolup
qaldim.■

⁷ Dərd-ələmdin kəzüm torlixip kətti,
Barlıq əzalirim kələnggidək bolup qaldi.

⁸ Bu ixlarni kərüp duruslar həyranuhəs bolidu;
Bigunaqlar iplaslaroqa qarxi turuxqa qozoqilidu.

⁹ Biraq həkkanıy adəm öz yolida qing turidu,
Qoli pak yüridioqan adəmning küqi tohtawsiz
uloqiyidu.□

¹⁰ Əmdi qeni, həmninglar, yənə kelinglar;
Aranglardin birmu dana adəm tapalmaymən.■

¹¹ Künlirim ahirlixay dəp qaptu,
Muddialirim, kənglümdiki intizarlar üzüldi.■

¹² Bu adəmlər keqini kündüzgə aylandurmaqqi;
Ular qarangoqulukqa qarap: «Nur
yekinlixiwatidu» deyixiwatidu.□

¹³ Əgər kütsəm, öyüm təhtisara bolidu;
Mən qarangoqulukqa ornumni raslaymən.□

¹⁴ «Qirip ketixni: «Sən mening atam!»,

■ **17:6** Ayup 30:9 □ **17:9** «... **Qoli pak yüridioqan adəmning küqi tohtawsiz uloqiyidu**» — Ayupning etiqadi yənıla uruqup texip turidu. Muxu yərdə u Hudaning öz düxmını bolup qıkkanlıqını həs kılqını bilən, qandaqla bolmisun özining həkkanıy yolda qing turidioqanlıqını eytip, Huda ahirda həmmə ixlirimni onqaydu, dəp bexarət beridu. ■ **17:10** Ayup 6:29
■ **17:11** Ayup 7:6; 9:25 □ **17:12** «**Bu adəmlər keqini kündüzgə aylandurmaqqi; ular qarangoqulukqa qarap: «Nur yekinlixiwatidu» deyixiwatidu**» — Ayup dostlirimni həkikətini yormilap, aqni qara, qarini aq dəwatidu, xundaqla manga quruq ümidlərni («Nur yekinlixidu!» dəp) yətküzməkqi, dəydu. □ **17:13** «**Təhtisara**» — 7-bab, -9-ayət wə xu ayəttiki izahatni kərüng.

Kurtlarni: «Apa! Aqa!» dəp qaqirimən!□

¹⁵ Undaқта ümidim nədə?

Xundaқ, ümidimni kim kərəlisun?

¹⁶ Ümidim təhtisaraning tēmür pənjiriliri iқigə qūxüp ketidu!

Biz birliktə topioқа kirip ketimiz! □ ■

18

*Bildadmu «Yamanlarning yaman aқiwiti»
toqruluk sөz қilidu*

¹ Xuhalik Bildad jawabən mundaқ dedi: —

² Səndək adəmlər қақanoқiqə mundaқ sөzləрни tohtatmaysilər?

Silər obdan oylap beқinglar, andin biz sөz қilimiz.

³ Biz nemixқа silərninɡ aldinglarda ҳaywanlar ҳesablinimiz?

Nemixқа aldinglarda əhmək tonulimiz?□

□ **17:14 «Mening atam!»** — bu ibarining қədimdə «Begim!» «Təқsir!» degən mənisi mu bar idi. □ **17:16 «təhtisara»**

— 7-bab, -9-ayət wə xu ayətninɡ izahatini kərünɡ. «**Ümidim təhtisaraning tēmür pənjiriliri iқigə qūxüp ketidu! Biz birliktə topioқа kirip ketimiz!**» — bu jümlininɡ soal jümlə xəklidə қilinoған tərјimisi mu uқraydu: «Ümidim təhtisaraning tēmür pənjiriliri iқigə qūxüp қalarmu? Biz birliktə topioқа kirip ketərmizmu?».

■ **17:16** Ayup 3:17,18,19; 30:23,24
□ **18:3 «Biz nemixқа silərninɡ aldinglarda ҳaywanlar ҳesablinimiz?»** — «silər» degən sөzгə қarioғanda, Bildadning bu sөzining pəқət Ayupқila қilinoған əməslinini bildüridu. Ularning yenida gəp anglioқuқilardin bəzilər Ayupning jasaretnik sөzlinini anglap uningоқа қol қoydimu-ya?

4 Həy özüngning oʻzəzipidə özüngni yirtkuqi, seni dəpla yər-zemin taxliwetiləmdu?!

Taoq-taxlar öz ornidin kətürülüp ketəmdu?! □ ■

5 Qandakla bolmisun, yaman adəmning qirioqi oʻqürülidu,

Uning ot-uqkunliri yalkunlimaydu.

6 Qediridiki nur qarangoʻlulukka aylinidu,

Uning üstigə askan qirioqi oʻqürülidu.

7 Uning məzmut kədəmliri kisilidu,

Özining nəsihətliri özini mollak atkuzidu.

8 Qünki öz putliri özini toroʻa əwətidu,

U dəl torning üstigə dəssəydiolan bolidu.

9 Kiltak uni tapinidin ilivalidu,

Tuzak uni tutuwalidu. ■

10 Yərdə uni kütidiolan yoxurun aroʻamqa bar,

Yolida uni tutmaqqi bololan bir qapkan bar.

11 Uni hər tərəptin wəhimilər besip

qorkitiwatidu,

Həm ular uni iz koʻqlap koʻqlawatidu. ■

□ **18:4** «Həy özüngning oʻzəzipidə özüngni yirtkuqi, seni dəpla ... taoq-taxlar öz ornidin kətürülüp ketəmdu?!» —

Ayup 16-bab, 9-ayəttə, «U (Huda)ning oʻzəzipi meni titma kildi» degən. Bildad, xübhisizki, bu gəpni mazak qilib: «Sening yirtlixing Hudaning oʻzəzipi bilən əməs, bəlki öz-özüngning oʻzəzipi biləndur» deməkqi. Bildad yənə Huda insandin uluq həm aliy boləraqqa, Ayup uning bilən didarlixay, huzuriqə kirip uning bilən səzlixəy dəp öz əklidin adaxkan, dəp mazak qilidu — deməkqi. Bildad «Insanning Huda bilən biwasitə səzlixixi, kərüxüxi zadi mumkin əməs» degən kəzqaraxta bolidu. Birak Ayup ahirida həqikətən Huda bilən kərüxidu; uning üstigə biz Ayupni Hudani özining əng yeqin həmrahi dəp bilgən kixi, dəp kərələymiz (29:4). ■ **18:4** Ayup 13:14; Zəb. 113:6; Yəx. 54:10; Mat. 10:29-31; Rim. 8:32 ■ **18:9** Ayup 5:5 ■ **18:11** Ayup

15:21; Yər. 6:25; 46:5; 49:29

12 Maoqdurini aqarqilik yep tögätti;
Palakət uning yenida paylap yüridu. □ ■

13 Əlümning qong balisi uning terisini yəwatidu;
Uning əzalirini xoraydu. □

14 U öz qediridiki amanlıktin yulup taxlinidu,
Əlümning tunjisi uni «wəhimilərnin
padixahı»ning aldioqa yalap apiridu. ■

15 Əyidikilər əməs, bəlki baxkılar uning qedirida
turidu;

Turaloqusining üstigə günggürt yaqdurulidu. □

16 Uning yiltizi tegidin qurutulidu;

Üstidiki xahliri kesilidu.

17 Uning əslimisimu yər yüzidikilərnin esidin
kötürülüp ketidu,

Sirtlarda uning nam-abruyi qalmaydu. □ ■

18 U yorukluktin qarangoqulukka koqliwetilgən
bolup,

Bu dunyadin həydiwetilidu.

19 Əl-yurtta həqkandaq pərzəntliri yaki
əwladliri qalmaydu,

U musapir bolup turoqan yərlərdimu nəsl
qalmaydu. ■

20 Uningdin keyinkilər uning künigə qarap
aləxzadə bolidu,

□ **18:12** «*Maoqdurini aqarqilik yep tögätti*» — baxka bir hil tərjimisi «Balayi'apət uni yutuwetixkə aqkəzlük bilən kütiwatidu...» ■ **18:12** Ayup 15:23 □ **18:13** «*əlümning qong balisi*» — bəlkim birhil kesəlni (Ayupning kesilini?) kərsitidu. ■ **18:14** Ayup 8:13, 14; 11:20; Pənd. 10:28 □ **18:15** «*...baxkılar uning qedirida turidu*» — yaki «...ot uning qedirida turidu». □ **18:17** «*Sirtlarda...*» — yaki: «Yaylaqlarda...» yaki «Dalada...». ■ **18:17** Zəb. 109:13; Pənd. 10:7 ■ **18:19** Yəx. 14:22; Yər. 22:30

Huddi aldinkilarmu qəqüp kətkəndək.□

²¹ Mana, kəbih adəmning makanliri xübhisiz xundak,
Təngrini tonumaydioğan kixiningmu orni qokum xundaktur. □

19

Ayup yənə səz kılıdu: — «Mən Hudani kərimən!»

¹ Ayup jawabən mundak dedi: —

² «Silər qağanəqiqə jenimni azabliməqisilər,
Qağanəqiqə meni səz bilən əzməqisilər?»

³ Silər meni on qətim harlidinglar;

Manga uwal kılıxka nomus qilmaysilər.□

⁴ Əgər mening səwənlikim bolsa,
Mən əmdi uning *dərdini* tartimən.

⁵ Əgər silər meningdin üstünlük talaxmaqçı bolsanglar,

□ **18:20 «Huddi aldinkilar qəqüp kətkəndək»** — Bildad eytқан «aldinkilar»ning öz dəwridiki rəzil adəmləring əhwalioğa qarap qəqüp kətkənlikini kərsitixi mumkin. Baxka birhil tərjimisi: «Məxriktikilər uning künigə qarap aləqzadə bolidu, məşriktikilər uning künigə qarap aləqzadə bolidu, məxriktikilərmu qəqüp ketidu». □ **18:21 «Mana, kəbih adəmning makanliri xübhisiz xundak, Təngrini tonumaydioğan kixiningmu orni qokum xundaktur»** — Bildadning bu səzlidir: «kəbih adəm», «Təngrini tonumaydioğan kixi» degini, «sən Ayuptin baxka kixi əməs» deməqçi. □ **19:3 «Silər meni on qətim harlidinglar»** — muxu yərdiki «on qətim» degini «nuroqun qətim»ning birhil ipadisi.

Yüzüm aldida xərm-heyani kərsitip meni əyibliməkqi bolsanglar,

⁶ Əmdi bilip qoyunqlarki, manga uwal kılolan Təngri ikən,

U tori bilən meni qirmaxturup tartti;

⁷ Kara, mən nalə-pəryad kətürüp «Zorawanlıq!» dəp warkıraymən,

Birəq heqkim anglımaydu;

Mən warkıraymən, birəq manga adalət kəlməydu.

⁸ U yolumni meni ətüwalmisun dəp qıt bilən tosüp koydi,

Kədəmlirimgə karangoşuluk saldi.

⁹ U məndin xan-xəripimni məhrum kildi,

Beximdin tajni tartiwaldi.

¹⁰ U manga hər tərəptin buzoşunqılık kiliwatidu, mən tügəxtim;

Ümidimni U dərəhni yuloşandək yuluwaldi.

¹¹ Şəzipini manga karitip qozoşidi,

Meni Əz düxmənliridin hesablıdi. ■

¹² Uning qoxunliri səp tüzüp atlandı,

Pələmpəylirini yasap manga hujum kildi,

Ular qedirimni qorxawoşə elip bargah tikiwaldi.

¹³ U qerindaxlirimni məndin neri kildi,

Tonuxlirimning mehrini məndin üzdi. ■

¹⁴ Tuşqanlirim məndin yatlixip kətti,

Dost-buradərlirim meni unutti.

¹⁵ Əyümdə turşan musapirlar, hətta dedəklirimmu meni yat adəm dəp hesablaydu;

■ **19:11** Ayup 13:24; 16:9; 33:10; Yioş. 2:5 ■ **19:13** Zəb. 31:11-12; 38:11-12; 69:8; 88:8, 18

Ularning nəziridə mən musapir bolup qaldim.□

¹⁶ Mən qakirimni qakırsam, u manga jawab bərməydu;

Xunga mən uningəa aqzim bilən yelinixim kerək.□

¹⁷ Tinikimdin ayalimning kuskusi kelidu,

Aka-ukilirim sesiklikimdin bizar.□

¹⁸ Hətta kiçik balılar meni kəmsitidu;

Ornumdin turmaqçi bolsam, ular meni haqarətləydu.■

¹⁹ Mening sirdax dostlirimning həmmisi məndin nəprətlidü,

Mən səygənlər məndin yüz əridi.■

²⁰ Ət-terilirim ustihanlirimə qaplixip turidu,

Jenim kıl üstidə qaldi.□ ■

²¹ Ah, dostlirim, manga iqinglar aqrisun, iqinglar aqrisun!

Qünki Təngrining qoli manga kelip təgdi.

□ **19:15 «əyümdə turoqan musapirlar»** — yaki «əyümdiki mehmanlar». **«hətta dedəklirimni meni yat adəm dəp hesablaydu»** — Ayupning əyidə turoqan musapirlar (bəlkim əslidə uning himayisigə erixip uning xizmətqiliri bolqanlar) hazır uni yat adəm, musapir dəp qaraydu. □ **19:16 «Mən qakirimni qakırsam, u manga jawab bərməydu; xunga mən uningəa aqzim bilən yelinixim kerək»** — Ayupning əslidə qakiriəa buyruq berix üqün söz kılıxi bəlkim həjətsiz idi, uning bir imasi yaki qarap qoyuxi kupayə idi. □ **19:17 «Aka-ukilirim»** — ibraniy tilida «Anamning baliyatqusidiki oqullar». **«Aka-ukilirim sesiklikimdin bizar»** — yaki «Aka-ukilirim yelinixirimdin bizar». ■ **19:18** Ayup 30:1 ■ **19:19** Zəb. 41:9; 55:12-14 □ **19:20 «Jenim kıl üstidə qaldi»** — ibraniy tilini sözmusez tərjimə kılsaq: «Jenim qixlirimning terisinin üstidila qaldi». ■ **19:20** Ayup 30:30; Zəb. 102:5; Yiq. 4:8

22 Silər nemixka Təngridək manga ziyankəxlik kılısilər?

Silər nemixka ətlirimgə xunqə toymaysilər!□

Qutkuzoquqi toşruluk bexarət

23 Ah, mening səzirim yezilsidi!

Ular bir yazmioqa pütüklük boləqan bolatti!

24 Ular tēmür kələm bilən qoquxun iqiğə yezilsidi!

Əbədil'əbəd tax üstigə oyup pütülgən bolatti!□

25 Birak mən xuni bilimənki, özümning Həmjəmət-Qutkuzoquqim həyattur,

□ **19:22 «Silər nemixka ətlirimgə xunqə toymaysilər!»** — ərəblər (wə bəlkim ibraniylar) bəzidə «adəmnin etini yeyix» degənni «adəmgə təhmət qaplaş» degən mənidə ixlitidu. Ayupning dostliri uning azablrini az dəp, uning azablrioqa yənə «Huda seni taxliwətti» degən wəhimini artip qoyoqan. □ **19:24 «Ah, mening səzirim yezilsidi! Əbədil'əbəd tax üstigə oyup pütülgən bolatti!»** — uning bu arzusi (23-24-ayət) əməlgə axuruldi. Biz hazır uning Muqəddəs Kitabəqa pütüklük səzlrini oquwatimiz (baxka hil tərjimisi uqrixi mumkin).

U ahirət künidə yər yüzidə turup turidu! □ ■

26 Həm mening bu terə-ətlirim buzuloqandin keyin,

Mən yənıla tenimdə turup Təngrini kərimən! □

27 Uni özümlə əyni həlda kərimən,

Baxқа adəmning əməs, bəlki özümning kəzi bilən kəraymən;

□ **19:25 «...özümning Həmjəmət-Қutқuzоқuқim һayattur»** — Ayup əslidə 9-babta Huda həm özümning otturisida kelixtürgüqi bir «əlqi» yaki «ariqi» bolsa idi, degən intizarini bildürdi. U hazır bu yərdə özining mundak bir «kelixtürgüqi»sining həkikətən barlıqını jakarlaydu; ibraniy tilida «goel» («həmjəmət-қutқuzоқuқi») degən bu sөz, adəttə birsi məlum awariqilikkə uqriqanda, uningqa tuoқanqılıq (həmjəmətlik) қilip uni қutқuzux üqün «bədəl tələydiqan қutқuzоқuқi tuoқını»ni bilduridu. Bu Қutқuzоқuқi-Nijatkarining bolоanlıqining nətijisi bolsa: — U kəlgüsidadə öz kəzi bilən Hudasını kəreləydu həmdə xu qaqda Huda uning bexioqa qüxkənliri toqrisida uningqa jawab beridiqanlıqidin ibarəttur. Bu bayan intayin həyran қalarlıq, həm bəzi jəhətlərdin Ayupning bayanlırining iqidə uning etikadining əng yukiri pəllisi süpitidə julalinip turidu. «Goel» toqrulux yənə «Rut»tiki «kirix sөz» wə «қoxumqə sөz»imizni kəring. **«U ahirət künidə yər yüzidə turup turidu!»** — yaki: «U ahirki bolоquqi bolup yər yüzidə turidu». ■ **19:25** Mis. 6:6; Law. 25:47-49; Ayup 33:23-24; Yuh. 11:25; 1Kor. 15:20-22

□ **19:26 «Mən yənıla tenimdə turup Təngrini kərimən!»** — muxu yərdə əsli tekstni qüxinix səl təs. «Mən tenimdin sirt (demək, roқ təndin kətkəndin keyin) Hudani kərimən!» degən baxқа bir hil tərjimisi bar. Bu hil tərjimə toqra bolsa, undaqta uning mənisi «Həzirki tenimdin sirt...» degənlik bolsa kərək. Məyli қaysi hil mənidə eytiloqan bolsun, Ayupning kəzi özining Hudasını kərixigə yətkən.

Ah, qəlbim buningoʻa xunqə intizardur![□]

²⁸ Əgər silər: «Ixning yiltizi uningdidur, Uni qandak qilip qistap qoʻqliwetələymiz?!» — desənglar,[□]

²⁹ Əmdi özünglar qiliqtin qorqqininglar tüzük! Qünki *Hudaning* oʻəzipi qiliq jazasini elip kelidu, Xuning bilən silər *Hudaning* sotining quruk gəp əməslikini bilisilər».

20

Zofarmu yamanlarning aqiwiti üstidə səz qilidu

¹ Andin Naamatlik Zofar jawabən mundak dedi:

² «Meni biaram qiloʻan hiyallar jawab berixkə ündəwatidu, Qünki qəlbim biaramlikta ertənməktə.[□]

[□] **19:27 «Ah, qəlbim buningoʻa xunqə intizardur!»** — muxu yərdə səzmusez tərjimə qilsaq: «Mening bəräklirim (yürəklirim, demək) iqimdə tügəy dəp qaldi!». Ibraniylar üqün, «bəräklər» adəmnin gəssiyatlrininin, wijdanin-in gmu qongkur yiltizidur. Xuning bilən bu jümlə, Ayupning Hudani kəruxtin ibarət zor intizarioʻa əzining bərdaxlik bərləməyatqanlikini bildürgən boluxi mumkin. [□] **19:28 «Əgər silər: «Ixning yiltizi uningdidur, uni qandak qilip qistap qoʻqliwetələymiz?!» — desənglar,...»** — Ayup əz dostlrininin «Ayupning yoxurun gunahlrininin pax qilmioʻuqə hərgiz boldi qilmayli» degən pozitsiyidə turuwatqanlikini bildürməqci. [□] **20:2 «Meni biaram qiloʻan hiyallar jawab berixkə ündəwatidu, qünki qəlbim biaramlikta ertənməktə»** — Zofarning bir ixlaroʻa bəkmu jiddiylaxip ketidioʻan harakteri bu səzliridin qikiq turidu.

³ Mən mənə həkərət kəltürüp, meni əyibləydiyən səzləni anglidim,
Xunga mənə roḥ-zəhnim meni jawab berixkə kistidi.

⁴ Sən xuni bilməmsənki,
Yər yüzidə Adəm'atimiz apiridə boləqandin beri,

⁵ Rəzilləning oqalibə təntənisi kişkidur,
İplaslarning huxallığı birdəmliktur. ■

⁶ Undək kixining xan-xəripi asmanəyə yətkən bolsimu,

Bexi bulutlarəyə təxaxsimu,

⁷ Yənə əzining pəkədək yəkəp ketidu;
Uni kərgənlər: «U nədidur?» dəydu.

⁸ U qüxtək uqur ketidu,

Qayta tapkili bolmaydu;

Keqidiki oqayibanə alaməttək u həydiwetilidu.

⁹ Uni kərgən kəz ikkinqi uni kərməydu,
Uning turoqan jayi uni qayta uqratmaydu.

¹⁰ Uning oqulliri miskinlərgə xəpkət kixkə məjburlinidu;

Xuningdək u həttə əz kəli bilən bayliklirini qayturup beridu.

¹¹ Uning ustihanliri yaxlik məoqdurioqə toloqan bolsimu,

Birək *uning məoqduri* uning bilən billə topa-qangda yetip qalidu.

¹² Gərqə rəzillik uning aozida tatlik tetioqan bolsimu,

U uni til astioqə yoxuroqan bolsimu,

¹³ U uni yutkusi kəlməy məhrini üzəlmisimu,

U uni aqzida qaldursimu, □

14 Birak uning qarnidiki tamiki ozgirip,
Kobra yilanning zehorige aylinidu.

15 U bayliqlarni yutuwetidu, birak ularni yanduridu;

Huda ularni axqazinidin qikiriwetidu.

16 U kobra yilanning zehorini xoraydu,

Qar yilanning nextiri uni olturidu.

17 U kaytidin erik-ostenglargə həwəs bilən qariyalmaydu,

Bal wə serik may bilən akidioqan dəryalardin huzurlinalmaydu.

18 U erixkənni yutalmay kayturidu,

Tijarət kiləqan paydisidin u heq huzurlinalmaydu.

19 Qünki u miskinləрни ezip, ularni taxliwətkən;

U əzi salmioqan əyni igiliwəloqan.

20 U aqkəzlüktin əsla zerikməydu,

U arzuloqan nərsiliridin heqkaysisini saqlap qalalmaydu. □

21 Uningoqa yutuwaləqudək heqnərsə qalmaydu,

□ **20:13 «U uni yutqusi kəlməy mehrini üzəlmisimu,...»** — ibraniy tilida «uni ayap mehrini üzəlmisimu». Demək, aqzida qalduriwərməkqi bolidu. **«U uni , yəni rəzillikni** aqzida qaldursimu...» — Zofarning bu bayani intayin zəhərhəndilikke toloqan bolup, bu sözlər xübhəsizki, Ayupni biwasitə əyibləx üqün qaritilidu; u: «rəzillik aqzida tatliq tetioqan» wə «uni til astioqa yoxuroqan», həm 20-ayəttiki «Miskinləрни ezip, ularni taxliwətkən», «əzi salmioqan bir əyni əzi igiliwəloqan» dəp təswirligən kixi dəl Ayuptin baxqa kixi əməs idi. □ **20:20 «U aqkəzlüktin əsla zerikməydu»** — ibraniy tilida: «Uning axqazini heq hatirjəmlikni bilməydu». Oqurmənlər 22-24-ayətlərnig baxqa hil tərjimirini uqritixi mumkin.

Xunga uning bayaxatliki mængglk bolmaydu.

²² Uning tokkuzi tl boloqanda, tuyuqsiz ksilqilikka uqraydu;

Hrbir ezilgqining qoli uninga qarxi qkidu.

²³ U qrsikini toyuziwatkinida,

Huda dhxtlik zipini uninga qxridu;

U izaliniwatqanda *zipini* uning stige yaduridu.

²⁴ U tmr koraldin keqip kutulsimu,

Birk mis oqya uni sanjiydu.

²⁵ Tgkn oq kynidin tartip qkriwelginid,

Yaltirk oq uqi ttin qkriwelginid,

Whimilr uni basidu.□

²⁶ Zulmt qarangoquluk uning bayliqlirini yu-
tuwetixk tyyar turidu,

Insan pwlimign ot uni yutuwalidu,

Uning qedirida kelip qloqanlirininimu
yutuwetidu.□

²⁷ Asmanlar uning kbihlikini axkarilaydu;

Yr-zeminmu uninga qarxi kozilidu.

²⁸ Uning mal-dunyasi elip ketilidu,

Hudaning zplik knid klkn ulqiyip y-
bisatini oqulitidu.□

²⁹ Hudaning rzil admg blgilign nesiwisi
mana xundaqtur,

□ **20:25 «Yaltirk oq uqi ttin qkriwelginid, whimilr uni basidu»** — Zofar yaman admlrning klgsidiki az-
abliridin bk hzurlinidqandk qilatti. □ **20:26 «Insan pwlimign ot»** — Hudaning zining otini krsts kerk.

□ **20:28 «Uning mal-dunyasi elip ketilidu»** — yaki «Klkn yini eitip ketidu».

Bu Huda uningõa bekitkən mirastur». □

21

Ayup yənə söz qilidu — Hudaning jahanni idarə qilixi

¹ Ayup jawabən mundak dedi: —

² «Gəplirimgə qulak selinglar,

Bu silərning mangu bərgən
«təsəlliliringlar»ning ornida bolsun!

³ Söz qiliximoqa yol qoysanglar;

Söz qiloqinimdin keyin, yənə mazak
qiliweringlar!

⁴ Mening xikayitim bolsa, insanoqa
qaritiliwatamdu?

Rohim qandakmu bitakət bolmisun?

⁵ Manga obdan qaranglarqu? Silər qoqum
həyran qalisilər,

Qolunglar bilən aqzinglarni etiwalisilər.

⁶ Mən bu ixlar üstidə oylansamla, wəhimigə
qemimən,

□ **20:29 «Hudaning rəzil adəmgə bəlgiligən nesiwisi mana xundaktur, bu Huda uningõa bekitkən mirastur»** — Zofarning bayanliri jəmləxtürülgində, u degən «rəzil adəm» əməliyəttə tət-bəx pütünləy baxqa-baxqa yol bilən əlgən!

Pütün ətlirimni titrək basidu.□

⁷ Nemixka yamanlar yaxiweridu,

Uzun ömür kəridu,

Hətta zor küq-höküklük bolidu?■

⁸ Ularning nəsli öz aldidə,

Pərzəntliri kəz aldidə məzmut əsidu,□

⁹ Ularning öyliri wəhimidin aman turidu,

Təngrining tayiği ularning üstigə təgməydu.

¹⁰ Ularning kaliliri jüplənsə uruqlımay

qalmaydu,

Iniki mozaylaydu,

Moziyimu taxlimaydu.

¹¹ *Rəzillər* kiçik balilirini qoy padisidək talaqə qikiriweridu,

Ularning pərzəntliri taqlap-səkrəp ussul oynap yürüdü.

¹² Ular dap həm qıltarəqə təngkəx kılıdu,

□ **21:6** «**Mən bu ixlar üstidə oylansamla, wəhimigə qəminən, pütün ətlirimni titrək basidu**» — Ayupning bundak qorkqup ketixi uning təwəndiki səzliri bilən qüxəndürülidu. Ayup taki özini palakət baskanoqə kədər Hudani Həmmigə Qadir, pütünləy adil həm pütünləy məhrıban dəp ixinip kəlgənidi. Biraq u əmdilikdə baxqa bir qorkunqluq ehtimallıqqa yüzlinixkə məjbur boluwatatti. Huda rasttinla adalətlik, rasttinla yaxımu? Jahəndiki bəzi əhwallar buningəqə tətür guwahlık beriwatqəndək kılatti. Yaman adəmlər beyip kitiwatidu, durus adəmlər eziliwatidu. Huda bu ixlarəqə pisənt kilməmdü? U əslidə təsəwwur kilmioqan bu ehtimallıqlar uni hazır intayın qorkitiwatatti. ■ **21:7** Zəb. 17:9-12; 73:12; Yər. 12:1; Həb. 1:16 □ **21:8** «**Ularning, yəni yamanlarning** nəsli öz aldidə, pərzəntliri kəz aldidə məzmut əsidu» — Ayup Zofarning baya kıləqan səzlrini huləsə kılıp, ularəqə rəddiyə beridu; yamanlar yəqəlməydu, ularning pərzəntliri «Əz baylıqlirini miskinlərgə qayturidu» əməs, bəlki ular öz aldioqə rawaj tapidu.

Ular nəyning awazidin xadlinidu.

¹³ Ular künlirini awatqilik iqidə ötküzidu, Andin көzni yumup aqquqila təhtisaraşa qüxüp ketidu. □

¹⁴ Həm ular Təngriyə: «Bizdin neri bol, Bizning yolliring bilən tonuxkimiz yoxtur!» — deydu. ■

¹⁵ — «Həmmigə Qadirning hizmitidə boluxning ərzigüdək nəri bardu?

Uningşa dua kılsaq bizgə nemə payda bol-sun?!» ■

¹⁶ Karanglar, ularning bəhti öz qolida əməsmü? Birəq yamanlarning nəsihiti məndin neri bol-sun! □ ■

¹⁷ Yamanlarning qirişi kanqə kətim əşidu?

Ularни əzlrigə layıq külpət basamdu?

Huda şəzipidin ularşa dərdlərni bəşüp bərəmdu? ■

¹⁸ Ular xamal aldidiki engizşa ohxax,

Kara kuyun uqurup ketidişan pahalşa ohxaxla yokamdu?

¹⁹ Təngri uning kəbişlikini balilirişa qüxürüşkə qalduramdu?

□ **21:13 «Ular künlirini awatqilik iqidə ötküzidu, andin көzni yumup aqquqila təhtisaraşa qüxüp ketidu»** —

Ayup bundak yamanlar əmürwayət azadilikdə yaxişandin keyin heq azablanmay, heq jazalanmay dunyadin ketidu, dəwatidu. «Andin көzni yumup aqquqila təhtisaraşa qüxüp ketidu» degənnin baxka birhil təşimisi: «Ular hatirşemlikdə təhtisaraşa qüşidu». ■ **21:14** Ayup 22:17 ■ **21:15** Mis. 5:2; Mal. 3:14

□ **21:16 «Karanglar, ularning bəhti öz qolida əməsmü?»** — baxka bir hil təşimisi: «Karanglar, ularning awatliki öz qoli bilən kəlməs» (awatliki Hudadin kəlgən, deməkqi). ■ **21:16** Ayup 22:18 ■ **21:17** Ayup 20:29;

Zəb. 11:5-6

Huda bu jazani uning oʻziga bərsun, uning oʻzi buni tetisun!

²⁰ Oʻzining halakitini oʻz koʻzi bilan koʻrsun;
Oʻzi Həmmigə Qadirning kəhrini tetisun!□

²¹ Qünki uning bekitilgən yil-ayliri tügigəndin keyin,

U kandaqmu yənə oʻz oʻydikiliridin huzur-halawət alalisun?

²² Təngri kattilarning üstidinmu həküm qiləandin keyin,

Uningə bilim oğitələydiəlan adəm barmidur?!□ ■

²³ Birsı saq-salamət, pütünləy oəm-əndixsiz, azadilikdə yilliri toxkanda əlidu;

²⁴ Bekinliri süt bilan semiz bolidu, Ustihanlirining yiliki heli nəm turidu.

²⁵ Yənə birsi bolsa aqqıq armanda tügəp ketidu; U heqkandaq rahət-paraəət kərmigən.

²⁶ Ular bilan billə topa-qangda təng yatidu, Qurutlar ularəa qaplixidu.■

²⁷ — Mana, silərnıng nemini oylawatqanlikınglarnı,

□ **21:20** «**Həmmigə Qadirning kəhrini tetisun!**» — ibraniy tilida «Həmmigə Qadirning kəhrini iqsun!». □ **21:22** «**kattilar**» — ibraniy tilida «aliylar». Bəlkim muxu yərdə pərixtilərnı kərsitixi mumkin. «**Uningə bilim oğitələydiəlan adəm barmidur?!**» — Ayup ularning «Yamanlar tezla jazalidu» degənlirining natoqrılıqını ispatlıəlanidi. Birəq u hazır: «Silərnıng bu səzlirınglarda qıng turıwelıxınglar «Huda bizning pikrimizni anglap andin bu ixlarnı xundaq orunlaxturuxi kərak» degənlıkkə barawər» deməkqi. ■ **21:22** Yəx. 40:13; Rim. 11:34; 1Kor. 2:16 ■ **21:26** Ayup 17:14

Meni qarilax niyatliringlarni bilimən.□

²⁸ Qünki silər məndin: «Esilzadining öyi nəgə kətkən?

Rəzillərnin turoqan qedirli nədudur?» dəp sorawatisilər.□

²⁹ Silər yoluqilardin xuni sorimidinglarmu?

Ularning xu bayanlirioqa kəngül qoymidinglarmu?□

³⁰ Demək, «Yaman adəm palakət künidin saklinip qalidu,

Ular oqəzəp künidin kutulup qalidu!» — dəydu.■

³¹ Kim rəzilning tutqan yolini yüz turanə əyibləydu?

Kim uningoa öz kilmixi üqün tegixlik jazasini yegüzidu?

³² Əksiqə, u həywət bilən yərlikigə kətürüp mengilidu,

Uning kəbrisi kəzət astida turidu.

³³ Jiloqining qalmiliri uningoa tatlik bilinidu;

Uning aldidimu sansiz adəmlər kətkəndək,

□ 21:27 «... silərnin nemini oylawatqanliqinglarni, meni qarilax niyatliringlarni bilimən» — dostlirining səzlrining kəpinqisi daritma gəp; birak, heli roxənki, bu yərdə Ayupqa qaritip hujum qilinidu. □ 21:28 «Silər məndin: «Esilzadining öyi nəgə kətkən?» dəp sorawatisilər» — ularning muxu «esilzadə» degini, xübhisizki, Ayupni kərsitidu. «Silər məndin: «... Rəzillərnin turoqan qedirli nədudur?» dəp sorawatisilər» — Ayup yənə muxu yərdə: Silərnin bu soalliringlar meni daritip kərsitidiqanliqini bilimən, dəwatidu. □ 21:29 «Silər yoluqilardin xuni sorimidinglarmu?» — Zofar: «İplaslarning huxalliqi birdəmliktur», xundaqla bu ix «yər yüzidə Adəm'atimiz apiridə boləqandin beri» həmmə adəmgə ayan — degən. Birak Ayup yirak yurtlaroa berip kəlgənlərnin bayanliri baxқиqə, dəydu. ■ 21:30 Pənd. 16:4

Uning kəynidinmu barlik adəmlər əgixip baridu.
³⁴ Silər nemixka manga quruk gəp bilən təsəlli bərməkqi?
 Silərning jawabliringlarda pəkət sahtilikla tepilidu! □

22

Elifaz yənə söz qilidu: — ••• Hata pərəzlər — Ayupka qaritiloqan hujumlar

¹ Andin Temanlik Elifaz mundaq dedi: —

² Adəm Hudaqa qandaqmu payda kəltürəlisun? Dana adəmlərmu Uningoqa nemə payda kəltürəlisun?

³ Sən həkkəniy bolsangmu, Həmmigə Qadiroqa nemə bəhrə berələytting?

Yolliring əyibsiz boləqan təkdiirdimu, sən Uningoqa nemə oqəniymətlərnə elip kelələysən? □

⁴ Uning seni əyibləydiqanliqi,

□ **21:34 «Silər nemixka manga quruk gəp bilən təsəlli bərməkqi? Silər yoluqilardin xuni sorimidinglarmu?»**

— oqurmənlər bayqisunki, Ayupning üq dosti awwal səl eçir-besiqraq söz qilidu, andin gəp qiloqanseri aqqiq həm təlwəlik bilən sezləydu; Ayup bolsa awwal intayin təlwilərqə wə jiddiyliqta söz qiloqan bolsimu, lekin uning sezliri baroqanseri təmkin bolidu. □ **22:3 «... Yolliring əyibsiz boləqan təkdiirdimu, sən uningoqa nemə oqəniymətlərnə elip kelələysən?»**

— 1-bab, 8-ayəttə, Hudaning Ayuptin aloqan raziligi, hursənliki nahayiti roxən bayan qilinidu. Yənə kelip, Təwratning «Yaritilix» degən qismida biz Hudaning insanalarning gunahlliri tüpəylidin boləqan intayin azablinidiqanliqi toqrisida həwərdar bolimiz. Xunga Elifazning 2-ayət wə 3-ayəttiki bu sezlirining tolimu hata ikənlikini biliximiz lazim.

Wə Uning sanga xikayətlər yətküzidioḡini sening
ihlasmən bolḡining üqünmu-ya?

⁵ Sening rəzilliking zor əməsmu?

Sening gunəhliring ḡesabsiz əməsmu?

⁶ Sən kerindaxliringdin səwəbsiz kepillik
alḡansən;

Sən yalangtüxlərnə kiyim-keḡəkliridin məḡrum
kiliwətkənsən. ■

⁷ Ḥəlsizlanḡanlarḡa su bərmiding,

Aḡ ḡalḡanlarḡa axnimu ayap bərmiding,

⁸ Ḡərḡə sən yər-zeminlik bolḡan ḡoli uzun adəm
bolsangmu,

Yər-zemin tutup ḡərmətlinip kəlgən adəm bol-
sangmu,

⁹ Sən tul hotunlarnimu ḡuruk ḡol
yanduroḡansən,

Yetim-yesirlarning ḡolinimu yanjitiwətkənsən. □

¹⁰ Mana xu səwəbtin ətrapingda tuzaklar yatidu,
Uxtumtut pəyda bolḡan wəḡimimu seni basidu.

¹¹ Xu səwəbtinmu seni ḡarangḡuluk besip
kəralməs ḡildi,

Bir kəlkün kelip seni ḡərḡ ḡildi.

¹² Təngri ərxaləning ḡoḡḡisida turidu əməsmu?

Əng egiz yultuzlarning nəḡədər aliy ikənlikigə
ḡarap ḡak!

¹³ Birak sən: «Təngri nemini bilidu?

U rast xunḡə zulmət ḡarangḡulukta birnemini
pərḡ etələmdu?!» dəwatisən.

¹⁴ Yənə: «Ḡoyuk bulutlar uni tosiwalidu,

■ **22:6** Mis. 22:26, 27; Ḡan. 24:6, 10-13 □ **22:9** «Sən ... **yetim-yesirlarning ḡolinimu yanjitiwətkənsən**» — xuni ḡongḡur ḡüxiniximiz kerəkki, Elifazning bu xikayətliri pütünləy asassizdur.

Xunga U pələk üstidə aylinip mangoşinida bizni kərməydu!» — dəysən.

¹⁵ Yaman adəmlər mangoşan kona yolni sənmu tutiwerəmsən?

¹⁶ Ular waqti toxmay turupla elip ketilgən, Ularning ulliri kəlkün tərpidin ektilip ketilgən. □

¹⁷ Ular Təngrigə: «Bizdin neri bol!» Həmmigə Qadir bizni nemə qılalisun?» — dəytti. ■

¹⁸ Birəq ularning öylirini esil nərsilər bilən tolduroşan dəl Uning Əzidur, Mən bolsam yamanlarning nəsihitidin yirəqləşkənmən! □ ■

¹⁹ Həqkaniylar ularning bərbat boləşanlikini kərüp xadlinidu; Bigunaşlar ularni mazaq qilip: — ■

²⁰ «Bizgə qarxi qikquqılar xübhisiz wəyran bolidu, Ot ularning bayliklərini yutuwətməmdu?» — dəydu.

²¹ *Xunga* Hudaşa boysunup Uni tonusang, Xu qəşdila sən aman bolisən; Xuning bilən sanga amət kelidu.

□ **22:16** «Ular waqti toxmay turupla ..., ularning ulliri kəlkün tərpidin ektilip ketilgən» — bu yərdə Nuh pəyoşəmbərninğ dəwridə topan ektilip kətkən rəzil adəmlər kərştilgən boluxi mumkin. ■ **22:17** Ayup 21:14 □ **22:18** «Ularning öylirini esil nərsilər bilən tolduroşan dəl uning əzidur» — Elifaz muxu yərdə Ayupning «Yamanlar bəzidə beyip awatlixidu» degən pikrining toşrilikini azrak qəbul qiləşandək qiləşini bilən yənila: «Yamanlar tez bərbat bolidu» dəydu. ■ **22:18** Ayup 21:16 ■ **22:19** Zəb. 107:42

22 Uning aʼozidini kəlgən nəsihətnimu qobul qil, Uning soʻzlarini kənglūnggə pūkūp koy.□

23 Sən Həmmigə Qadirning yenioʻa qaytip kəlsəng, muqərrərki, Kaytidin quruluq qikalaysən; Əgər sən kəbihlikni qediriringdin yiraklaxtursang,■

24 Əgər sən altunungni topa-qang üstigə taxliyalisang,

Ofirdiki altunungni xiddətlik ekinning taxlirioʻa qoxuwətsəng,□

25 Undaqta Həmmigə Qadirning Əzi sanga altun bolidu.

Sening üqün sərhil kümüxmu bolidu.

26 U qaʼqda sən Həmmigə Qadirdin soʻyünisən, Yüzüngni Təngrigə qarap kətürələysən.

27 Sən Uningoʻa dua qilsang, U kulak salidu, Xundakla sənmu iqkən kəsəmliringgə əməl kilisən.

28 Sən qarar qiləqan ix əməlgə axidu, Yolliring üstigə nur qūxidu.

29 Adəmlər pəs qilinəqanda, sən ularoʻa: «Ornunglardin turunglar!» dəysən,

□ 22:22 «**Hudaning** aʼozidini kəlgən nəsihətnimu qobul qil,...» — Elifaz əzining baya degən gəplirini «Hudaning aʼozidini kəlgən nəsihət» dəp qarisa kerək. ■ 22:23 Ayup 8:5, 6 □ 22:24 «**Əgər sən ... Ofirdiki altunungni xiddətlik ekinning taxlirioʻa qoxuwətsəng**» — Elifaz bəkim Ayupni altunlaroʻa intayin aq kəz adəm dəp qaraydu. Uning bu soʻzlarining nuroʻun adəmlərgə payda yətküzələydiqini bilən, Ayup aq kəz adəm bolmioʻaqqa, uningə heq yardəm bərməydu. Bu ayəttə deyilən «Ofirdiki altun» nahayiti esil bir hil altunni kərsitidu.

Xuning bilən *Huda* qirayi sunoqanlarni kutkuzidu.■

³⁰ U hətta gunahı bar adəmnimu kutkuzidu,
U qolungdiki halallıktin kutkuzulidu. □

23

Ayup jawab beridu — İxənq-etikaqning guman bilən bolqan kürixi

¹ Ayup jawabən mundaq dedi: —

² «Bügünmu xikayitim aqqıktur;

Uning meni baskan keli ah-zarlırimdinmu eoqirdur!□

³ Ah, Uni nədin tapalaydioqanlıkimni bilgən bolsam'idi,

Undaqta Uning olturidioqan jayıoqa barar idim!

⁴ Xunda mən Uning aldida dəwayimni bayan qilattim,

Aoqzimni munazirilər bilən toldurattim,

⁵ Mən Uning manga bərməkqi bolqan jawabini bilələyttim,

■ **22:29** Pənd. 29:23 □ **22:30** «U hətta gunahı bar adəmnimu kutkuzidu, u qolungdiki halallıktin kutkuzulidu» — kizik ix xuki, Elifazning əzi ahirda Ayupning duasi arkilik kutkuzulidu (42-bab). □ **23:2** «Bügünmu xikayitim aqqıktur» — bu ayəttiki «bügün» degən söz Ayupning dostliri bilən bolqan munazirilirining birnəqqə kün dawamlaxqanlıkıoqa ispat bolidu. Elifaz 22-bab, 29-ayəttə «Huda qirayi sunoqanlarni kutkuzidu» degənidi. Ayup yənə bu yərdə Elifaz eytkən «Xikayət (ərz)» degən sözini kəstən ixlitip özini «qirayi sunoqanlardın» əməslikini kərsətməkqi bolqan boluxi mumkin.

Uning manga nemini deməkqi bololanlığını qüxinələyttim.

⁶ U manga qarxi turup zor küqi bilən mening bilən talixamti?

Yaq! U qokum manga kulak salatti.

⁷ Uning huzurida həkkəniy bir adəm uning bilən dəwalixalaytti;

Xundaq bolsa, mən öz Sotqim aldida mənngügiqə aqlanoqan bolattim.

⁸ Əpsus, mən aloqa qarap mangsammu, lekin U u yərdə yok;

Kəynimgə yansammu, Uning sayisinimu kərəlməymən.□

⁹ U sol tərəptə ix kiliwatqanda, mən Uni baykiyalmaymən;

U ong tərəptə yoxurunqanda, mən Uni kərəlməymən;□

¹⁰ Birak U mening mangidioqan yolumni bilip turidu;

U meni tawlioqandin keyin, altundək sap

□ **23:8 «Əpsus, mən aloqa qarap mangsammu, lekin U u yərdə yok; kəynimgə yansammu, Uning sayisinimu kərəlməymən»** — yənə birhil təjimişi: «Birak mən xərkəkə mangimən, lekin U u yərdə yok; qarəbkə yansammu, Uning sayisinimu kərəlməymən». □ **23:9 «U sol tərəptə ... U ong tərəptə yoxurunqanda, mən Uni kərəlməymən»** — Ayup öz əhwalidin Hudaning yaxxilikliridin həqkəndək ispat kərəlməydu wə Hudaning hazır uningoqə nisbətən nemini kiliwatqanlığını həq bilməydu.

bolimən.□

11 Mening putlirim uning kədəmlirigə qing əgəxkən;

Uning yolini qing tutup, heq qətnimidim.■

12 Mən yənə Uning ləwlirining buyruqidin bax tartmidim;

Mən Uning aqzidiki sözlərni öz kəngüldikilirimdin kımmətlik bilip kədirləp kəldim.□

13 Birəq Uning bolsa birla muddiasi bardur, kimmu Uni yolidin buruyalisun?

U kənglidə nemini arzu kıloqan bolsa, xuni kılidu.■

14 Qünki U manga nemini iradə kıloqan bolsa, xuni bərhəq wujudqa qıqırıdu;

Mana muxu hildiki ixlar Uningda yənə nuroqundur.

15 Xunga mən Uning aldida dəkkə-dükkigə qüximən;

Bularni oylisamla, mən Uningdin qorqup ke-

□ **23:10 «Birəq U mening mangıdıoqan yolumni bilip turıdu»** — bu ayətnıng bırıncı kısmınıng yənə bır hıl tərjımısi: «U (Huda) Özınıng manga boləqan yolını bilıdu». Xübhısızkı, Ayupnıng bundaq degını yənıla unıng etıqadınıng əng parlaq bayanlırıdı bırı həsablınıdu. Biz yənıla unıngoqa qayı b olmay turalmaymız. ■ **23:11** Ayup 31:4-8 □ **23:12 «...Uning aqzıdıkı sözlərni öz kəngüldıkılırımdın kımmətlik bilip...»** — yaki «...Uning aqzıdıkı sözlərni öz nəpsımdın kımmətlik bilip...». ■ **23:13** Zəb. 33:9; 115:3; 135:6

timən. □

¹⁶ Qünki Təngri kənglümni ajiz kıloğan,
Həmmigə Qadir meni sarasimigə salidu.

¹⁷ Həlbuki, mən qarangöulük iqidə
ujukturulmidim,

Wə yaki yüzümni oriwaloğan zulmət-
qarangöulükkimu heq süküt kılmidim. □

24

Miskinlik wə jinayət

¹ — Nemixka Həmmigə Qadir *soraq* künlirini
bekitməydu?

Nemixka Uni tonuqanlar Uning xu künlirini
bikardin-bikar kütidu?

² Mana, adəmlər pasil qılinoğan taxlarni
yətkiwetidu;

□ **23:15 «Bularni , yəni 14-ayəttiki «muxu hildiki ixlar»ni** oylisamla, mən Uningdin qorqup ketimən» — Ayup əmdi nemixka Huda aldida biaram bolup, ez ixlirini oylisa qorqup ketidu? 14-ayəttə u Huda uning üqün bekitilgən ixlar (yəni uning hazır tartiwatqan azab-okubətlər) toqrisida sez qılqandın keyin, u: «Uningda nuroqunlioğan muxundak ixlar bardur» dəydu — demək, u: «Mening hazıröiqə tartqan azablırimdın yənə nuroqun «muxundak ixlar» aldımnda barmikin?» dəp intayin kıynilidu. □ **23:17 «Həlbuki, mən qarangöulük iqidə ujukturulmidim, wə yaki yüzümni oriwaloğan zulmət-qarangöulükkimu heq süküt kılmidim»** — bu ayətning əsli təkistini qüxinix səl təs. Yənə bir hil tərijimisi: «Qünki mən qarangöulük qüxkəndə jandın üzülmiginim bilən, U mening yüzümni zulmət-qarangöulüqtin qoqdap qutquzmioğan».

Ular zorawanlıq bilən baxqılarning padilirini bulap-talap əzliri *oquq-axkara* bakıdu; □ ■

³ Ular yetim-yesirlarning exikini bulap həydəp ketidu;

Ular tul hotunning kalisini kepillik üçün eli-walidu. □

⁴ Ular miskinlərnı yoldın neri ittiriwetidu;

Xuning bilən zemindiki ezilgənlərnıng həmmisi məküxüwalidu. ■

⁵ Mana, ular dəxt-bayawanlardiki yawayi exəklərdək,

Tang səhərdə olja izdəx «hizmiti»gə qıkidu;

Janggal ular wə ularnıng baliliri üçün yeməklik təminləydu. □

⁶ Ular yamanning *kaliliri* üçün dalada ot-qəp oridu,

Uning üçün axқан-taxқан üzümlirini teriydu; □

⁷ Ular keqini kiyimsiz yalang ötküzidu,

Sooqıtta bolsa yepinoqudək kiyimi yoxtur.

□ **24:2 «Mana, adəmlər pasıl qılinoqan taxlarnı yətkiwetidu»** — muxu bab 1-12-ayəttiki «adəmlər» bəlkim qəl-bayawanda turuwatqan miskin jinayətgılərnı kərsitidu (bolupmu 5-12-ayətlərnı kərüng). «...taxlarnı yətkiwetidu» —

yaki «taxlarnı yətkəp ketidu». ■ **24:2** Qan. 19:14; 27:17; Pənd. 22:28; 23:10 □ **24:3 «Ular tul hotunning kalisini kepillik üçün eliwalidu»** — bu kalisi bəlkim həm süt üçün həm yər həydəx üçünmu ixlitilidu. ■ **24:4** Pənd. 28:28 □ **24:5**

«...ular dəxt-bayawanlardiki yawayi exəklərdək,...» — bu yaman adəmlər xəhər-yezılardın həydiwetilgən bolup, dəxt-bayawanda jan beqıxtın baxqa amali yox idi. □ **24:6**

«Ular yamanning kaliliri üçün dalada ot-qəp oridu, unıng üçün axқан-taxқан üzümlirini teriydu» — roxənki, yər igisi boluqan muxu rəzil adəm bu «qüprəndilər»gə öz axlıq həsulini elixta yaki üzüm həsulını üzuxtə heq ixənməydu.

8 Ular taʼqqa yaʼqan yamoʻurlar bilən süzmə bolup ketidu,

Panahsizlikidin taxni kuqaklixidu.

9 Adəmlər atisiz balilarni əmqəktin bulap ketidu, Ular miskinlərdin *bowaklarni* kepillikkə alidu.□

10 *Miskinlər bolsa* kiyimsiz, yeling ətidu, Baxqilar üçün buqday baqlirini kətürsimu, yənila aq qalidu;■

11 Ular baxqilarning əyidə zəytunlarni qəyləp yaq qikarqan bolsimu, Höylilirida xarab kəlqikini qəyligən bolsimu, Yənila ussuzlukta qalidu.■

12 Xəhərdin adəmlərnin aq-zarliri qikip turidu, Qiliq yegənlərnin janliri nalə-pəryad kətüridu; Biraq Təngri heqkimning iplaslikini əyibliməydu.□

13 — Nuroqa qarxi isyan kətüridioqanlarmu bar; Ular nurning yollirini bilməydu, Uning tərakiliridə turmaydu.

14 Qatil tang nuri kelixi bilən ornidin turup, Kəmbəqəllər wə miskinlərnin öltüridu;

□ **24:9** «Ular miskinlərdin bowaklarni kepillikkə alidu» — yaki «Ular miskinlərdin kepillik alidu». ■ **24:10** Law. 19:13 ■ **24:11** Qan. 25:4; Yaq. 5:4 □ **24:12** «... **Birak Təngri heqkimning iplaslikini əyibliməydu**» — keyin Ayup bu səzidin həm muxuningoqa ohxax baxqa səzlidirid towa qilip: «Nəsihətni tuturukisiz səzlər bilən hirələxtürgən kim?» dəp səzidin yanidu (42-bab). Birak bu babtiki 1-12-ayətlərdin roxən qüxinimizki, u mundaq kixilərnin, hətta uningdin yirak turoqan ezilgüqilərnin əhwaliqə iqini aqritip kəngül bələtti.

Keqidə u oşridək yürüdü. □ ■

15 Zinahormu «Meni heq köz körməydu» dəp zawal waqtini kütüdü, Baxkılar meni tonumisun dəp ayalning qümbilini yüzigə tartıwalıdu. ■

16 Karangoşulukta *oşrılar* öyning tamlirini kolap texıdu;

Kündüzdə ular əzlrini öz öyigə qamap qoyıdu; Ular nurni tonumaydu. ■

17 Ular üqün tang səhər ölüm sayısidək tuyulıdu; Ular qap-qarangoşulukning wəhimilirini dost tutıdu. □

18 Ular sularning yüzidiki köpüklərdək yoqap kətsun!

Ularning yər-zemindiki nesiwisi lənət qılinoşanki,

Xunga ulardin heqkim üzümzarlıqqa yənə mangmisun! □

19 Quroşakqılıq həm tomuz issik qar sulirinimu

□ **24:14** «**Qatil tang nuri kelixi bilən ornidin turup, kəmbəşəllər wə miskinlərne öltürıdu**» — bəlkim tang səhərdiki oşwalıqtin həm kixining bihəstəlikidin paydılınıp yoxurun zərbə qılıp bulap-talaydu. ■ **24:14** Zəb. 10:8, 9

■ **24:15** Zəb. 10:10-11; Pənd. 7:8, 9 ■ **24:16** Ayup 38:15;

Yh. 3:20 □ **24:17** «**Ular üqün tang səhər ölüm sayısidək tuyulıdu**» — yaki «Tang səhər ular üqün qap-qarangoşuluk bolıdu». □ **24:18** «**Ular sularning yüzidiki köpüklərdək yoqap kətsun!**»

— 18-20-ayətlərdiki peillarni buyruk xəklidə yaki kəlgüsi zaman xəklidə tərijmə qılıxqa bolıdu. Xunga -18-20-ayətlərnıng baxqa birhil tərijmisi: «Ular sularning yüzidiki köpüklərdək yoqap ketıdu; ularning yər-zemindiki nesiwisi lənət qılinoşan, xuning bilən ulardin heqkim üzümzarlıqqa yənə mangmaydu... qatarlıq» bolıdu. Bırak biz tərijimizni aldi-kəynidiki ayətlərgə maslaxturup alduq.

yöp tügitudu;

Təhtisaramu ohxaxla gunah, qıloqlarni yöp tügətsun!

²⁰ Uni, tuoqlan anisimu untusun!

Qurt xəlgəylirini ekıtip uni yesun!

Əskə heq elinmisun!

Xuning bilən həkkanıysızlıq dərəhtək kesilsun!□

²¹ U balisi yoq tuoqlaslardin olja alidu,

U tul hotunlaroqlimu heq xəpkət kərsətməydu.

²² Birəq *Huda* Əz kudriti bilən mundaq küq-hoquki barlarning *künini* uzartidu;

Ular hətta həyatidin ümidsizlənsimu qaytidin ornidin turidu.□

²³ *Huda* yənıla ularni amanlıqta muqımlaxturidu,

Xunga ular hatırjəm bolıdu;

U ularning yollirini kəzdə tutqan əməsmu?□

²⁴ Ularning mərtiwisi birdəmlik əstürülidu,

Andin ular yoq bolıdu;

Ular ɔngda qaldurulıdu, andin baxqa adəmlərgə ohxaxla yioqıp elip ketilidu;

Ular pəkətlə pixqan sərhil buoqlay baxaqliridək

□ **24:20** «**Qurt xəlgəylirini ekıtip uni yesun!**» — yaki: «Qurt uning jorisi bolsun!». □ **24:22** «**...Ular hətta həyatidin ümidsizlənsimu qaytidin ornidin turidu**» — bu ayəttiki əsli tekıstni qüxinix səl təs. Baxqa hil tərjimiliri uqrxıi mumkin.

□ **24:23** «**U ularning yollirini kəzdə tutqan əməsmu?**» — Ayup muxu yərdə Hudaning yamanlarning yollirini kəzdə tutqını bilən ularni alaħıdə jazalımaydıoqlanıqını, bəlki ularni adəttıkidək əlüm künıgə saqlaydıoqlanıqını kərsətməkqi boluxıi mumkin.

kesilip ketidu. □

²⁵ Bu ixlar mundaq bolmisa, qeni kim meni yaloqanqi döp ispatliyalaydu.

Mening gəplirimni kim qurux gəp deyäləydu?».

25

Bildad yənə sözləydu — Hudaning uluqluqi

¹ Xuhalik Bildad jawabən mundaq dedi: —

² «Uningda həkümranlik həm həywət bardur; U asmanlarning kəridiki ixlarnimu tərtpkə salidu. □

³ Uning qoxunlirini sanap tügətkili bolamdu?

Uning nuri kimning üstigə qüxməy qalar?

⁴ Əmdi insan balisi qandaqmu Təngrining aldida həkqaniy bolalisun?

Ayal zatidin tuquloqanlar qandaqmu pak bolalisun? ■

⁵ Mana, Uning nəziridə hətta aymu yorux bolmioqan yərdə,

Yultuzlarmu pak bolmioqan yərdə, ■

⁶ Kurt bolqan insan,

□ **24:24** «**Ular , yəni yamanlar** pəkətla pixqan sərhil buqday baxakliridək kesilip ketidu» — Ayup yənila, yamanlarning heq jazalanmay hayatning pəyzini sürüp andin pixqan sərhil buqdaydək heq azablanmay bu dunyadin kətidioqanliqini kərsətsə kerək. □ **25:2** «**U asmanlarning kəridiki ixlarnimu tərtpkə salidu**» — Bildadning bu sözliri bəlkim Xəytanning əslidə Hudaqə qarxilix qilip ərxtə isyan kətürgənlikini, andin Hudaning Xəytanni ərxtin həydiwetip, ərxtiki ixlarni qaytidin tərtpkə kəltürgənlikini kərsitidu. ■ **25:4** Ayup 4:17, 18, 19; 15:14, 15, 16 ■ **25:5**

Ayup 15:15

Sazang boloqan adəm balisi *uning aldida* qandak bolar?». □ ■

26

Ayupning ahirki sözliri — Bildadni ayibləx

¹ Ayup *Bildadka* jawabən mundak dedi: —

² «Maqdursiz kixigə qaltis yardəmlərni beriwəttin!

Biləkliri küqsiz adəmni karamət qutkuzuwəttin!

³ Əqli yok kixigə qaltis nəsihətlərni qiliwəttin! Wə uningoqa alamət bilimlərni namayan qiliwəttin!

⁴ Sən zadi kimning məditi bilən bu sözlərni qilding?

Səndin qıqiwatqini kimning rohi?

Hudaning uluqluqi — Ayupning bayani

⁵ — «Ərwahlar, yəni su astidikilər,

Xundakla u yərdə barlıq turuwatqanlar toloqinip ketidu;

⁶ Bərħək, *Hudaning* aldida təhtisaramu yepinqisiz körünidu,

□ **25:6 «Sazang boloqan adəm balisi uning aldida qandak bolar?»** — dostlirining Ayupka əng ahiri bərgən jawabi Bildadning bu sözliridir. Uning bayani bək kışka bolup, «yamanlarning aqiwiti» toqrisida gəp qilmaydu, pəkətlə Hudaning uluqluqini sözləydu. Qariqanda ular yənıla Ayupning reallıqqa yüzlinidiqan sözlirigə jawab tapalmaydu. ■ **25:6** Ayup 4:19; Zəb. 22:6

Halakətningmu yapkuqi yoktur.■

⁷ U *yərning* ximaliy *qutupini* aləm boxlukioqa sozoqan,

U yər *xarini* boxluk iqidə muəllək qiləqan;□ ■

⁸ U sularni qoyuk bulutliri iqigə yioqidu,

Bulut ularning eqirliki bilənmu yirtilip kətməydu.

⁹ U ayning yuzini yapidu,

U bulutliri bilən uni tosidu.□ ■

¹⁰ U sularning üstigə qəmbər sizip qoyoqan,

Buning bilən U yorukluk həm qarangoqulukning qegrasini bekitkən.□ ■

¹¹ Asmanlarning tüwrükliri təwrəp ketidu,

Uning əyibini anglapla alakzadə bolup ketidu.

¹² U dengizni kudriti bilən tinqlanduridu;

Əz həkmiti bilən Raḥabni parə-parə qilip yanji-

■ **26:6** Zəb. 139:8, 11, 12; Pənd. 15:11; Ibr. 4:13 □ **26:7**

«U *yərning* ximaliy *qutupini* aləm boxlukioqa sozoqan» — ibraniy tilida: — «U ximaliy tərəplər aləm boxlukida sozoqan».

Bu ibarining yərning ximalini əməs, bəlki asmanın ximalidiki tərəplərnı kərsitixi mumkinqilikimu bar. «*yər xari*» — əyni tekistə «yər». Biraq heli roxənki, Ayup yər-zeminning mutlək ayrim turidioqan bir jisim ikənlikidin toluq həwərdar idi. ■ **26:7** Zəb. 104:2 □ **26:9** «U ayning yuzini yapidu» — yaki «U təhti boləqan ərxning yuzini yapidu».

■ **26:9** Ayup 9:8; Zəb. 104:2, 3 □ **26:10** «Buning bilən u yorukluk həm qarangoqulukning qegrasini bekitkən»

— ilim-pən jəhəttinmu, bu sözlərnıng top-toqra ikənliki ispatlanəqan. ■ **26:10** Yar. 1:9; Ayup 38:8; Zəb. 33:7; 104:5-9; Pənd. 8:29; Yər. 5:22

wetidu. □ ■

¹³ Uning Roʻhi bilən asmanlar bezəlgən,

Uning qoli tez qaçқан əjdihani sanjiydu. □ ■

¹⁴ Mana, bu ixlar pəkət uning qiloqanlirining
kiçikkinə bir qismidur, halas;

Uning söz-kalamidin anglawatqinimiz nahayiti
pəs bir xiwirlax, halas!

Uning pütkül zor kudritining güldürmamisini

□ **26:12 «U dengizni kudriti bilən tinqlanduridu»** — «tinqlanduridu» degənning ikki hil tərjimesi bar: — «tinqlanduridu» yaki «dolqunlitidu». Biraç «dolqunlitidu» bolsa keyinki ayət bilən maslaxmaydu. **«Rahab»** — «Rahab»ning üç hil mənisi bar. 9-bab, 13-ayəttiki izahatni kərüng. Muxu yərdə, xübhisizki, dengizdiki axu zor, qorqunqluq həywanni kərsitidu, həm xuning bilən bir waqıtta u Xəytanning bir kərünuxidur. Bu ayət bəlkim Xəytanning dəsleptə Hudaqə qarxilik qilip isyan kətürgənlikini, andin Hudaning uni ərxin həydəp dengizə taxliqanlikini kərsitidu, xundaqla əng ahirida uni bitqit qiliwetidoqanlikidin bexarət qilidu. 13-ayətəni həm izahatinimu kərüng. ■ **26:12** Yəx. 51:15 □ **26:13 «tez qaçқан əjdihə»** — yaki «yorəqilima əjdihə». **«tez qaçқан əjdihə»** — bəlkim yukiriki «lewiatan»ni (9-izahatni kərüng) yaki Xəytanning əzini kərsitidu. Əgər ikkinçi mənisi toqra bolsa, bu Təwrattiki «Yaritilix» 3-babtiki bexarət bilən ohxaydu. Demək, ahirda Huda Əz Məsihi arqilik Xəytanni pütünləy məqlub qilidu. Bəzi alimlar: «U Əz qoli bilən «əjdihə yultuz türkümü»ni yasioqan» dəpmu tərjimə qilidu. ■ **26:13** Zəb. 33:6

bolsa kimmu qüxinəlisun?!». □

27

Ayupning kaytidin öz həq-səmimiyligini bayan qilixi

¹ Ayup bayanini dawamlaxturup mundaq dedi:

² «Mening həqkimni tartiwaloqan Təngrining hayati bilən, Jenimni aqritkan Həmmigə Qadirning həqki bilən kəsəm kilimənki, □

³ Tenimdə nəpəs bolsila, Təngrining bərgən Rohi dimioqimda tursila,

⁴ Ləwlirimdin həqkaniysiz sözlər qikmaydu,

□ **26:14 «Bu ixlar pəkət uning qiləlanlirining kiqikkinə bir kismidur, halas»** — ibraniy tilida «Bu ixlar pəkət uning yollirining əng qetidiki burjiki, halas». **«Uning pütkül zor kudritining güldürmamisini bolsa kimmu qüxinəlisun?!»** — Ayupning bu üç dosti Huda həmmidin uluq wə aliy boləlanliki üçün Uningəya yekinxlix mumkin əməs, dəp qaraydu. Birak Ayup üçün (gumanlik nuqti'inəzərdin əməs, etiqadning nuqti'inəziridin səzligən waqitlarda) Hudaning uluqluqi Uning insanni paklap Əzigə yekinxlaxturux imkaniyitini yaritip beridu. Xunga u Hudaning uluqluqidin xadlinidu. □ **27:2 «Mening həqkimni tartiwaloqan Təngrining hayati bilən...»** — Ayupning muxu yərdə «(Huda) mening həqkimni tartiwaloqan» degini bəlkim Hudaning həq səwəbni kərsətməy uni jazalap, uningdin «adalətkə boləlan həqki»ni yaki uning bu ixlar toqruluk «dəwalixix» pursitini «tartiwaloqan»liqini kərsitidu.

Tilim aldamqilik bilən heq xiwirlimaydu!□

⁵ Silərningkini tooqra deyix məndin yirak tursun!

Jenim qikqanoqa kədər duruslukumni özümdin ayrimaymən!

⁶ Adillikimni qing tutuwerimən, uni koyup bərməymən,

Wijdanim yaxioqan heqbir künümdə meni əyiblimisun!□

⁷ Mening düxminim rəzillərgə ohxax bolsun,

Manga qarxi qikqanlar həkqaniysiz dəp

□ **27:4 «Mening həkqimni tartiwaloqan Təngrining hayati bilən, jenimni aqritqan Həmmigə Qadirning həkqi bilən kəsəm qilimənki, ... ləwlim... tilim aldamqilik bilən heq xiwirlimaydu!»** — bu kəsəm (2-4-ayət) bəlkim pütkül Mukəddəs Kitab iqidə əng əjayib, əng oqəlitə kəsəm hesablinixi mumkin. U Huda həkqimni tartiwaloqan həm jenimni aqritqan degini bilən, yənila Hudaning həkqidə kəsəm iqidu. Kөрүнүxtə qong ziddiyət bardək kilsimu, birak uning hərbi sөzining tegidə uning qongqur etikadi ipadilinip turidu. □ **27:6 «... Wijdanim yaxioqan heqbir künümdə meni əyiblimisun!»** — 5- həm 6-ayəttiki bayanlarning ikki mənisi bar: — birinqidin, məyli yamanlarning yolliri awatlaxqan bolsimu, Ayup durus, diyanətlik boluxqa intilixini hərgiz taxlimaydu; ikkinqidin, uning qarixiqə «Həmmə gunahini Hudaqə etirap qilip towa qilix bilən öz wijdanimqə hilaplik heq ix qalmidi; əgər xundak qilmiqəan bolsam, yaloqan eytattim» degən idiyisini ipadiləydu.

qaralsun. □

⁸ Qünki Təngri iplas adəmni üzüp taxlıoqanda,
Uning jenini aloqanda,
Uning yənə nemə ümidi qalar? ■

⁹ Balayi'apət uni besip qüxkəndə,
Təngri uning nalə-pəryadini anglamdu? ■

¹⁰ U Həmmigə Qadirdin sөyünəmdü?

U hərdaim Təngrigə iltija qılalamdu? □

¹¹ Mən Təngri qolining qılolanliri toqrisida
silərgə məlumat berəy;
Həmmigə Qadirda nemə barlıqini yoxurup
yürməymən.

¹² Mana silər alliburun bularni kərüp qıqtinglar;

□ **27:7 «Manga karxi qıqkanlar həqkanıysiz dəp qaralsun»** — Ayup «Meni həqkanıysiz degüqilər (Huda adil bolsa) əzliri həqkanıysiz dəp qarılıxi kerək» dəp tiləydu. Kona qanunlaroqa اساسən, birsi baxqa birawoqa yaloqandin jinayət qaplısa, yaloqanlıqı ispatlinixi bilən u dəl xu jinayətkə tegixlik jaza bilən jazalinixi kerək idi. Huda Ayupni həqkanıy dəp ispatlısa, üç dostining gunahı bar degənlik. Xuning üçün bu sөz həm uning bir tiliki həm dostlırioqa boloqan səmimiy agahlandıruxi bolup qalidu. ■ **27:8** Mat. 16:26; Luqa 12:20 ■ **27:9** Ayup 35:12; Zəb. 18:41; 66:18; 109:7; Pənd. 1:28; 28:9; Yəx. 1:15; 16:12; Yər. 14:12; Əz. 8:18; Mik. 3:4; Yh. 9:31; Yağ. 4:3 □ **27:10 *Rəzil adəm*** Həmmigə Qadirdin sөyünəmdü? U hərdaim Təngrigə iltija qılalamdu?» — Ayupqa nisbətən Hudaning uning kexida hazır boloqanlıqı, uning Huda bilən əlakidə boluxi uning həyatidiki əng bəhtlik ixtur. Bu bayanida u yamanlarda undaq huxallıqning yoklugini, mundaqlarning Hudaoqa iltija qılalmaydıoqanlıqini bayqıoqanlıqini ayan qilidu. Dıkkət kılıximizoqa ərzyduki, Ayup nuroqun kətim Hudaoqa iltija qilip sөzləydu, baxqılaroqa sөz kılıxtin tohtap turup Hudaoqa biwasitə gəp qilidu. Biraq uning üç dosti (həm ahirida sөzlıgən Elihu) bir kətimmu Hudaoqa biwasitə sөzlıməydu.

Silər nemixқа axundak pütünlöy kuruk hiyallik bolup qaldinglar?

13 Rəzil adəmlərning Təngri bekitkən aqiwiti xundakki,

Zorawanlarning Həmmigə Qadirdin alidioqan nesiwisi xundakki: —■

14 Uning baliliri kəpəysə, qiliqlinix üqünla kəpiyidu;

Uning pərzəntlirining neni yetixməydu.□ ■

15 Uning əzidin keyin qaloqan adəmliri ölüm bilən biwasitə dəpnə qilinidu,

Buning bilən qaloqan tul hotunliri matəm tut-

■ 27:13 Ayup 20:29 □ 27:14 « *Rəzil adəmnig* baliliri kəpəysə, qiliqlinix üqünla kəpiyidu; uning pərzəntlirining neni yetixməydu» — Ayupning yamanlarning aqiwitini təswirligən həm xundakla dostlirining səzigə səl qoxuloqandək pozitsiyisini bildürgən bu bayani uning bayanliri iqidə qüxinixkə əng təs bolqan bayanlardur. Qünki bu səzlərnig mənisi enix bolqini bilən, uning ilgiriki degənlirigə qarimukarxi bolup qikidu. Ilgiri u: «Yamanlar jazalanmasliqning səwəbi nemə? Nemixқа xunqə kəp rəzillər heq jazalanmay miskinlərni halioqanqə ezidu? Bəzidə yamanlar pexkəllikkə uqraydu, birak gunahsizlarmu ohxaxla uqraydu; heqkandək tərtpni bayqioyli bolmaydu» — degəndək səzlərni qiloqanidi. Mana bu bayanlarda «Uning baliliri kəpəysə, qiliqlinix üqünla kəpiyidu; uning pərzəntlirining neni yetixməydu...» degən səzlər eytilidu. Bu zadi kəndək gəp? Biz bu məsiligə nisbətən xundək qaraymizki, Ayupning realliqқа yüzlinixtiki jüriti muxu yərdə öz-özigə təsəlli berix üqün səl ajizliq qiloqan boluxi mumkin. Biz «qoxumqə sez»imizdə bu ix toqruluk yənə azraq tohtilimiz. ■ 27:14 Qan. 28:41; Hox. 9:13

maydu. □ ■

¹⁶ U kümüxlərni topa-qangdək yioqip dəwillisimu,
Kiyim-keqəklərni laydək kəp yioqsimu,

¹⁷ Bularning həmmisini təyyarlisimu,
Biraq kiyimlərni həkqaniylar kiyidu;
Bigunaqlarmu kümüxlərni bəlüxidu. ■

¹⁸ Uning yasioqan öyi pərwanining oqozisidək,
Üzümzarning kəzətqisi özigə saloqan kəpidək
box bolidu.

¹⁹ U bay bolup yetip dəm aloqini bilən,
Biraq əng ahirki kətim keliduki,
Kəzini aqkanda, əmdi tügəxtim dəydu. ■

²⁰ Wəhimilər kəlkündək bexioqa kelidu;
Kəqtə qara kuyun uni qanggilioqa alidu. □ ■

²¹ Xərk xamili uni uqurup ketidu;
Xiddət bilən uni ornidin elip yirakqa etip

□ **27:15 «Kaloqan adəmliri əlüm bilən biwasitə dəpnə kəlinidu»** — «əlüm» muxu yərdə bəlkim birhil waba yaki birhil eqir kesəlni kərsitidu. **«biwasitə dəpnə kəlinidu»** — demək, heqkandaq daqduqisiz tezdin dəpnə kəlinidu. Bəlkim yuqumluk kesəl yaki waba bilən əlgən bolsa kerək. **«...kaloqan tul hotunliri matəm tutmaydu»** — bəlkim balayi'apət ularoqa yekinxixi bilən yaki ohxax səwəb bilən rəsmiy matəm tutuxqa ülgürəlməydu. Buningdin kəruwelixka boliduki, Ayupning pəkət bir ayali bar idi həm «bir ər, bir hotunluk» boluxni kuwwətligən (29-babnimu kərüng). Uning deyixiqə, yamanlar kəp hotunluk boluxi mumkin. ■ **27:15** Zəb. 78:64 ■ **27:17** Pənd. 28:8; Top. 2:26 ■ **27:19** Zəb. 49:16-20 □ **27:20 «Kəqtə qara kuyun uni qanggilioqa alidu»** — Ayupning «qara kuyun»ni tiloqa elixi xundaq bir qara kuyunning yiraqtin keliwatkanlikini puritidu. 38-babta bu qara kuyun ularning üstigə quxidu. ■ **27:20** Ayup 15:21; 18:11

taxlaydu.□

²² Boran uni heq ayimay, bexioqa urulidu;
U uning qanggilidin kutulux üqün hə dəp urunidu;

²³ Birak *xamal* uningqa qarap qawak qalidu,
Uni ornidin «ux-ux» kılıp qoqliwetidu».□

28

Danalikni izdax

¹ — «Xübhisizki, kümüx tepilidioqan kanlar bar,
Altunning tawlinidioqan öz orni bardur;□

□ **27:21 «Xærk xamili uni uqurup ketidu»** — Pələstində «xærk xamili» əwjigə qıkkan waqtida intayin kørkənqlük, əxəddiy bolup pütün dərəhlərnimu yulup yıraqlarqa taxliwetələydu.

□ **27:23 «Birak xamal ... uni ornidin «ux-ux» kılıp qoqliwetidu»** — «ux-ux kılıx» məshirə kılıxni bildüridu.

□ **28:1 «Altunning tawlinidioqan öz orni bardur»** — yaki «altunning qaykilidioqan öz orni bardur». Danalığ təwsiyə kılinoqan 28-babtiki bu güzəl xeirni bəzi alimlar Ayupning öz sözi əməs, bəliki kitabning yazoquçisi tekistkə qısturup qoxqan bir xeir, dəp qaraydu. Buning məqsiti, oqurmənlərnin həkikiy danalığni təhlil kılıxiqə yardım bolsun degən süpəttə xeirni otturiqə qoyoqan. Biz bu pikirgə qayıllı bolduq. Bu pikirgə bir ispat, 29-bab: — «Ayup bayanini dawamlaxturup mundak dedi: —» degən sözlər bilən baxlinidu, qarışanda 27:23-ayət bilən baqlıq. Baxka alimlar bu bayanlar Ayupning öz aozidın qıkkan bayanlardur, «1-ayətnin «xübhisizki» (yaki «qünki») degən baqlıoquçı bilən baxlinixi buningqa ispat bolalaydu», dep qaraydu. Qaysi pikir toqra boluxidin kət'iynezər, bu babtiki həkikətlər xübhisizki Ayupning etiqadining həm u muyəssər boluqan wəhıylirininin tegi həm uli boluqanidi. Keyin biz məzkur kitabni yazoquqınınin kim ikənliki toqruqluk qüxənqə berimiz.

2 Tömür bolsa yər astidin keçiwelinidu,
Mis bolsa taxtin eritilip elinidu.

3 İnsanlar *yər astidiki* karangoşulukğa qək
qoyidu;

U yər kərigiqə qarlap yürüp,
Karangoşulukğa təwə, ölümning sayisidə
turoşan taxlarni izdəydu. □

4 U yər yüzidikilərdin yirək jayda tik bolşan
qudukni kolaydu;

Mana xundak adəm ayaq basmaydıoşan, un-
tulşan yərlərdə ular aroşamqini tutup boxlukta
pulanglap yürüdü,

Kixilərdin yirəkta esilip turidu.

5 Axliq qıkidioşan yər,

Təkti kolanoşanda bolsayalkundək kərünidu;

6 Yərdiki taxlar arisidin kək yaqutlar qıkidu,

Uningda altun rudisimu bardur.

7 U yolni heqkandak alşur kux bilməydu,

Həтта sarıning kəzimu uningğa yətmigən.

8 Həkawur yirtkuqlarmu u yərni heq dəssəp
bakmioşan,

Əxəddiy xirmu u jaydin heqkaşan ətüp
bakmioşan.

9 İnsan balisi kolini qakmaq texining üstigə
təgküzidu,

U taşlarni yiltizidin komuriwetidu.

10 Taxlar arisidin u şanallarni qapıdu;

□ 28:3 «**İnsanlar yər astidiki karangoşulukğa qək
qoyıdu**» — demək, insanlar yaqutlarni izdəxtə yər astidiki
karangoşulukni qiraşlar bilən yorutıdu; 4-5-ayətlərdə ularnı-
ing aroşamqılaraqta esilip yər astioğa qüxüp hətərgə təwəkkül
qılşanlıkı təswirlinidu.

Xundak kilip uning kœzi hœrhil qimmœtlik nœrsilœrni kœridu;□

11 Yœr astidiki œkinlarni texip kœtmisun dœp ularni tosuwalidu;

Yoxurun nœrsilœrni u axkarilaydu.□

12 Birak danaliqu nœdin tepilar?

Yorutuluxning makani nœdidu?

13 Insan baliliri uning qimmœtliklikini hœq bilmœs,

U tiriklœrning zeminidin tepilmas.

14 Yœr tegi: «Mœndœ œmœs» dœydu,

Dengiz bolsa: «Mœn bilœnmu billœ œmœstur» dœydu.■

15 Danaliquni sap altun bilœn setiwalœqili bolmaydu,

Kœmœxnimu uning bilœn bir tarazida tartqili bolmas.■

16 Hœtta Ofirda qikidioœan altun, aq hœkik yaki kœk yaqut bilœnmu bir tarazida tartqili bolmaydu.□

17 Altun wœ hrustalnimu uning bilœn selixturoœqili bolmaydu,

Esil altun qaœa-kuœqilar uning bilœn hœq almaxturulmas.

18 U œnœœ-marjan, hrustalni adœmning esidin qikiridu;

□ **28:10** «Taxlar arisidin u œanallarni œapidu» — bu œanallar bœlkim yœr astidiki suni tonillardin qikirix œœœn kolanoœan. □ **28:11** «Yœr astidiki œkinlarni texip kœtmisun dœp ularni tosuwalidu» — baxœa birhil tœrjimisi: «U œkinlarning mœnbilirini izdœp tapidu». ■ **28:14** Ayup 28:22 ■ **28:15** Pœnd. 3:14; 8:11, 19; 16:16 □ **28:16** «Ofirda qikidioœan altun» — Ofir degœn yœrdiki altun nahœyiti sap idi.

Danalikni elix qizil yaqutlarni elixtin əwzəldur.

¹⁹ Efiopiyədəki serik yaqut uningəya yətməs,
Serik altunmu uning bilən bəslixəlməydu.

²⁰ Undaқта, danalik nədin tepilidu?

Yorutuluxning makani nədidu?■

²¹ Qünki u barliқ һayat igilirining kəzidin yoxu-
ruləqan,

Asmandiki uqar-қanatlaridinmu yoxurun turidu.

²² Һalakət wə əlüm pəқətla: «Uning xəһritidin
həwər alduқ» dəydu.■

²³ Uning mangoqan yolini qūxinidioqan,

Turidioqan yerini bilidioqan pəқətla bir Hudadur.

²⁴ Qünki Uning kəzi yərning kərigiqə yetidu,

U asmanning astidiki barliқ nərsilərnı kəridu.

²⁵ U xamallarning küqini tarazioqan saləqanda,

Dunyaning sulirini əlqigəndə,■

²⁶ Yamoқurlarəya қanuniyət qūxürginidə,

Güldürmamining qaqmikioqan yolini bekitkinidə,

²⁷ U qaoqda U danalikқа қarap uni bayan қiloqan;

Uni nəmunə қilip bəlgiligən;

Xundaқ, U uning bax-ayioqan қarap қiqip,□

²⁸ Insañoya: «Mana, Rəbdin kərkux danaliktur;

Yamanliқtin yiraқlixix yorutuluxtur» — degən».

■ 28:20 Ayup 28:12 ■ 28:22 Ayup 28:14 ■ 28:25 Pənd. 8:29

□ 28:27 «U qaoqda *Huda* danalikқа қarap uni bayan қiloqan»
— buning mənisi bəlkim Hudaning dunyaning yaritilixi arқilik
danalikni bayan қiloqanliқini əz iqigə alidu.

29

Ilgiriki bəhtlik künlərni əsləx

¹ Ayup bayanini dawamlaxturup mundaq dedi:

² «Ah, əhwalim ilgiriki aylardikidək bolsidi, Təngri məndin həwər aloqan künlərdikidək bolsidi!» □

³ U qaşda Uning qirişi beximoşa nur qaşkan, Uning yorukluğu bilən qarangoşuluktin ötüş kətkən bolattim!

⁴ Bu ixlər mən kiran wəqtimda, Yəni Təngri qedirimda manga sirdax *dost* bolqan wəqıtta bolqanidi! □

□ **28:28 «Mana, Rəbdin kərkux danaliktur; yamanliqtin yiraklixix yorutuluxtur»** — bu bəbtiki səzlər insan balilirining yər astida esil taxlarni izdixini tənqid kılqan əməs, bəlki ularning u ixta ixlətkən parasitigə həm jüritigə qayil bolqan. Biraq məyli adəmnin qanqə parasiti, qanqə jüriti bolsun, özining bu hususiyətlirigila tayansa danalıqqa erixməydu; pəqətlə Rəb Pərwərdigardin əyminixkə bəxlisila, danalıqqa erixixkimu bəxləydu; yamanliqtin towa kılıp yiraklaxsila, yorutuluxqa bəxləydu. Bu xübhəsisizki, Ayupning etiqadining həm u müyəssər bolqan wəhiylirining tegi həm uli bolqanidi. ■ **28:28** Zəb. 111:10; Pənd. 1:7; 9:10 □ **29:2 «Ah, əhwalim ilgiriki aylardikidək bolsidi!»** — bu bayanoşa qarışanda, Ayupni balayı'apət başqanlıqışa birnəqə ay bolqanidi. □ **29:4 «... kiran wəqtimda, yəni Təngri qedirimda manga sirdax dost bolqan wəqıtta bolqanidi!»** — eni k turuptuki, Ayup əslə Huda bilən yekın dostlukta ötkənidi. Həqşandə qumanimiz yokki, bu dostlukning sezimidin məhrum bolux uningə nisbətən əng azablık ix boldi.

⁵ Həmmigə Qadir mən bilən billə boləqan,
Mening yax balilirim ətrapimda boləqan;

⁶ Mening baskan kədəmlirim serik mayoqa
qəmülgən;

Yenimdiki tax mən üqün zəytun may dəryasi
bolup akqan;□

⁷ Xəhər dərwazisiyə qıqqan waqtimda,
Kəng məydanda ornum təyyarlanəqanda,□

⁸ Yaxlar meni kərüpla əyminip əzlrini qətkə
alatti,

Kerilar bolsa ornidin turatti,

⁹ Xahzadilərmu gəptin tohtap,
Kəli bilən aqzini etiwalatti.

¹⁰ Aqsəngəklərmu tinqlinip,
Tilini tangliyəyə qapliwalatti.

¹¹ Kulak səzümni anglisila, manga bəht tiləytti,
Kəz meni kərsila manga yahxi guwahlik berətti.

¹² Qünki mən manga himayə bol dəp yelinqan
ezilgüqilərnə,

Panaqsiz qaləqan yetim-yesirlərnəmu kütquzup
turattim.■

¹³ Həlak bolay degən kixi manga bəht tiləytti;
Mən tul hotunning kənglinə xadlandurup nahxa
yangratkuzattim.

¹⁴ Mən həkqaniyəlikni ton kəlip kiyiwaldim,
U meni əz gəwdisi kildi.

□ **29:6** «... Yenimdiki tax mən üqün zəytun may dəryasi
bolup akqan» — bu ayəttə kərsitilgini Ayupning ilgiri intayin
bay həlinə təswirləydu. □ **29:7** «Kəng məydanda or-
num təyyarlanəqanda» — xəhərnəning (qəng) dərwazisi yaki
uning aldidiki məydan bolsa xəhərnəning aqsakalliri həm qaziliri

yiqildiqan, dəwalərnəni anglaydiqan jay idi. ■ **29:12** Zəb.
72:12-14; Pənd. 21:13

Adalətlikim manga yepinqa həm səllə boloqan. ■

15 Mən korqə kəz bolattim,

Tokuroqə put bolattim.

16 Yoksullarqə ata bolattim,

Manga natonux kixining dəwasinimu təkxürüp qıqattim. □

17 Mən adalətsizning hınggayoqan qixlirini qekip taxlayttim,

Oljisini qixliridin elip ketəttim. □

18 Həm: «Mening künlirim qumdək kəp bolup, Öz uwamda rahət iqidə əlimən» dəyttim;

19 Həm: «Yiltizim sularoıqə tartılıp baridu,

Xəbnəm pütün keqıqə xehimoqə qarlıxıp yatıdu;

20 Xəhritim hərdaim məndə yengilinip turıdu,

Qolumdiki okyayım hərdaim yengi bolup turıdu» dəyttim. □

21 Adəmlər manga qulak salattı, kütüp turattı;

Nəsihətlirini anglay dəp süküt iqidə turattı.

22 Mən gəp qılqandın keyin ular qayta gəp qılmaytti,

Səzlim ularning üstigə xəbnəm bolup qüxətti.

23 Ular yamoqurlarnı kütəkəndək meni kütətti,

■ **29:14** Yəx. 59:17; Əf. 6:10-17; 1Tes. 5:8 □ **29:16** «**Manga natonux kixining dəwasinimu təkxürüp qıqattim**» — Ayupning bu aditi nahayiti az uqraydıoqan pəzilət bolup, Ayupning intayin aliyjanab ikənlikini ispatlaydu. Uning mana muxundaq ixliri tüpəylidinmu nuroqun düxmənli ri pəyda boloqan boluxi mumkin. □ **29:17** «**Mən adalətsizning hınggayoqan qixlirini qekip taxlayttim, oljisini qixliridin elip ketəttim**» — Ayupning pəziliti hərgiz hiyalpəreslərnıng qıraylık nəzəriyliri əməs. □ **29:20** «**Qolumdiki okyayım hərdaim yengi bolup turıdu**» dəyttim» — «okya» muxu yərdə bəlkim adillik üqün kürəx qilidıoqan öz baturlıkınıng, jüritining simwoli boluxi mumkin.

Kixilər *waktida yaoʻqan* «keyinki yamoʻur»ni qarxi aloqandək sozlimni sozini eqip iqatti! □

24 Ümidsizlänginidə mən ularoʻa qarap külümsirəyttim,

Yüzümdiki nurni ular yərgə qüxurməytti. □

25 Mən ularoʻa yolini tallap kərsitip berəttim, Ularning arisida kattiwax bolup olturattim, Qoxunliri arisida turoʻan padixahdək yaxayttim, Birak buning bilən matəm tutidioʻanlaroʻa təsəlli yetküzgüqimu bolattim». □

30

Hazirki bəhtsiz künlər

□ 29:23 «**keyinki yamoʻur**» — Pələstində 3-ayda yaoʻidu. U ətiyazlik ziraətlərni pixurux rolini oynaydu. Xunga hər bir dehqan «keyinki yamoʻur»oʻa təxnadur, ular uni bək kədirləydu. □ 29:24 «**Ümidsizlänginidə mən ularoʻa qarap külümsirəyttim, yüzümdiki nurni ular yərgə qüxurməytti**» — əsli tekistni qüxinix səl təs. Bəlkim uning mənisi: «Mening ularoʻa ümid yetküzidioʻan yüzümning nuri məoʻlup boləjan əməs» — demək, mən ularoʻa bərgən ümid yokka qıqkan əməs, deməkqi. Baxka bir hil tərjimisi: «Mening yüz nurum ularoʻa qeqilixi bilənla ular kayta ümidsizlənmidı».

Ikki hil tərjiminıng mənisi bir-birigə yekin. Baxka hil tərjimilirimu uqrixi mumkin. □ 29:25 «**Mən ularoʻa yolini tallap kərsitip berəttim...**» — baxka birhil tərjimisi: «Mən ularoʻa həkım boluxka tallanəjanidim; ...». «**...Ularınıng arisida ... qoxunliri arisida turoʻan padixahdək yaxayttim, birak buning bilən matəm tutidioʻanlaroʻa təsəlli yetküzgüqimu bolattim**» — gərgə uning mərtiwisi bək yukiri bolsimu, u heqqaqan həkawurluk kılmioʻanidi, əksiqə pexkəllikkə uqrioiqilaroʻa təsəlli həm yardəmlərni berip turatti.

1 — «Biraq hazir bolsa, yaxlar meni mazak kilidu,

Ularining dadilirini hətta padamni baqidioqan itlar bilən billə ixləxkə yol qoyuxnimu yaman kərəttim.

² Ularining maqdurini kətkəndin keyin, Qolidiki küq manga nemə payda yətküzəlisun?

³ Yoxsuzluk həm aqliktin yigləp kətkən, Ular uzundin buyan qəldərəp kətkən dəxt-bayawanda quruk yərnini qajaydu.

⁴ Ular əmən-xiwakni qatqallar arisidin yulidu, Xumbuyining yiltizlirininu terip əzlidirigə nan kilidu.

⁵ Ular əl-yurtlardin həydiwetilgən bolidu, Kixilər ularni kərüpla oqrini kərgəndək warkirap tillaydu.

⁶ Xuning bilən ular sürlük jiloqilarda qonup, Taxlar arisida, qarlar iqidə yaxaxka məjbur bolidu.

⁷ Qatqallik arisida ular hangrap ketidu, Tikənlər astida ular dügdiyip olturixidu;

⁸ Nadanlarning, nam-abruyisizlarning baliliri, Ular zemindin sürtoqay həydiwetilgən.

⁹ Mən hazir bolsam bularning həjwiyy nahxisi, Hətta söz-qəqikining dəstiki bolup qaldim!■

¹⁰ Ular məndin nəprətlinip, Məndin yirək turup, Yüzümgə tükürüxtinmu yanmaydu.■

¹¹ Qünki *Huda* mening hayat rixtimni üzüp, meni japaqə qəmdürgən,

Xuning bilən xu adəmlər aldimda tizginlirini eliwətkən.

¹² Ong yenimda bir top qüprəndə yaxlar ornidin turup,

Ular putumni turoğan yeridin ittiriwətməkqi,
Ular sepilimoğa hujum pələmpəylirini kətürüp turidu;□

¹³ Ular yolumni buzuwetidu,
Ularning heq yөлəngüki bolmisimu,
Hälakitimni ilgiri sürməktə.

¹⁴ Ular sepilning kəng bəsük jayidin bəsüp kirkəndək kirixidu;
Wəyranilikimdin paydilinip qong taxlardək domilap kirixidu.□

¹⁵ Wəhımilər burulup meni öz nixani kılğan;
Xuning bilən hərmitim xamal ətüp yoq boləqandək həydiwetildi,
Awatqılıqimmi bulut ətüp kətkəndək ətüp kətti.

¹⁶ Həzir bolsa jenim kaqidin təkülüp kətkəndək;
Azablıq künlər meni tutuwaldi.

¹⁷ Keqilər bolsa, manga səngəklirimgiqə sanjimaqta;
Aqriqlirim meni qixləp dəm almaydu.

□ **30:12 «Ong yenimda bir top qüprəndə yaxlar ornidin turup...»** — bu yaxlar bəlkim yukirida deyilgən miskinlərdin baxqa bir top kixilər boluxi mumkin. □ **30:14 «Ular , yəni axu yaxlar** sepilning kəng bəsük jayidin bəsüp kirkəndək kirixidu... qong taxlardək domilap kirixidu» — əgər (biz 2-babta izahət kıləqinimizdək) Ayup xəhər sirtidiki qong kül dəwisidə olturoğan bolsa, u mundaq yaxlarning mazak kılixidin heq koqdiəqisiz qalidu. Buningdin baxqa yaxlar bəlkim uning həzirki ajizlikidin paydilinip, u əslidə bir tərəp kılğan ixlarni həzir öz mənəpəitigə buraydu.

18 *Aoʻriqlar* zor küqi bilən manga kiyim-keqikimdək boldi;

Ular kenglikimning yakisidək manga qaplixiwaldi.□

19 Huda meni sazlikka taxliwatkən,

Mən topa-qangoqa wə külgə ohxax bolup qaldim.

20 Mən Sanga nalə-pəryad ketürmæktimən,

Birak Sən manga jawab bərməysən;

Mən ornumdin tursam, Sən pəkətla manga qarapla qoyisən.

21 Sən özgirip manga bir zalim boldung;

Qolungning küqi bilən manga zərbə qiliwatisən;

22 Sən meni ketürüp Xamaloqa mindürgənsən;

Boran-qapqunda tællukatimni yok qiliwætkənsən.□

23 Qünki Sən meni ahirida ölümgə,

Yəni barlik hayat igilirining «yioqilix öyi»gə kəltürüwatisən.■

24 U halak qiləqan waqtida kixilər nalə-pəryad ketürsimu,

U qolini uzatqanda, duaning dər wəkə

□ **30:18** «*Aoʻriqlar zor küqi bilən manga kiyim-keqikimdək boldi; ular kenglikimning yakisidək manga qaplixiwaldi*» — baxqa bir hil tərjimisi: — «Zor küq bilən kiyim-keqikim makqiyip kətti; manga kengləkning yakisi qaplixip kətti», əsli tekistni qüxinix səl tæs. Yənə baxqa birhil tərjimisi: «U (Huda) zor küq bilən kiyim-keqikimni tutuwaldi; u manga kenglikimning yakisi qaplxakandək meni baqlap qoydi». □ **30:22** «*Sən meni ketürüp Xamaloqa mindürgənsən; boran-qapqunda tællukatimni yok qiliwætkənsən*» — oylaymizki, qara quyun asta-asta ularoqa yeqinlixiwatidu. ■ **30:23** Ibr. 9:27

heçqandak nətijisi yok;□

²⁵ Mən künliri təs kixi üçün yioqlap *dua kıloğan əməsmu?*

Namratlar üçün jenim azablanmidimu?□ ■

²⁶ Mən özüm yaxxilik kütüp yürginim bilən, yamanlık kelip qaldi;

Nur kütkinim bilən, qarangoçuluk kəldi.

²⁷ İqim qazandək kaynap, aramlıq tapmaywatidu;

Azablık künlər manga yüzləndi.□

²⁸ Mən quyax nurini kərməymu qarıdap yürməktimən;

Halayıq arisida mən ornumdin turup, nalə-pəryad kətürimən.□

²⁹ Mən qılberilərgə qerındax bolup qaldım,

□ **30:24 «U həlak kıloğan waqtıda kixilər nalə-pəryad kətürsimu, U qolini uzatqanda, duaning dərwəkə heçqandak nətijisi yok»** — bu jümlini üç hil tərijimə kılixqa bolıdu. Birinçisi, yukiriki tərijimə. İkkinçisi bolsa, «Xübhısızki adəm dərd-ələmdin nalə-pəryad kətürginidə, wəyran kılınoğan kixigə kim qol təgküzüp ziyankəxlik kılıdu?». Üqinqi hil tərijimisi «Adəm yikilip ketiwatqinida qolini midirilitip qoymamdu? U həlak bolay deginidə nalə-pəryad kətürüxkə bolmamdu?». Əsli ıbraniyə tekistni qüxinix səl təs. □ **30:25 «Mən künliri təs kixi üçün yioqlap dua kıloğan əməsmu? Namratlar üçün jenim azablanmidimu?»** — əmdi kim Ayup üçün yioqlaydu? Nemə terisang xuni orısən, degən gəp toqrimu? ■ **30:25** Zəb. 35:13,14; Rim. 12:15 □ **30:27 «İqim qazandək kaynap, aramlıq tapmaywatidu; azablık künlər manga yüzləndi»** — uning aldida heç ümid qalmioqandək kılattı. □ **30:28 «Mən quyax nurini kərməymu qarıdap yürməktimən»** — bunun ikki mənisi bar: (1) Ayupning teni kesəldin qarıdap kətı; (2) u əzi ailisidikilər üçün matəm tutup qara kıyım kıyğən. Bu ikki əhwal təng boluxı mumkin.

Huwkuxlarning h mrahi boldum. □ ■

³⁰ Ter m qariyip m ndin ajrap ketiwatidu,
Seng klirim kiziktin k y p ketiwatidu. ■

³¹ Qiltarimdin mat m m rsiyəsi qikidu,
Neyimning awazi h za tutkuqilarning yioʻsioʻga
aylinip qaldi». □

31

 zini aqlax  qun k s m iqix

¹ «M n k z m bil n  hdil xk n;

Xuning  qun m n qandaqmu kizlaroʻga h w s
kilib k z taxlap y r y? □

² Undaq kilsam  st mdiki T ngridin alidioʻan
nesiw m nem  bolar?

H mmig  qadirdin alidioʻan mirasim nem  bo-
lar?

□ **30:29** «**Huwkuxlarning...**» — yaki «t gikuxlarning...». «**M n qilb rilerg  kerindax bolup qaldim, huwkuxlarning h mrahi boldum**» — qilb ril r h m huwkuxlar q l-bayawanlarda Ayupt k yigan  yaxaydu; ikkilisi Ayupt k nahayiti mungluk nal -p ryad ket ridu. ■ **30:29** Ayup 17:14; Z b. 102:6; Mik. 1:8 ■ **30:30** Z b. 119:83; Yioʻ. 4:8; 5:10 □ **30:31** «**Neyimning...**» — y ni, «Mening «n y»imning...» □ **31:1** «**M n k z m bil n  hdil xk n; xuning  qun m n qandaqmu kizlaroʻga h w s kilib k z taxlap y r y?**» — mana biz bu y rdin Ayupning  zining birdin bir h mriyi boloʻan ayalioʻga sadik bolup  tk nlikini k r walalaymiz. U  z ayalioʻga p k t sirtin qariorandila  m s, b lki qin y rikidin sadak tm n idi. U bu babta nixan k loʻan p zil t, M sih  ysa Injilda t l p k loʻan p zil tk  nahayiti yek n kelidu (y ni, ad mning k lb-oylirini baxkuridioʻan h kqaniylik h m meh r-muh bb t). Injil, «Matta» 5-7-babni k r ng.

³ Bu gunahning natijisi haqqaniysizlaroga bala-kaza amasmu?

Kebihlik qilolganlarga kulpat amasmu?

⁴ U mening yollirimni korup turidu amasmu?

Harbir kedamlimni sanap turidu amasmu?■

⁵ Eger sahtilikka hamrah bolup mangoqan bolsam'idi!

Eger putum aldamqilik bilan billa boluxka aldirioqan bolsa,

⁶ (Men adillik mizanioga koyuloqan bolsam'idi!

Undakta Tengri ayibsizlikimdin hawer alalaytti!)

⁷ Eger kedimim yoldin qiqqan bolsa, konglum kezumge egixip mangoqan bolsa,

Eger qolomoga herqandak daq qarplaxkan bolsa,

⁸ Undakta men terioqanni baxka birsi yesun!

Bihlirim yulunup taxliwetilsun!□

⁹ Eger qalbim melum bir ayaldin azduruloqan bolsa,

Xu niyette qoxnamning ixik aldida paylap turoqan bolsam,■

¹⁰ Oz ayalim baxqilarning tugminini tartidioqan kungə qalsun,

Baxqilar uni ayak asti qilsun.□

¹¹ Qunki bu axeddiy nomusluk gunahdur;

U soraqqilar teripidin jazalinixi keraktur.

¹² *Bu gunah* bolsa adamni halak qilouqi ottur;

■ **31:4** 2Tar. 16:9; Ayup 34:21; Pənd. 5:21; 15:3; Yər. 32:19 □ **31:8** «**Bihlirim yulunup taxliwetilsun!**» —

«bihlirim» degən sözning «balilirim» degən kəqmə mənisimu bar. ■ **31:9** Ayup 24:15; Pənd. 7:25 □ **31:10** «**Öz ayalim baxqilarning tugminini tartidioqan kungə qalsun**»

— baxqa bir hil tərjimisi: «Ayalim baxqa birsi bilən billə bolsun».

U mening barlik tapkanlirimni yulup aloqan bolatti.

¹³ Əgər kulumning yaki dedikimning manga karita ərzi bolqan bolsa,

Ularning dəwasini kəzümgə ilmiqan bolsam,

¹⁴ Undaқта Təngri meni soraqqa tartixqa ornidin turoqanda qandaқ kılımən?

Əgər U məndin soal-soraқ alimən dəp kəlsə,

Mən Uningoqa qandaқ jawab berimən?■

¹⁵ Meni baliyatquda apiridə kילוuqi ularnimu apiridə kילוan əməsmu.

Mən bilən u ikkimizni anilirimizning baliyatqusida tərəldürgüqi bir əməsmu?■

¹⁶ Əgər miskinlərni öz arzu-ümidliridin tosqan bolsam,

Əgər tul hotunning kəz nurini qarangoqulaxturoqan bolsam,

¹⁷ Yaki özümning bir qixləm nenimni yaloquz yegən bolsam,

Uni yetim-yesir bilən billə yemigən bolsam

¹⁸ (Əməliyəttə yax waқtimdin tartip oqli ata bilən billə bolqandəк umu mən bilən billə turoqanidi,

Apamning korsikidin qikkandin tartipla tul hotunning yeləngüki bolup kəldim),

¹⁹ Əgər kiyim-keqəк kəmlikidin həlak bolay degən birigə,

Yaki qapansiz bir yoksuloqa karap olturoqan bolsam,

²⁰ Əgər uning bəlliri *kiyimsiz kəlip* manga bəht tilmigən bolsa,

■ **31:14** Zəb. 44:20-21 ■ **31:15** Ayup 34:19; Pənd. 14:31; 17:5

Əgər u qozilirimning yungida issinmioʻlan bolsa,
 21 Əgər xəhər dərʼwazisi aldida «*Höküm qikarəʻanlar arisida* mening yələnqüküm bar»
 dəp,

Yetim-yesirlarəʻa ziyankəxlik kilixkə kol
 kətürgən bolsam,

22 Undakta mürəm taʻoʻiکیدin ajrilip qüxsun!

Bilikim ügisidin sunup kətsun!

23 Qünki Təngri qüxürgən balayiʻapət meni
 qorkunqə salmaqta idi,
 Uning həyʼwitudin undak ixlarni kətʻiy
 kilalmayttim.

24 Əgər altunəʻa ixinip uni əz tayanqim kiləʻan
 bolsam,

Yaki sap altunəʻa: «Yələnqükümsən!» degən
 bolsam, ■

25 Əgər bayliqlirim zor boləʻanliکیدin,

Yaki qolum aləʻan əʻəniyməttin xadlinip kətkən
 bolsam, ■

26 Əgər mən quyaxning julasini qaqqanliکیدini
 kərüp,

Yaki ayning aydingda mangoʻanliکیدini kərüp, ■

27 Kənglüm astirtin azduruləʻan bolsa,

Xundakla *bularəʻa qəʻkunup* aʻozim qolumni
 səygən bolsa,

28 Bumu soraqi aldida gunah dəp hesablinatti,
 Qünki xundak kiləʻan bolsam mən yukirida
 turoʻuqi Təngrigə wapasizlik kiləʻan bolattim.

29 Əgər munga nəprətləngən kixining həlakitigə
 qariəʻanimda xadlinip kətkən bolsam,

■ 31:24 Mar. 10:24; 1Tim. 6:17 ■ 31:25 Zəb. 62:10 ■ 31:26
 Qan. 4:19

Bexioʻa külpət qüxkənlikidin huxal bolıoan bolsam —■

³⁰ (Əməliyəttə u tügəxsun dəp qarqap, uning əlümini tiləp aozimni gunah ötküzüxkə yol qoymioanmən)■

³¹ Əgər qedirimdikilər mən toqruluk: «Hojayinimizning dastihinidin yəp toyunmioan qeni kim bar?» demigən bolsa,□

³² (Musapirlardin koqida qaloqini əzəldin yoktur; Qünki ixikimni hərdaim yoluqilaroqa eqip kəlgənmən)■

³³ Əgər Adəm'atimizdək itaətsizliklirimni yapqan,

Kəbihlikimni kənglümgə yoxuroan bolsam,

³⁴ Həmdə xuning üqün pütkül halayiq aldida uning axkarilixidin qorkup yürgən bolsam,

jəmiyətning kəmsitixliri manga wəhimə qiloan bolsa,

Xuning bilən mən talaqə qiqmay yürgən bol-

■ **31:29** Pənd. 17:5 ■ **31:30** Mat. 5:44; Rim. 12:14 □ **31:31** «**Əgər qedirimdikilər mən toqruluk: «hojayinimizning dastihinidin yəp toyunmioan qeni kim bar?» demigən bolsa...**» — dər wəqə, Ayupning bu gepi həm xuningoqa ohxax nuroqun səzliri həqiqət bolmioan bolsa, əmdi öz yurtidikilər, qedirdikilər uni anglapla guwahliq qilip dərhal inkar qilatti.

■ **31:32** İbr. 13:2; 1Pet. 4:9

sam,... □

³⁵ — Ah, manga kulaq saloquqi birsi bolsidi!

Mana, imzayimni koyup beray;

Həmmigə Kadir manga jawab bərsun!

Rəqibim mening üstümdin ərz yazsun! □

³⁶ Xu ərzni zimməmgə artattim əməsmu?

Qoqum tajlardək beximoqa kiyivalattim.

³⁷ Mən Uningoqa kədəmlirimning pütün sanini hesablap berəttim;

Xahzadidək mən Uning aldiqə barattim. □

³⁸ Əgər öz etizlirim manga qarxi guwah bolup qukan kətürsə,

Uning qünəkliri bilən birgə yioqlaxsa,

³⁹ Qünki qikarəqan mewisini hək təliməy yegən bolsam,

□ **31:34 «Əgər Adəm'atimizdək itaətsizliklirimni yapqan... .. jəmiyətning kəmsitixliri manga wəhimə kəloqan bolsa, xuning bilən mən talaqə qikmay yürgən bolsam,...»** — (33-34-ayət) əslidə Adəm'atimiz gunahini Hudadin yoxurmakqi bolup dərəhlər iqigə məküwaləqanidi. Əmiliyəttə adəm öz gunahlərini Hudaning aldida oquq-axkara etirap kilsila dərhal uning yardimigə erixələydu. Xundək qaraymizki, Ayup muxu yərdə «Əgər gunah kəloqan bolsam, Hudaning aldida etirap kəlattim; undaqta halayiktin heq qorkmayttim» deməkqi. Bəzi adəmlərnin gunah kəlməslərinin birdinbir səwəbi bəxqilərnin kərüp kəlməsləri üçün bolidu — yəni halayikning pikridin boləqan qorkunqisidinla, halas. Ayup hərgiz bundək hildiki adəmlərdin əməs, hərdəim Hudani öz aldida əng aliy orunoqə koyidu.

□ **31:35 «Həmmigə Kadir manga jawab bərsun! Rəqibim mening üstümdin ərz yazsun!»** — biz «mening rəqibim» degən bu səzni yənəla Hudani kərsitidu, dəp təhlil kəlimiz. Yənə bəzi xərhiqlər uni Ayupning üç dostlini kərsitidu, dəp qaraydu.

□ **31:37 «Mən uningəqa kədəmlirimning pütün sanini hesablap berəttim»** — «Uningəqa» yəni Hudaqə, deməkqi.

Həddigərlərni həlsizlandurup nəpisini tohtatқан bolsam,

⁴⁰ Undaқта buođdayning ornida xumbuya əssun! Arpining ornida məstək əssun.

Mana xuning bilən *mən* Ayupning səzliri tamam wəssalam!» □

32

Yax yigit Elihu səz qilidu ••• U Hudaning Rohidin kəlgən təlim toqrisida səzləydu ••• «Həmmigə qadirning Rohi adəmgə təlim beridu»

¹ Xuning bilən bu üq kixi Ayupқа jawab berixtin tohtidi; qünki ular Ayupning qarixida əzini həkkəniy dəp tonuydiəlanlikini bildi.

² Andin Buzilik Ramning ailisidin boləlan Barahəlning oqlı Elihu isimlik yigitning qəzipi kəzəqaldi; uning qəzipi Ayupқа qarita kəzəqaldi, qünki u Hudani əməs, bəlki əzini toqra hesabliəlanidi; □ ³ Uning qəzipi Ayupning üq dostliriəqimu qaritildi, qünki ular Ayupқа rəddiyə bərgüdək səz tapalmay turup, yənıla

□ **31:40 «Arpining ornida məstək əssun!»** — «məstək» buođdayə ziyan yatküzidiəlan birhil əsümlük; yənə «kürmək» dəpmu atilidu. □ **32:2 «Buzilik... Elihu»** — toqruluk; «Buz» dəp atilidiəlan bu jəmətning Edom milliti bilən, yəni «Əlük Dengiz»ning xərk təripidə turidiəlan bir millət bilən munasiwiti bar idi. Elihu bəlkim bu jəməttikilərdin boləlan boluxi mumkin. Bu adəm dəsləptə bizgə tonuxturulmiəlan; birəq u qəqum bu tətəylənniing yenida ularning gəplirini anglap olturoəlanlardin biri idi.

uni gunahkar dəp bekitkənidi. ⁴ Birəq Elihu bolsa Ayupqa jawab berixni kütkenidi, qünki bu tətəylənning kərgən künliri özidin kəp idi. ⁵ Elihu bu üq dostning aqzida həqkandaq jawabi yoklukini kərgəndin keyin, uning oqəzipi qozqaldi.

⁶ Xuning bilən Buzilik Barahəlning oqli Elihu eoiz eqip jawabən mundaq dedi: —
«Mən bolsam yax, silər bolsanglar yaxanoqansilər;

Xundaq boloaqqa mən tartinip, bilgənlirimni silərgə ayan qilixtin qorkup kəldim.■

⁷ Mən: «Yexi qong boləqanlar *awwal* səzlix kerək;

Yillar kəpəysə, adəmgə danalixni oğitidu», dəp qarayttim;□

⁸ Birəq hər bir insanda roh bar;

Həmmigə Qadirning nəpisi uni əkil-idraklik qilip yorutidu.□ ■

⁹ Lekin qonglarning dana boluxi natayin;

■ **32:6** Ayup 32:4, 7; 15:10 □ **32:7 «Yexi qong boləqanlar»** — ibraniy tilida «kūnliri kəp boləqanlar». **«Yillar kəpəysə, adəmgə danalixni oğitidu»** — yaki «Yaxanoqan adəm kixilərgə danalixni oğitidu». □ **32:8 «Birəq hər bir insanda roh bar; Həmmigə Qadirning nəpisi uni əkil-idraklik qilip yorutidu»** — xūbhəsiszki, Elahuning bu səzi u qūxinip yətkən qong həqiqətlərnin biridir. Tətəylən jūmlidin Ayupning özimu buni tiləqə kəp almioqan. Elihu Hudaning Rohi (Muxəddəs Roh) hər bir insanoqə əzining rohi həm wijdani arqilik wəhiy berip, səz qilip sawaq oğitidu degən təlimni beridu. Insanning Hudaning Rohininin təlimini anglimaydioqanliqining səwəbliri toqrisida u keyin azraq səzləydu. ■ **32:8** Ayup 12:13; 38:36; Pənd. 2:6; Top. 2:26; Dan. 1:17; 2:21

Kerilarning toʻqra hokim qikaraliximu natayin.■

¹⁰ Xunga mən: «Manga kulak selinglar» dəymən,
Mənmu öz bilginimni bayan əyləy.

¹¹ Mana, silər toʻqra soʻzlərni izdəp yūrgininglarda,

Mən soʻzliringlarni kütəkənmən;
Silərning munazirənglaroqa kulak salattim;

¹² Xundak, silərgə qin kənglümdin kulak saldim;
Biraq silərdin heqkaysinglar Ayupka rəddiyə bərmidinglar,

Heqkaysinglar uning soʻzligə jawab bərləmidinglarki,

¹³ Silər: «Həqikətən danalīk taptuk!» deyəlməysilər;

Insan əməs, bəlki Təngri uningoqa rəddiyə kilidu.□

¹⁴ Uning jənggə tiziloqan hujum soʻzliri manga qaritiloqan əməs;

Həm mən bolsam silərning gəpliringlar boyiqə uningoqa jawab bərməymən

¹⁵ (Bu uqəylən həyranuhəs bolup, qayta jawab berixmidi;

Həmmə soʻz ulardin uqup kətti.

■ 32:9 Ayup 12:12 □ 32:13 «Silər: «həqikətən danalīk taptuk!» deyəlməysilər; insan əməs, bəlki Təngri uningoqa rəddiyə kilidu» — Elihu: Uq dostning Ayupning soʻzīgə rəddiyə bərgüdək jawabni tapalmioqanlikning bir səwəbi ularning öz pikri-təjribisigə tayanqanlikī, Hudaning əzidinla biwasitə danalīk izdimigənlikidin boldi, dəp qaraydu. Uning kəzqarixi bu jəhəttin toʻqra boluxi mumkin.

16 Mən kütüp turattım, çünki ular gəp kılmıdı, bəlki jimjit ərə turup qayta jawab bərmıdı);□

17 Əmdı özümning nəwıtidə mən jawab berəy, Mənmu bilginimni kərsıtıp berəy.

18 Çünki dəydiqan səzlırim lıq toldı; İqımdiki Roh manga türtkə boldı;□

19 Mana, qərsikim eqılmıqan xarab tulumıqə ohxaydu;

Yengi xarab tulumlırı partlap ketıdiqəndək partlaydıqan boldı.

20 Xunga mən səz kılip iqimni boxıtay; Mən ləwlırimni eqıp jawab berəy.

21 Mən həqkımgə yüz-hatırə kılmaymən; Wə yaki həq adəmgə huxamət kılmaymən.

22 Mən huxamət kılıxni өгənmıgənmən; undək bolıdıqan bolsa,

□ **32:16** «*Bu üqəylən həyranuhəs bolup, ... Mən kütüp turattım, çünki ular ... Jimjit ərə turup qayta jawab bərmıdı*» — bu səzlər (15-16-ayət) bizgə kitabning yazoquqisining, yəni bu ixlarnı hatırlıgüqıning kim ikənlikıgə nisbətən yıp uqı təminləydu. Kitabtıky nəsrıy (xəiriyyət xəklidə bolmıqan) kişimlarda pəkət bu yərdıla «mən» degən almaxni uqıtımız. Xunga biz xundək qaraymızki, məzkur kitabni yazoquqı Elihu boluxı kerək. Biz uning ərxtə bolqan kengəxlərdin qandək həwərdar bolqanlıqını bilməymız. Xunisi enıkkı, u özı bayan kıloqəndək «hərbir adəmgə təlim bərgüqı bolqan Hudaning Rohı»ning wəhıysi arklılik xu ixlarnı bilgən; xuning bilən u bu ixlarnı hatırə qalduroqan bolsa kerək.

□ **32:18** «*İqımdiki Roh manga türtkə boldı*» — Elihu ikkinqı qetım Mukəddəs Rohning təsirini tiləqə alıdu. U Ayupqa bərməkqi bolqan təlimini dəl muxu Rohın kəlgən, deməkqi.

Yaratququm qoqum tezla meni elip ketidu». □

33

Elihuning birinqi bayani — Huda adamlargə bərgən tərbiyələr

¹ «Əmdilikdə, i Ayup, bayanlirimoqa kulaq saloqaysən,

Səzlirimning həmmisini anglap qıkkaysən.

² Mana hazır ləwlirimni aqtim,

Aoqzimda tilim gəp kılıdu.

³ Səzlirim kənglümdək durus bolidu,

□ **32:22 «Mən huxamət kılıxni əgənmigənmən; undak bolidioqan bolsa, yaratququm qoqum tezla meni elip ketidu»** — xübhəsizki, heqkimgə yüz-hatirə kılmaslıq toqridur; bu lilla gəp kılıxtiki aldinqi bir xərt. Biraq Elihu Ayupning «**Hudaqə** huxamət kılıx» gunahtur, degən sözini (7:11-13ni kərüng) qüxənmigəndək kılatti; xunga Elihu pəqətlə «**adəmgə** huxamət kılıx» toqrisida səzləydu.

Ləwlim sap boləqan təlimni bayan qilidu. □

⁴ Təngrining Rohi meni yaratqan;

Həmmigə Qadirning nəpisi meni janlanduridu. □

⁵ Jawabing bolsa, manga rəddiyə bərgin;

Səzliringni aldimoqa səpkə qoyup jənggə təyyar turoqin!

⁶ Mana, Təngri aldida mən sanga ohxax bəndimən;

Mənmu laydin xəkilləndürülüp yasaləqanmən. ■

⁷ Bərhək, mən sanga həq wəhimə salmaqqi əməsmən,

Wə yaki mən saləqan yük sanga besim bol-

□ **33:3 «Səzlim kənglümdək durus bolidu, ləwlim sap boləqan təlimni bayan qilidu»** — biz Elihuning səzlrining bəzilirini naəayiti durus, xundaqla Hudaning Rohining təlimi bilən kəlgən, dəp qarisaqmu, bəzi jaylarda u yənla öz natiklikini bilən sez qilidu. Əgər bizning Elihu məzkur kitabning yazoquqisi degən pikrimiz toqra bolidioqan bolsa, u jəzmən bu jəhəttə öz kəmqilikini səzməy qalmaydu. Xundaqtimu u biz üqün bu əməliy səhbətini təswirləp qalduroqan; özining nemə degənlikinimu (səzmən bolsimu) biz üqün səmimiyyət bilən hatiriləydu. Bəzidə biz hətta uning səzlrinin uni bir həkəwur adəm ohxaydu dəp pərəz qilip qalimiz. Həlbuki, bizmu bilip yetiximiz kerəkki, məlum kixining səzmən bolup kətkənlikini bilən gəplirining həmmisi quruq boluxi natayin. Biz həmmə adəmnin səzini səwr-təqət həm diqqət bilən angliximizə toqra kelidu. Buningdin sirt, Elihuning xeyr xəkildə boləqan bayanliri baxqə səzligüqilərnin xeyri səwiyisigə yətməydu. Bu yənə uning bizgə bu əməliy ixlarni, əməliy bayanlarni əyni-əyni kəyt qiləqanlikini ispatlaydu. □ **33:4 «Həmmigə Qadirning nəpisi meni janlanduridu»** — yaki «Həmmigə Qadirning nəpisi manga jan bərgən». ■ **33:6** Ayup 9:35; 23:10

maydu.□

⁸ Sən dərwəkə kuliqimoğa gəp kildingki,
 Öz awazing bilən: —■

⁹ «Mən heq itaətsiz bolmay pak bolimən;
 Mən sap, məndə heq gunah yok...

¹⁰ Mana, Huda məndin səwəb tepip hujum
 kilidu,

U meni Öz düxmini dəp qaraydu;■

¹¹ U putlirimni kixənlərgə salidu,
 Həmmə yollirimni kəzitiپ yüridu» —
 degənlikingni anglidim.□ ■

¹² Mana, mən sanga jawab berəyki,
 Bu ixta geping tooqra əməs;

□ **33:7** «**Bərək, mən sanga heq wəhimə salmaqçı əməsmən**» — Elihu muxu yərdə Ayupka baxqilarning sezlirining eoqir kəlgənlikini, xundaqla uning əzining bəzi hiyalliridin qorqup kətkənlikini azraq sezip, uni hatirjəm qilmaqçı boləqan boluxi mumkin. ■ **33:8** Ayup 10:7; 16:17; 23:10,11; 27:5 ■ **33:10** Ayup 13:24; 16:9; 19:11 □ **33:11** «**Ayupning** «Mən heq itaətsiz bolmay pak bolimən; mən sap, məndə heq gunah yok... Mana, Huda məndin səwəb tepip ... Həmmə yollirimni kəzitiپ yüridu» — degənlikingni anglidim» — (9-11-ayətlər) Elihu Ayupka: «Kulikimoğa mundaq gəp kilding» dəp uning qiloqan üq gepini əyibləydu. Birinçisi söz: «Mən heq itaətsiz bolmay pak bolimən; mən sap, məndə heq gunah yok...». Əməliyəttə, Ayup bu sezləрни qilmioqan; u pəkət Hudaqı: «Hərbir gunahimni etirap qilip kəqürüm qilindim, hazır wijdanimoğa hilap heq gunahimning barlikini bilməymən» degəndək sezləрни qiloqan. Bu söz əzini pütünləy sap, pütünləy bigunah, degənlik əməs, əlwəttə. Elihu muxu yərdə hatalıq ötküzidu. İkkinçisi söz: «Mana, Huda səwəb tepip manga hujum kilidu, U meni Öz düxmini dəp qaraydu» — Bu söz rastla 13:24də wə yənə 14:7də tepilidu. Üqinçisi söz: «U mening putlirimni kixənlərgə salidu, həmmə yollirimni kəzitiپ yüridu» — bu söz 13:27də tepilidu. ■ **33:11** Ayup 13:27; 14:16

Qünki Təngri insandin uluqdur.

¹³ Sən nemixka uning bilən dəwalixip: —
U Əzi kıloqan ixliri toqruluk heq qüxəngə
bərməydu» dəp yürisən?□

¹⁴ Qünki Təngri həkikətən gəp kılıdu;

Bir kətim, ikki kətim,

Lekin insan buni səzməydu;□

¹⁵ Qüx kərgəndə, keqidiki qayibanə alaməttə,

— (Kattik uyqu insanlarni baskanda,

Yaki orun-kərpiliridə ügdək baskanda) —

¹⁶ — Xu qaoqlarda U insanlarning kulikini aqıdu,
U ularoqa bərgən nəsihətnei *ularning yürikigə*
məhürləydu.□

¹⁷ Uning məksiti adəmlərnei *yaman* yolidin yan-
duruxtur;

□ **33:13** «Sən nemixka ... — «U Əzi kıloqan ixliri toqruluk heq qüxəngə bərməydu» dəp yürisən?» — Ayup əslidə «U Əzi kıloqan ixliri toqruluk heq qüxəngə bərməydu» demigən; bəlki u Hudaning **bəzi** kıloqan ixlirini, bolupmu öz bexioqa qüxürgənlirini qüxəndürməydiqanlıqini eytkanidi. Elihuningmu muxu yeridə hatalıqı bar. Baxka bir hil tərjimisi: «Sən nemixka uning bilən dəwalixip: — «U insanning həmmə səzlırigə heq jawab bərməydu» dəp yürisən?». □ **33:14** «Bir kətim, ikki kətim» — bəlkim «birnəqqə kətim» wə xuningdək «hərhil yol bilən» degənni kərsitidiqan bir ibarə boluxi mumkin.

□ **33:16** «... U insanlarning kulikini aqıdu, U ularoqa bərgən nəsihətnei ularning yürikigə məhürləydu» — biz Elihuning bu səzini naəyiti əhmiyiti bar dəp qaraymiz. U Huda Əz Rohi arkilik insanoqa səzlırini yətküzüp nəsihət kılıdu, dəydu; əgər insan bu səzlərgə kulak salmisa, Huda yənıla xəpkiti bilən qüxlər arkilik insan kulikini eqip bu agahlandıuruxlırini həm nəsihətini bekitip məhürləydu. İkkinqi kurning baxka bir hil tərjimisi: «U ularni agahlar bilən qorqitidu».

Insanni təkəbburluq̄tin saqlaxtur;□

18 Buning bilən *Huda* adəmning jenini kəz yətməs hangdin yandurup, saqlaydu, uning hayatini kiliqlinixtin qoşdaydu.

19 Yaki bolmisa, u orun tutup yetip qaləqinida aqr̄ik bilən, Səngəklirini əz-ara soquxturup biaram qilix bilən, Tərbiyə qilinidu.

20 Xuning bilən uning pütün wujudi taamdin nəprətlinidu, Uning jeni hərhil nazu-nemətlərdin qaqidu.■

21 Uning eti kəzdin yəqilip ketidu, Əslidə kərünməydiqan səngəkliri bərtüp qıqıdu.

22 Buning bilən jeni kəz yətməs hangəqa yəqin kelidu, Hayati həlak qiloquqi pərixtilərgə yəqinlixidu;

□ **33:17 «Uning məqsiti adəmlərnı yaman yolidin yanduruxtur, insanni təkəbburluq̄tin saqlaxtur»** — Elihuning qüxəndürüxi boyiqə eytkanda, insanning əng qong məsilisi təkəbburluq̄tin ibarət. *Huda* Əz iltipati arqilik awwal insanəqa Rohi arqilik nəsihət qilidu; anglimisa u qüxlər arqilik nəsihətni bekitidu; yənə anglimisa kesəllik yaki baxqa müxküllüklər bilən adəmni agahlandırurup, uni həlakəttin yanduridu (18-22-ayətlər). Bu jazalax əməs, bəlki Hudaning muhəbbitidin qıqqan tərbiyidur; U mana muxular arqilik insanni əz təkəbburluq̄tinin aqiwitidin qoşdap qalidu. Elihuning bu təlimi insan üqün zor əhmiyətkə igə; Elihuning təlimi Ayupning əhwali toqrısida qüxəngə bərmigən bilən, uning səzlrinin Ayupqa azraq paydisi təgkən bolsa kerək; azab-əqubətlər bolsa, dərwəxə qəlbidiki təkəbburluq̄ni axkarilaydu. Ayupning ahirida qiloqan towiliri əsasən əz təkəbburluq̄inə nisbətən boləqan (42-bab). ■ **33:20** Zəb. 107:18

²³ Birak, əgər uning bilən bir tərəptə turidioğan kelixtürgüqi bir pərixətə bolsa,
Yəni mingining iqidə birsi bolsa,
— İnsan balisioğa toqra yolni kərsitip beridioğan kelixtürgüqi bolsa,□

²⁴ Undaқта *Huda* uningoğa xəpkət kərsitip: «Uni hağdin qüxüp ketixtin kütquzup koyoqin,
Qünki Mən nijat-kutuluxka kapalət aldim» — dəydu.□

²⁵ Buning bilən uning ətliri balilik waқtidikidin yumran bolidu;
U yaxliқioğa қaytidu.

²⁶ U Təngriгə dua қilidu, U xəpkət қilip uni қəbul қilidu,
U huxal-huram təntənə қilip Uning didarini

□ **33:23 «Əgər uning bilən bir tərəptə turidioğan kelixtürgüqi bir pərixətə bolsa...»** — «pərixətə» degən sөz əməliyəttə «həwər yətküzguqi» degən mənədə. Təwrat birinqi қisim («Yaritilix») «Pərwərdigarning Pərixtisi»ni bizgə tonuxturidu; bu Pərixətə birdinbir, naһayiti sirlіk zat. Uni kərgənlərmu: «Biz Hudaning Əzini kərgən» deyixidu. Bu Pərixətə «Uz yeri»də turoğan Ismail həm anisi Həjərgə kərinüp ularni ussuluktin kütquzoğan. Həq bolmioғanda, Elihu muxu yərdə adəmni gunahın kütquzux hizmiti pəкət insan həm Huda oturisida turidioğan, xundakla insandin üstün turidioğan mundak bir zat təripidin bolidu, dəydu. Bu «Hudaning Pərixtisi» Elihu «mingdin bir» degən bu Pərixətə Ayup ilgiri bexarət қiloğan «Kelixtürgüqi» həm «Kütquzoқuqum» degən zattin baxқа birsi əməs. Elihu bu yərdə bizgə yənila naһayiti əһmiyətlіk təlim həm karamət bir bexarətni beriwatidu. **«İnsan balisioğa toqra yolni kərsitip beridioğan ...»** — yaki «İnsan balisioğa uning (demək, Hudaning) həққaniylikі kərsitip beridioğan...».

□ **33:24 «... Mən nijat-kutuluxka kapalət aldim»** — ibraniy tilida «... Mən nijat-kutuluxka kapalət taptim».

keridu,
Həmdə *Huda* uning həkkaniylikini özigə
kayturidu.■

²⁷ U adəmlər aldida küy eytip: —

«Mən gunah kildim,
Tooqra yolni burmilioqanmən,
Biraq tegixlik jaza manga berilmidi!□

²⁸ U rohimni hangəqa qüxüxtin kutkuzdi,
Jenim nurni huzurlinip keridu» — dəydu.

²⁹ Mana, bu əməllərninğ həmmisini Təngri
adəmni dəp,

Ikki hətta üq mərtəm ayan kilidu,□

³⁰ Məqsiti uning jenini hangdin yandurup
kutkuzuxtur,

Uni həyatlıq nuri bilən yorutux üqündur.■

³¹ I Ayup, manga kulak saləaysən;

Ününgni qıqarma, mən yənə səz kılay.

³² Əgər səzliring bolsa, manga jawab kıliwərgin;
Səzligin! Qünki imkaniyət bolsila mening seni
aklıoqum bar.

³³ Bolmisa, meningkini anglap oltur;

Süküt kıloqin, mən sanga danalıqni əgitip
kəoyay».

■ **33:26** Zəb. 50:15; Yəx. 58:9 □ **33:27** «U adəmlər
aldida küy eytip: ...» — yaki «U adəmlərgə qarap:...»
yaki «U adəmlər aldida etirap kılip:...». □ **33:29** «Ikki,
hətta üq mərtəm ayan kilidu» — «ikki, üq mərtəm» degən
səz adəttə «birnəqqə mərtəm»ni kərsitidu. Demək, üq kətim
bilən tohtimaydu; bu bayan Hudaning bizgə boləqan qongqur
məhri-xəpkitini ayan kilidu; biraq həqkim bu pakittin paydilinay
dəp Hudaning səwr-təkitini Sinimisun, bu intayin hətərlik ix,
əlwəttə! ■ **33:30** Zəb. 56:13

34

Elihuning ikkinqi bayani — Ayupni yənə əyibləx, Yaratquqining harakterini təswirləx

¹ Elihu yənə jawabən mundaq dedi: —

² «I danixmənlər, sözlirimni anglanglar, I təjribə-sawaklıq adəmlər, manga kulak selinglar.

³ Eqliz taam tetip bakqandək, Kulak sözning təmini sinap bakıdu.■

⁴ Əzimiz üqün nemining toqra bolidioanlığını bayqap tallayli;

Arimizda nemining yahxi bolidioanlığını biləyli!

⁵ Qunki Ayup: «Mən həkkanıydurmən», Wə: «Təngri mening həkqimni bulap kətkən» — dəydu.□ ■

⁶ Yənə u: «Həkqimgə ziyan yətküzidioan, yaloan gəpni kılıxim toqrimu?

Həq asiylükim bolmioqini bilən, manga sanjiloan oq zəhmigə dawa yok» — dəydu,□ ■

■ **34:3** Ayup 12:11 □ **34:5** «... **Ayup: «Mən həkkanıydurmən», wə: «Təngri mening həkqimni bulap kətkən» — dəydu»** — Ayup «Mən həkkanıy» degən sözni biwasitə eytmioqan bolsimu, dərwekə uning gəp-sözliridin xu mənə qıqip turidu. «Huda mening həkqimni tartiwaloan» degən sözni u 27:2də eytqan. «Mening həkqim» degən söz toqruluk xu ayəttiki izahatni kərüng. ■ **34:5** Ayup 27:2

□ **34:6** «**Yənə u (Ayup): «... Həq asiylükim bolmioqini bilən, manga sanjiloan oq zəhmigə dawa yok» — dəydu**» — dərwekə, Ayup 6:4də Huda meni oq etip yarilandurdi, degən. Birak bizningqə u Elihuning özini muxu yərdə əyibligini boyiqə: «Huda meni yaloan gəp kılıxqa məjburlaydu» dəp eytqan əməs. Oqurmənlər əzi bu sözning toqra yaki natooqra ikənlikini oyliyalaydu. ■ **34:6** Ayup 6:4

⁷ Kəni, Ayupka ohxaydioğan kim bar?!
Uningoğa nisbətən baxqılarni haqarətləx su
iqkəndək addiy ixtur.□

⁸ U kəbihlik kילוquqilaroğa həmrah bolup yüridu,
U rəzillər bilən billə mangidu.□

⁹ Qünki u: «Adəm Hudadin sөyünsə,
Bu uningoğa heqkəndək paydisi yok» dedi.□

¹⁰ Xunga, i danixmənlər, manga kulak selinglar;
Rəzillik Təngridin yirakta tursun! Yamanlik
Həmmigə Qadirdin neri bolsun!■

¹¹ Qünki U adəmning kילוanlirini özigə
qayturidu,
Hər bir adəmgə öz yoli boyiqə tegixlik nesiwə
tapkuzidu.■

¹² Dərhaqikət, Təngri heq əskilik kilmaydu,

□ **34:7 «Uningoğa (Ayupka) nisbətən baxqılarni haqarətləx su iqqəndək addiy ixtur»** — Ayupning (qattik azabtin degən) bəzi səzliri intayin aqqıqlanoğanlikidin eytiloqini bilən, bizningqə «Baxqılarni haqarətləx uningoğa nisbətən su iqqəndək addiy ixtur» degən bu sөz həddidin exip kətkən.

□ **34:8 «U (Ayup) kəbihlik kילוquqilaroğa həmrah bolup ... rəzillər bilən billə mangidu»** — Elihuning bu gepigə ispat barmu? Bizningqə yok. Biraq bu sөz kəqmə mənida eytiloğan bolsa «Ayup eoqizda yamanlarning yolida mangidu» degən mənidimu boluxi mumkin. □ **34:9 «Qünki u: «Adəm Hudadin sөyünsə, bu uningoğa heqkəndək paydisi yok» dedi»** — bizningqə, Ayup bu sөzni demigən; u özining rəzillər heq jazalanmay, yamanlikini kiliweridioğanlikini kərgənlikini eytkən; biraq u yənə özining ularning yaman yolida hərgiz mangmaydioğanlikini enik eytkən; xunga Elihuning bu gepi səl adil bolmidi, dəp qaraymiz. ■ **34:10** Qan. 32:4; 2Tar. 19:7; Ayup 8:3; 36:23; Zəb. 92:15; Rim. 9:14 ■ **34:11** Zəb. 62:12; Pənd. 24:12; Yər. 17:10; 32:19; Əz. 7:27; 33:20; Mat. 16:27; Rim. 2:6; 1Kor. 3:8; 2Kor. 5:10; Əf. 6:8; Kol. 3:25; 1Pet. 1:17; Wəh. 22:12

Həmmigə Qadir həkümni hərgiz burmilimaydu.

¹³ Kim Uningoşa yər-zeminni amanət kıloşan?
Kim Uni pütkül jahanni baxquruxka təyinlidi? □

¹⁴ U pəkət kenglidə xu niyətni kilsila,
Əzining Rohini həm nəpisini Əzigə
qayturuwalsila, □ ■

¹⁵ Xuan barlıq ət igiliri birgə nəpəstin qalidu,
Adəmlər topa-qangoşa qaytidu. □ ■

¹⁶ Sən danixmən bolsang, buni angla!
Səzlimning sadasioşa kulak sal!

¹⁷ Adalətkə əq boləuqi həküm sürələmdu?
Sən «Həmmidin Adil Boləuqi»ni gunahkar bek-

□ **34:13 «Kim Uningoşa yər-zeminni amanət kıloşan? Kim Uni pütkül jahanni baxquruxka təyinlidi?»** — Elihuning bu munazirisi (10-13), bəlkim, Huda xunqə yukiri orunda turoqandin keyin, Uningoşa heq adəm para yegüzəlməydu, Uning həkümigə heqkəndək təsir yətküzəlməydu, degənlik. Birak u əgər: «Huda bizdin intayin yukiri turoqaqca, Uning adillikı biz tonuşan həm qüxinidioşan adilliktin pütünləy baxkiqə, pütünləy baxka harakterida» deməkqi bolsa, biz uning bu pikrigə qoxulmaymiz. □ **34:14 «Əzining Rohini həm nəpisini Əzigə qayturuwalsila,...»** — yaki «Əzi (Huda) uning rohini həm nəpisi Əzigə qayturuwalsila...» ■ **34:14** Zəb. 104:28-29; Top. 12:7 □ **34:15 «U pəkət kenglidə xu niyətni kilsila, əzining Rohini həm nəpisini əzigə qayturuwalsila, xuan barlıq ət igiliri birgə nəpəstin qalidu, adəmlər topa-qangoşa qaytidu (14-15)»** — demək, Huda insanni yaratqandin keyin, həmmə ix «aptomatik halda» dawamlaxmaydu. Huda hərdaim, hər nəpisiyə insandin həwər alidu — bolmisa u həyat qalmaydu. ■ **34:15** Yar. 3:19; Top. 12:7

itömsän?! □ ■

¹⁸ U bolsa padixahni: «Yarimas!»,

Mötiwərlərni: «Rəzillər» degüqidur. □

¹⁹ U nə əmirlərgə heq yüz-hatirə kılmaydu,

Nə baylarni kəmbəoqəllərdin yukiri kərməydu;

Qünki ularning həmmisini U Öz qoli bilən yaratqandur. □ ■

²⁰ Kəzni yumup aqquqə ular ötüp ketidu,

Tün yerimida həklərmu təwrinip dunyadin ketidu;

Adəmning qolisiz uluqlar elip ketilidu.

□ **34:17 «Adalətkə oq boluquqi həküm sürələmdu?»** — degən bu məsilə «Ayup» degən bu kitabning tüp məsilisi hesablinidu. Bu yardə Elihu bu retorik soalqa heqkandak jawab yaki ispat bərməydu. Küq-hoquqluk boluxning, adalətlük boluxka barawər boluxi natayin. Huda Özining yaxilikini, mehir-muhabbitini, həmmə səzigə boluqan wapadarlikini, toluq adalitini bolsa qiluqan ixliri arkilik ispatlaydu. Bolupmu Zəbur həm Injiloqa اساسən, Huda ahirda Əzi barlik qiluqan həkümlirini hər bir insanoqa enik namayan qilidu; xu küni Hudaning adil həkümlirigə heqkim rəddiyə bərləməydu; u qaoqda Uning mutlək adilliqi həmmə insanoqa ispatlinip toluq ayan bolidu.

■ **34:17** Yar. 18:25; Ayup 5:18; 8:3; 21:22; Rim. 3:5 □ **34:18 «U bolsa padixahni: «Yarimas!», mötiwərlərni: «Rəzillər» degüqidur»** — buning baxka birhil təjimis: «Padixahlarqa: «Yarimas!», mötiwərlərgə: «Rəzillər!» degili bolamdu?»

□ **34:19 «U nə əmirlərgə heq yüz-hatirə kılmaydu, nə baylarni kəmbəoqəllərdin yukiri kərməydu; qünki ularning həmmisini U Öz qoli bilən yaratqandur»** — Ayup bu gəpni angliqanda gəp qiləqan bolsa: «Mən Hudaning mening ixlirimni dəl axundak bitərəplik bir tərəp kilixini kütməktimən!» deyixi mumkin idi. Elahuning bu gəpi uningqa anqə təsəlli bərləməydu. ■ **34:19** Qan. 10:17; 2Tar. 19:7; Ayup 37:24; Ros. 10:34; Rim. 2:11; Gal. 2:6; Əf. 6:9; Kol. 3:25; 1Pet. 1:17

21 Qünki Uning nəzəri adəmning yollirining üstidə turidu;

U insanning bar kədəmlirini kərüp yürüdü.■

22 Xunga kəbihlik kılouqılarağa yoxurunodək heq karangojuluk yoxtur,

Hətta ölümning sayisidimu ular yoxurunalmaydu.□ ■

23 Qünki Təngri adəmlərni aldioğa həküm kılıxka kəltürüx üqün,

Uları uzunoıqə kəzıtıp yürüxıning həjıtı yoxtur.□

24 U küqlüklərni təkxürüp olturmayla parə-parə kılıwetıdu,

Həm baxkılarnı ularıng ornioğa koyıdu;

25 Qünki ularıng kılolanlırı unıngöğa enıq turıdu;

U uları keqıdə ərıwetıdu, xuning bılən ular yanjılıdu.

26 U yamanlarnı halayık aldıda kaqatlıoqandək uları urıdu,

27 Qünki ular unıngöğa əgıxıxtın bax tartқан, Uning yollırıdın heqbirını heq ətıwarlımıoğan.■

28 Ular xundak kılıp mısınlärning nalə-pəryadıını Uning aldıoğa kırıgüzıdu,

■ 34:21 2Tar. 16:9; Ayup 31:4; Zəb. 34:15-17; Pənd.

5:21; 15:3; Yər. 16:17; 32:19 □ 34:22 «Xunga kəbihlik

kılouqılarağa yoxurunodək heq karangojuluk yoxtur...

ular yoxurunalmaydu» — demək, Huda barlıq ıxlarnı bıraqla

kərəlıgəqkə, unıng sotqı boluxka toluk salağıyıtı bar. ■ 34:22

Zəb. 139:11-12; Am. 9:2, 3; İbr. 4:13 □ 34:23 «Qünki Təngri

adəmlərni aldıoğa həküm kılıxka ... uzunoıqə kəzıtıp

yürüxıning həjıtı yoxtur» — bu ayətning baxka hıl tərjımılırı

uqırıtı mumkıın. ■ 34:27 Zəb. 28:4-5; Yəx. 5:12

Xuning bilən U ezilgüqilərnıng yalwuruxını anglaydu.□

²⁹ U süküttə tursa, kim aqrınip qakxısun.

Məyli əldin, məyli xəhstin bolsun,

Əgər U *xəpkitini kərsətməy* yüzini yoxuruwalsa, kim Uni kərəlisun?□

³⁰ Uning məxsiti iplaslar həkümranlıq kilmisun, Ular əl-əhlını damioqa qüxürmisun degənliktur.

³¹ Qünki buning bilən ulardin birsi Təngrigə: «Mən təkəbburluq kılqanmən;

Mən toqrını yənə burmilimaymən;

³² Əzüm bilmiginimni manga əgitip qoyoqaysən; Mən yamanlıq kılqan bolsam, mən qayta kilmaymən» — desə,□

³³ Sən Uning bekitkinini rət kılqanlıqıng üqün, U pəkət sening pikring boyıqıla insanning kılqanlirini Əzigə qayturuxi kerəkmü.

Mən əməs, sən qarar kılıxıng kerəktur;

Əmdi bilgənlingni bayan kılsangqu!

³⁴ Əqli bar adəmlər bolsa,

□ **34:28 «Ular (rəzillər) xundak kılıp miskinlərnıng nalə-pəryadini unıng aldioqa kirgüzidu, ... U (Huda) ezilgüqilərnıng yalwuruxını anglaydu»** — Elihu bəlkim bu səzlrını Ayupqa daritip eytidu: «Sən mundak rəzil ixlarnı kılqanmu?». □ **34:29 «U süküttə tursa, kim aqrınip qakxısun?»** — ayətning birinqi kismıng baxqa birhil tərjimisi «U ixlarnı tınqlandursa, kim aqrınip qakxısun?». Ayətning ikkinqi kismida, «Hudaning Əz yüzini yoxuroqanlıqı», xübhısızki, unıng kixilərgə məlum birhil jaza-sawaq berixini bildüridu. □ **34:32 «...Əzüm bilmiginimni manga əgitip qoyoqaysən; mən yamanlıq kılqan bolsam, mən qayta kilmaymən»** — Elihu xübhısızki, Ayupni xundak bir ikrarnı (31-32-ayəttiki səzlər bilən) kılıxqa dəwət kiliwatidu. Biraq Ayupta təkəbburluq boləqini bilən, u hərgizmu «iplas» yaki «munapıq»lardın əməs.

Gepimni angliqan dana kixi bolsa: —

³⁵ «Ayup sawatsizdæk gəp kildi;

Uning səzlidirə əqil-parasəttin əsər yok» —
dəydu.

³⁶ Ayup rəzil adəmlərdək jawab bərgənlikidin,
Ahiroqığə sinalsun!□

³⁷ Qünki u öz gunahining üstigə yənə asiylikni
koxidu;

U arimizda *aḥanət bilən* qawak qelip, Təngrigə
qarxi səzlərnə kəpəytməktə».

35

*Elihuning üqinqi bayani — «Huda keqidə at
kiloqan nahxilar»*

¹ Elihu yənəla jawab berip mundak dedi: —

² «Sən muxu gepingni, yəni «Həkkəniylikim
Təngriningkidin üstündür» deginingni toqra

□ **34:36 «Ayup rəzil admlərdək jawab bərgən...»** —

Elihuning bu səzi bolsa nahayiti eşir xikayət həsəblinidu. Təwəndə Elihu Ayupni «asiylik kiloqan» dəpmu əyibləydu. Biraq dərd-ələmdin, ümidsizlikdin, qattik əşriqlərdin qıkkən aqqıq həm gumanlik gəpni «asiylik» degili hərgiz bolmaydu. Bu jəhəttə Elihu səl həddidin ixiprak səzligən. «U ahroqığə sinalsun!» deyixmu «bir yanda azadə olturoqan» kixilər üqün deməkkə asan gəptur!

dəp karamsən?□

³ Xundak bolqanliki üqün sən:
«Həkkaniylikning manga nemə paydisi bolsun?
Gunah kilmiojinimning gunah kilojinimoşa
kariqanda artuqçiliki nədə?» dəp soriding. □ ■

⁴ Özüm sözlər bilən sanga *jawab berəy*,
Sanga həm sən bilən billə bolqan ülpətliringgə
jawab berəy;□

⁵ Asmanlarqə qarap baqqin;
Pələktiki bulutlarqə səpsalətin;
Ular səndin yukiridur.

⁶ Əgər gunah kilqan bolsang, undakta Təngrigə
qaysi ziyankəxlikni kilalaytting?
Jinayətliring kəpəysimu, undakta uningqə
qandaq ziyanlarni salalar iding?

⁷ Sən həkkaniy bolqan təkdiirdimu, Uningqə
nemə berələytting?

□ **35:2 «Sən (Ayup) muxu gepingni, yəni «Həkkaniylikim Təngriningkidin üstündür» deginingni toqra dəp karamsən?»** — bu sözmu bək kattik eytilqan. Ayup əslidə «Mən həkkaniy» degini həm Hudaning adalitidin bəzi gumanlik gəplərnə kilqini bilən, əməliyəttə qar yürəklik kilip «Həkkaniylikim Təngriningkidin üstün» degən gəpni kilip bakmioqan. Oqurmənlər əziliri birnemə desun. □ **35:3 «...sən (Ayup): «Həkkaniylikning manga nemə paydisi bolsun? Gunah kilmiojinimning gunah kilojinimoşa kariqanda artuqçiliki nədə?» dəp soriding»** — Elihu yukirida Ayupni əyibləp: «Sən «Adəm Hudadin səyünsə, buning uningqə heqkandaq paydisi bolmaydu» degənsən» (9:34) deginini həzir təkrarlaydu. ■ **35:3** Ayup 34:9 □ **35:4 «Sanga həm sən bilən billə bolqan ülpətliringgə jawab berəy»** — «ülpətliring» degən söz bəlkim Ayupning üq dostini əməs, bəlkə uning bilən ohxax kəzqaraxta bolqanlarni (həzirmu Ayupning yenidə olturoqanlarni?) kərisitixi mumkin.

U sening qolungdin nemimu alar-hə? □ ■

8 Sening əskilikliring pəqət səndək bir insanəyla,

Həkkaniyliking bolsa pəqət insan baliliriqla təsir qilidu, halas.

9 Adəmlər zulum kəpiyip kətkənlikidin yalwuridu;

Küqlüklərnin besimi tüpəylidin ular naləpəryad kətüridu. □

10 Birək heqkim: «Keqilərdə insanlarəya nahxa ata qiloquqi yaratququm Təngrini nədin izdixim kerək?» deməydu.

11 Uning bizgə əgitiđiđini yər-zemindiki həywanlarəya əgitiđiđininin kəp,

Həm asmandiki uqar-qanatlarəya əgitiđiđininin artuq əməsmu?

12 Ular nalə-pəryad kətüridu, birək rəzil adəmlərnin həkawurluđininin təsiri tüpəylidin,

□ 35:7 «Sən həkkaniy boləyan təkđirdimu, Uningəya nemə berələytting? U sening qolungdin nemimu alar-hə?» — Elihuning bu kəzkarixi Elifazningkigə (22:3-ayəttiki) ohxaydu. Biz yənila awwalki ayəttiki izahatni təkrarlaymiz: — «1:8-ayəttə, Hudaning Əzidə Ayuptin aloqan razilik, hursənlik nahəyiti gəwdilinipturidu. Xuning bilən bir wəqittə biz Təwrattiki «Yarilitil» degən kisiđimda Hudaning insanning tüpəylidin boləyan azabliridin həwərdar bolimiz. Huda gərqə uluqluq igisi bolsimu, U yənila bizdin hursənlik izdəydu yaki bizdin rənjiydu həm azablinidu. Xuning üqün Elihuning 5-8-ayəttiki bu səzliri intayin hata eytiləyan səzlərdur». ■ 35:7 Ayup 22:2; Zəb. 16:2; Rim. 11:35 □ 35:9 «Küqlüklərnin besimi tüpəylidin...» — ibraniy tilida «Küqlüklərnin biliki tüpəylidin...».

Uni Huda ijabət qılmaydu. □ ■

¹³ Bərħək, Təngri quruk duağa kulak salmioğan yərdə,

Həmmigə Qadir muxularoğa əhmiyyət bərmigən yərdə,

¹⁴ Sən: «Mən Uni kərəlməymən» desəng, *U kəndək kulak salsun?*

Dəwaying tehi Uning aldida turidu,

Xunga Uni kütüp turoqin. □

¹⁵ Biraq U hazır *towa kəlix pərsiti berip*, Öz oqəzipini tehi təkmigən əhwalda,

Ayup özining təkəbburlukini

□ **35:12 «Ular (ezilgənlər) nalə-pəryad kətüridu, biraq rəzil adəmlərninğ hakawurluqiniğ təsiri tüpəylidin, uni Huda ijabət qılmaydu»** — Elihu bəlkim jəmiyyət arisidiki yamanlarning hakawurluqi məlum bir dərjiddin exip kətkən bolsa, jəmiyyətninğ ularni qəklmigən səwənlikmu bar boluxi mumkin, deməkqi. Undaқта pütkül jəmiyyət, jümlidin bəzi bigunah kixilərmu ularning wəjidin Hudaning tərbiyə-jəzalixioğa uqri-may qalmaydu, deməkqi. Uning gepininğ orunluq yeri boluxi mumkin. Biraq Ayup (məyli uning hakawur yeri bolsun) bu «rəzillər»ning qatariğa kirməydu. ■ **35:12** Ayup 27:9; Pənd. 1:28; 15:29; Yəx. 1:15; Yər. 11:11; Yh. 9:31 □ **35:14 «Dəwaying tehi Uning aldida turidu, xunga Uni kütüp turoqin»** — 23:8-10ni kərüng. Elihu aldida eytkən səzliri bilən Ayupni asassiz əyibliğən bolsimu, «Dəwaying tehi Uning aldida turidu, xunga Uni kütüp turoqin» degən bu söz, xübhisizki, Ayupka dəl jayida qilinoğan səzdur. Elihu heq bolmioqanda, Ayupning həqiqətən bir «dəwasi» barlıqini etirap qilidu. Ayətning baxқа birhil tərjimisi: «Həmmigə Qadir muxularoğa əhmiyyət bərmigən yərdə (13-ayət), seninğ: «Mən Uni kərəlməymən; dəwayim Uning aldida turidu, mən Uni kütüwatimən» değiningdin keyin kəndək bolar?».

bilməmdioqandu? □ ■

¹⁶ Qünki Ayup quruk gəp üqün aqzini aqқан, U tuturuqsız sözlərni kəpəytkən».

36

Elihung tətinqi bayani: — Azablardin aloqan tərbiyə

¹ Elihu sözini dawamlaxturup mundaq dedi: —

² «Meni birdəm səzligili qoysang, Mən yənə Təngrigə wakalitən qilidioqan səzümning barlıqini sanga ayan qilimən.

³ Bilimni yiraqlardin elip kəltürimən, Adəmlərni Yaratquqimni həqkanıy dəp həsabləydiqan qilimən. □

⁴ Mening gepim həqikətən yaloqan əməstur; Bilimi mukəmməl birsi sən bilən billə bolidu. □

⁵ Mana, Təngri degən uluqdur, Birəq U həqkimni kəmsitməydu;

□ **35:15 «Birəq U ... Əz qəzipini tehi təkmiğən əhwalda, Ayup özining təkəbburluqini bilməmdioqandu?»** — bu səzmu bək qattıq eytiloqan səz bolup, Ayupni intayin təkəbbur adəm dəp jazmləxtüridu. Birəq Ayup gərqə Hudəqə qarita bəzi aqqıq, azablıq gəplərni qiloqan bolsimu, u yənıla Hudadin əyminidioqan kixi idi. Baxqa birhil tərjimisi: «Yənə kelip, sən tehi: «Uning qəzipi həq jaza bərməydu, U asiylıqni həq nəzərigə almaydu» dəysən!» ■ **35:15** Ayup 11:6 □ **36:3 «Bilimni yiraqlardin elip kəltürimən...»** — Elihu beridioqan misallarni «yiraqlardin» almaqçı — demək, uzun tarix həm təbiəttin almaqçı. □ **36:4 «Bilimi mukəmməl birsi»** — Elihu özini bək yukiri qaoqlisa kerək; qünki u 37-babta dəl bu sözlər bilən Hudaning Əzini təswirləydu.

Uning qüxinixi qongqurdur, məksitidə qing turidu. □ ■

⁶ U yamanlarni həyat saqlımaydu; Birəq ezilgənlər üqün adalət yürgüzidu. □

⁷ U həqqaniylərdin kəzini elip kətməydu, Bəlki ularni mənggügə padixahlar bilən təhttə olturəuzidu,

Xundəq kılıp ularning mərtiwisi üstün bolidu. ■

⁸ Wə əgər ular kixənləngən bolsa, Jəpaning asarıtigə tutuloqan bolsa,

⁹ Undəqta U ularəqə kıləqanlirini, Ularning itaətsizliklirini, Yəni ularning kərəngləp kətkənlirini əzlırigə kərsətkən bolidu.

¹⁰ Xuning bilən U kıləqlirini tərbiyigə eqip kəyidu,

Ular ni yamanlıqtin kəytixkə buyruydu.

¹¹ Ular kıləq selip Uningəqə boysunsila

Ular *kəloqan* künlirini awatqilikta, Yillirini huxlukta ötküzidu.

¹² Birəq ular kıləq salmisa, kılıqlinip dunyadin ketidu,

Bilimsiz həlda nəpəstin tohtap kəlidu.

¹³ Birəq kəngligə iplaslıkni pükənlər yənıla adawət saklaydu;

□ **36:5** «**Birəq U həqkimni kəmsitməydu**» — Elihuning ayəttiki bu birinçi jümlisini alahidə əhmiyyətlik dəp kəriqinimiz bilən u yənıla uning 35-bab -7-ayəttiki bayanıqə səl zit kelidu.

■ **36:5** Ayup 9:4; 12:13, 16; 37:23; 38:23 □ **36:6** «**U yamanlarni həyat saqlımaydu; birəq ezilgənlər üqün adalət yürgüzidu**» — Elihu əslidə «Mən siləring (üq dostning) gəplirinqlar boyiqə uningəqə jawab bərməymən» degini bilən, u yənıla bu ayəttə ularning addiy hulasilirigə kəytip kəldi.

■ **36:7** Zəb. 33:18; 34:15-16; 113:8

U ularoʻa asarət qüxürgəndimu ular yənila tilawət kılmaydu.

¹⁴ Ular yax turupla jan üzidu, Ularning hayati bəqqiwazlar arisida tügəydu. □ ■

¹⁵ Birak U azab tartkuqilarni azablardin boləan tərbiyə arkilik kutkuzidu, U ular har boləan waqtida ularning kulikini aqidu.

¹⁶ U xundak kilip senimu azarning aqzidin qıstangqiliki yok kəng bir yərgə jəlp kıləan bolatti; Undakta dastihining mayoʻa tolduruloʻan bolatti. □ ■

¹⁷ Birak sən hazir yamanlaroʻa qaritiloʻan tegixlik jazalaroʻa tolduruloʻansən; Xunga *Hudaning* həkümi həm adaliti seni tutuwaldi. □

¹⁸ Oʻazipingning kaynap ketixining seni mazakka baxlap koyuxidin huxyar bol;

□ **36:14 «bəqqiwazlar»** — ibraniy tilida bu soz «həzilək ər pahixə»ni kərsitidu. ■ **36:14** Ayup 22:16 □ **36:16 «U (Huda) xundak kilip senimu azarning aqzidin qıstangqiliki yok kəng bir yərgə jəlp kıləan bolatti; undakta dastihining mayoʻa tolduruloʻan bolatti»** — Elihuning 8-15-ayəttiki bərgən təlimi xuki, nuroʻun azab-oqubətlər əmiliyətə jazalax əməs, bəlki Hudaning tərbiyisi bolidu. Xühşisizki, bu təlimning əhmiyiti bar. Birak u yənila Ayupning asasiy əhwalini qüxənməydu. U təwəndə (17-ayəttə) yənila Ayupni hata əyibləydu. ■ **36:16** Zəb. 23:5 □ **36:17 «Birak sən hazir yamanlaroʻa qaritiloʻan tegixlik jazalaroʻa tolduruloʻansən; xunga Hudaning həkümi həm adaliti seni tutuwaldi»** — 17-21-ayətlərnin baxka hil tərjimiliri uqrixi mumkin. Əsli tekistni qüxinix səl təs.

Undaқта һётта зор капалётму seni
күткүзальмаду.

¹⁹ Yaki bayliqliring,

Yaki күүngning zor tirixiliri,
Өзүngni azab-oқubəttin neri қilalamdu?

²⁰ Keqigə ümid baqlima,

Qünki u qaоda һəlk өз ornidin yokilip ketidu.□

²¹ Huxyar bol, əskilikkə burulup kətmə;

Qünki sən *қəbihlikni* dərdkə *səwr boluxning*
ornida tallioқansən.

²² Mana, Təngri күq-қudriti түpəylidin
üstündür;

Uningdək өgətküqi barmu?□

²³ Kim Uningoқа mangidioқan yolni bekitip
bərgənidu?

Wə yaki Uningoқа: «Yaman қilding?» deyixkə
petinalaydu?■

²⁴ İnsanlar təbrikləydiоқan Hudaning əməllirini
uluoқlaxni untuma!

²⁵ Həmmə adəm ularni көrgəndur;

Insan baliliri yiraқtin ularoқа қarap turidu».

*Hudaning karamət əməlliri — ••• Uning zor
һəywisi dəһxətlіk қara қuyunda ayan bolidu*

□ **36:20 «Keqigə ümid baqlima»** — bu tolimu səlbiy mənida
ixlitiлgən. Bəkim Elihu: Ayup baxқilar əzini көrməydiоқan,
əzi yaman ixlarni қilalaydiоқan waқitni ümid bilən күtməktə,
deməқqi boluxi mumkin. □ **36:22 «Mana, Təngri**

**kүq-қudriti түpəylidin üstündür; Uningdək өgətküqi
barmu?»** — Elihuning təlimidiki intayin yahxi nuқта xuki,
Hudaning «өgətküqi»dur, U dəl Əzining Rohi arқilik insanoқа
yolyoruk beridu. ■ **36:23** Қан. 32:4; 2Tar. 19:7; Ayup 8:3;
34:10; Rim. 9:14

26 « — Bərhək, Təngri uluqdur, biz Uni qüxinəlməymiz,

Uning yillirining sanini təxürüp enikliqili bolmaydu.■

27 Qünki U suni tamqilardin xümürüp qikiridu; Ular parəqa aylinip andin yamoqur bolup yaqıdu.

28 Xundak kılıp asmanlar *yamoqurlarni* quyup berip,

Insan baliliri üstigə molqilik yaqduridu.

29 Biraq kim bulutlarning tokuluxini,

Uning *samawi* qedirining gümbür-gümbür kılıdioqanlikini qüxinəlisun?

30 Mana, U qakmiki bilən ətrapini yoruk kılıdu, Həтта dengiz təktinimu yoruk kılıdu.□

31 U bular arkilik həklər üstidin həküm qikiridu;

Həm ular *arkilikmu* mol axlik beridu.■

32 U qollirini qakmaq bilən tolduridu,

Uningəqa uridioqan nixanni buyruydu.

33 *Hudaning* güldürmamisi uning kelidioqanlikini elan kılıdu;

■ **36:26** Zəb. 90:2; 92:8; 93:2; 102:12; Yəx. 63:16; Yioq. 5:19; Dan. 6:27; Ibr. 1:12 □ **36:30** «**Mana, U qakmiki bilən ətrapini yoruk kılıdu, həтта dengiz təktinimu yoruk kılıdu**» — qakmaq dengizning qongqur yərlirigə texip yetidu. ■ **36:31** Ayup 37:13

Hëtta kalilarmu sezıp, uni elan kılıdu. □

37

Elihuning tötinqi bayanining dawami — Hudaning karamət əməllirini kərsətkənlirini ayan kılıx ••• Kara kuyunning yeqinlixixi

¹ Xundak, yürikimmu buni anglap təwrinip ketiwatidu,

Yürikim kəpidin qikiq ketəy, dedi.

² Mana angliqina! Uning həkiriqən awazini, Uning aqzidin qikiwatқан güldürmama awazini angla! □ ■

³ U awazini asman astidiki pütkül yərgə, Qakmikini yəring kərigiqə yətküzidu.

⁴ Qakmaqın keyin bir awaz həkiriqəydu; Öz həywitining awazi bilən u güldürləydu, Awazi anglinixi bilənla heq ayanmay qakmaqılrinimu koyuwetidu.

⁵ Təngri awazi bilən karamət güldürləydu,

□ **36:33 «Hudaning güldürmamisi uning kelidioqanlıqini elan kılıdu; hëtta kalilarmu sezıp, uni elan kılıdu»** — Ayup 28-babta boran-qapqun degən səzni tiləqə aləqan. Buning bir səwəbi bir boran-qapqunning həkikətən ularəqə yeqinlixiwatqanlıqini angliqini boluxi mumkin. Əmdi Elihuning boran-qapqunni təpsiliy təswirlixining səwəbi hazırning əzidə boran (əməliyətə kara kuyun)ning ularning bexioqə qüxüwatqinini kərsətkən boluxi mumkin. 38:1ni kəring.

□ **37:2 «Uning aqzidin qikiwatқан güldürmama awazi»** — ibraniy tilida «Uning aqzidin qikiwatқан oqurqiraxlırı» yaki «Uning aqzidin qikiwatқан gürgirəxliri». ■ **37:2** Zəb. 29:3-4

Biz qüxinəlməydiyən nuroqun kaltis ixlarni kılıdu.■

⁶ Qünki u qarqa: «Yərgə yaql!»,
Həm həl-yeqinqa: «Küqlük yamoqur bol!»
dəydu.■

⁷ U barlıq insanni özining yaratqanlığını bilsun
dər,
Həmmə adəmnıng qolını bular bilən tosüp
qoyıdu;□

⁸ Yawayi həywanlar öz uwısıqa kirip ketıdu,
Əz qonalqusıda turquzulıdu.

⁹ Boran-qapqun koħıqaptın kelıdu,
Həm sooq-qımıstan taratqıqı xamallardıñ ke-
lıdu.□

¹⁰ Təngrıñing nəpısı bilən muz hasil bolıdu;
Bıpayan sular qetıp qalıdu.■

¹¹ U yənə qoyuq bulutlarqa mol nəmlık
yükləydu,
U qaqmaq kətürıdıyan bulutnı kəng yeyıp
qoyıdu.

¹² Ular pütkül yər-zemın yüzıdə U buyruyan
ıxñı ıjra kılıx üqün,
Uñıng yolyoruklırı bilən həryaqqa burulıdu.

■ **37:5** Ayup 5:9; 9:10; 36:26 ■ **37:6** Zəb. 147:16 □ **37:7** «U həmmə adəmnıng qolını bular bilən tosüp qoyıdu» — qar yaqı qattıq yamoqur yaqsa, adəmlər hızmət kılıxqa sırtqa qıqalmaydu, yawayi həywanlarmu qıqalmaydu. Biz bu addıy ıxtın sawaq elıxımız kerək. Biz «Həmmıgə Qadıır» əməsmız, qolımız həm bılımımız qəklık, Hudanıng zor küq-qıdrıtı aldıda kəmtərləxkıñımız tüzük. □ **37:9** «**taratqıqı xamallar...**» — bu söz bəlkım məlum bır xamalñıng məhsus ataloqısı boluxı kerək. Baxqa bır hıl tərjımısı «Sooq-qımıstan xımaldın kelıdu». ■ **37:10** Ayup 38:29, 30; Zəb. 147:17, 18

13 Yaki tərbiyə tayiği boluxi üqün,
Yaki Öz dünyasi üqün,
Yaki Öz rəhımdillikini kərsitix üqün U *bulutlirini*
kəltüridu. □ ■

14 I Ayup, buni anglap qoy,
Təngrining karamət əməllirini tonup yetip xük
tur. □

15 Təngrining bulutlarni kəndək səptə
turozozəanlikini biləmsən?

Uning bulutining qəkmikini kəndək
qəkturidioəanlikinimu biləmsən?

16 Bulutlarning kəndək qilip boxlukta muəllək
turidioəanlikini,

Bilimi mukəmməl Boləuqining karamətlirini
biləmsən?

17 Həy, Uning kəndək qilip yər-zeminni
jənubdiki xamal bilən tinqlandırurp,

□ **37:13 «Yaki tərbiyə tayiği boluxi üqün, yaki Öz dünyasi üqün, yaki Öz rəhımdillikini kərsitix üqün u bulutlirini kəltüridu»** — Elihuning «yaki Öz dünyasi üqün» degən bu ibarisi səl sirlük. Yaəqidoəan yamoşurning «tərbiyə tayiği boluxi üqün» yaki «Öz rəhımdillikini kərsitix üqün» degəning mənilirini enik, birək «Öz dünyasi üqün» nemini kərsitidu? Hudaning məxsətliri awwalki birinqisi həm ikkinqisidə insanlarəa mərkəzləxkən bolup, Hudaning «Öz dünyasi üqün» degən məxsitini uning Öz dünyasidin huzur elixi üqün desək bolamdu-bolmamdu? Hudaning hərbi qilidioəan Ixi insanlar üqünla boluxi kerəkmü? — keyinki bablarda Hudaning insanlar bilən **biwasitə munasiwiti yok** birkanqə ixliri tiləa elinidu. Mundaq ixlarning əlahidiliki toşruluk «koxumqə səz»imizdə azraq söləymiz. ■ **37:13** Mis. 9:18,23; 1Sam. 12:18,19; Əzra 10:9; Ayup 36:31 □ **37:14 «I Ayup, buni anglap qoy, Təngrining karamət əməllirini tonup yetip xük tur»** — bəlkim u Ayupni ularning üstidiki boran-qapqunning karamətlirini bayqaxqə ündəydu.

Seni kiyim-keqikingning ottæk issitqinini bilömsän?

18 Sän Uningoqa hémrah bolup asmanni huddi quyup qıkaroqan äynäktäk,

Mustähkäm kılıp yayoqanmiding?!■

19 Uningoqa nemini deyiximiz keräkliginı bizgä ögitip qoyoqın!

Qarangoqulukimiz tüpöylidin biz döwayimizni jayida söpke qoyalmaymız.

20 Uningoqa «Mening Sanga gepim bar» deyix yahximu?

Undaq degüqi adäm yutulmay qalmaydu!

21-23 Әmdi xamallar kelip bulutlarnı tarkitiwetidu,

Birak bulutlar arisidiki quyax nuriqa adämlär biwasitäh qarap turalmaydu.

Quyaxning altun ränggi ximal täräptinmu päyda bolidu;

Tängrining huzurida dähxätlik häywät bardur.

Hämmigäh Qadirni bolsa, biz Uni mölqerliyälmäymız;

Qudriti qaltıstur, Uning adaliti uluq, häkqaniylikı qongqur,

Xunga U adəmlərgə zulum kilmaydu. □ ■
 24 Xunga adəmlər Uningdin qorkıdu;
 Kənglidə özini dana qaoqlaydioqanlaroqa U heq
 etibar kilmaydu». □

38

*Pərwərdigarning Əzi Ayupqa jawab beridu —
 Ayupning soallirining yəxmisi*

¹ Andin Pərwərdigar qara quyun iqidin Ayupqa
 jawab berip mundak dedi: —

□ **37:21-23 «Əmdi xamallar kelip bulutlarni tarkitiwetidu, birak bulutlar arisidiki quyax nuriyoqa adəmlər biwasitə qarap turalmaydu»** — Elihuning bu sezimu sirlik. Təjrimə kılıx təs boləqini bilən, xərhimizqə u Ayupning əhwalini hazırkı bu bulutluk, tutuk (boran-qapqunluk) küngə ohxatmaqçı bolsa kerək. Huda bulutlarni tarkitip tuyuksiz kərünsə, Ayup quyaxka biwasitə qariyalmoqanoqa ohxax uningəjimu qariyalmaytti, deməkçi. Birak Hudaning həywiti, kerkəmliki həmmə tərəptin, hətta ximal tərpidin pəyda bolidu, dəydu. Elihuning bayanining baxka hil mənilirimu bar boluxi mumkin. ■ **37:21-23** Ayup 9:4; 12:13, 16; 36:5; Zəb. 93:1; 99:4 □ **37:24 «Xunga adəmlər Uningdin qorkıdu; kənglidə özini dana qaoqlaydioqanlaroqa U heq etibar kilmaydu»** — baxka ikki hil təjrimisimu bar: — «Xunga adəmlər Uningdin qorkıdu; U kənglidə danalix barlaroqa etiwər kılamdu?» wə yaki «Xunga, adəmlər, Uningdin qorkunglar! Xübhisizki, kənglidə danalix barlar Uningdin əyminidu!».

2 «Nəsihətni tuturuqsiz sözlər bilən hirələxtürgən zadi kim? □ ■

3 Ərkəktək belingni qing baoqla;

Xunda Mən səndin soray,

Andin sən Meni həwərdar qil! □

4 Mən yər-zeminni apiridə qiloqinimda, sən zadi
nədə iding?

Bularni qüxəngən bolsang, bayan qiliwər. ■

5 Kim yər-zeminning o lqimini bekitkən?

— Sən buni bilməmsən?

Kim uning üstigə tana tartip olqigən?

6-7 Tang səhərdiki yultuzlar billə küy eytixkan waktida,

Hudaning ooqulliri huxalliktin təntənə qilixkan waktida,

Yər-zeminning ulliri nəgə paturuloqan?

□ **38:2 «Nəsihətni tuturuqsiz sözlər bilən hirələxtürgən zadi kim?»** — Pərwərdigarning bu soali kimni kərsitidu? Keyinki 42-babta Ayupmu soaləqa jawabən: «Nəsihətni tuturuqsiz sözlər bilən hirələxtürgən kim? Xuning bilən mən qüxənmigənlirimni dəp saldim, adəmning əkli yətməydiyən tilsimat ixlarni eytip taxlidim» dəp jawabkarliqni özigə alidu. Ayup əzi xundak degini bilən, Huda bu sözni qiləqanda ahirkə ketimki səzligüqi Elihu idi. Kərginimizdək uning bəzi gəpliri dəl jayida eytiləqan, hətta bexarət boləqini bilən, uningmu səzidə hatalik az əməs. Dostlarning səzlidiridimu hatalik kəp idi. Xunga biz Hudaning bu sözi Ayup, Elihu wə Ayupning üç dostidin ibarət bəxəylənni öz iqigə alidu, dəp qaraymiz. ■ **38:2** Ayup 42:3

□ **38:3 «Ərkəktək belingni qing baoqla»** — «həqikiy ərkək» yaki «həqikiy oqul bala» degənnin nemə ikənliki Huda aldida turoqandila andin bilinidu. Hudaning aldida turup Uningəqa jawab berəlməydiyən, özining məs'uliyitini öz zimmisigə elixtin bax tartқан kixi ərkək əməstur. ■ **38:4** Pənd. 8:29

Kim uning burjək texini saloqan?□

⁸ Baliyatkuḏin qikkandək, dengiz süyi bəsüp qikkanda,

Kim uni dərwezilar iqiğə bənd kıloqan?■

⁹ Mən bulutni dengizning kiyimi kıloqanda,

Wə qar-qarangoquni uning zakisi kıloqanda,

¹⁰ Mən uning üqün pasil kəskən waqıtta,

Uni qəkləp baldaqlarni həm dərwezilarni saloqanda,

¹¹ Yəni uningoa: «Muxu yərgiqə barisən, pasildin otmə,

Sening təkəbbur dolqunliring muxu yərdə tohtisun» degəndə, sən nədə iding?□

¹² Sən tuquloqandin beri səhərnı «Qıq» dəp buyrup baqqanmusən?

Sən tang səhərgə əzi qikidioqan jayini kərsətkənmusən?

¹³ Sən xundak kilip səhərgə yər yüzining qərinimu yorutkuzup həküm sürgüzüp,

□ **38:6-7 «Hudaning oqulliri»** — 1-babtiki izahatimizdək, bəlkim muqəddəs pərixtilərnı kərsitidu. «Tang səhərdiki yultuzlar» bolsa bizningqə ohxaxla pərixtilərnı kərsitidu. Pərixtilərnıng yultuzlar bilən zıq munasiwiti bardur. ■ **38:8** Yar. 1:9; Ayup 26:10; Zəb. 33:7; 104:6-9; Pənd. 8:29; Yər. 5:22 □ **38:11 «Sening təkəbbur dolqunliring muxu yərdə tohtisun»** — dengiz-okyanlar həm yər-zeminning arilıqidiki təngpungluq əməliyəttə nahayiti nazuk bir ix. Yər yüzining üqtin ikkisi dengiz. Geologiyə ilmi dunyayimizning ilgiri pütünləy dengiz astida yatqanlıqını ispatlaydu. Təwrattiki «Yarıtılıx» degən kısımda Hudaning yər-zeminni dengizdin egi-zlitixi həm dengizdin ayriwetixi hatiriləngən. Nuq pəyoqəmbər dəwrıdiki kəlkündin keyin Huda dunyani ahirətqiğə ikkinqi qətim axundak dunyawiy kəlkün bilən qəmüldürməymən, dəp insaniyətkə wədə bərgən.

Xundakla rəzillərni titritip yər-zemindin qoʻllatquzoʻnganmusən?□

¹⁴ Xuning bilən yər-zemin soʻz layoʻga besiloʻngan mōhūr izliridək oʻzgərtilidu;

Kiygən kiyimdək həmmə enik bolidu;□

¹⁵ Həm xuning bilən rəzillərnin «nur»i ulardin elip ketilidu;

Kötürülgən biləklər sundurulidu.□

¹⁶ Dengizdiki bulaklaroʻga səpər qilip yotkənmusən?

Okyanlarning kəridə mengip baqqanmusən?

¹⁷ Ölümnin dərwasiliri sanga axkari-

□ **38:13 «Sən xundak qilip səhərgə yər yuzining kərinimu yorutquzup həküm sürgüzüp...»** — ibranii tilida «sən xundak qilip səhərgə yər yuzining kərinimu tutquzup». **«Sən ... səhərgə yər yuzining kərinimu yorutquzup həküm sürgüzüp, xundakla rəzillərni titritip yər-zemindin qoʻllatquzoʻnganmusən?»** — toluq ayətnin baxqa birhil tərjimisi: «... Sən xundak qilip, səhər nuriyaga yər yuzining burjəklirini tutquzup, rəzillərni zemindin silkip taxlatquziwətkənmusən?» (bu hil tərjima toʻgʻra bolsa, yər-zemin yotqanoʻga ohxutilidu; nurnin kelixi huddi yotqanni silkigəndək, rəzillərni qoʻlqaydiʻngan qarangoʻlulukni yokitidu).

□ **38:14 «Xuning bilən yər-zemin soʻz layoʻga besiloʻngan mōhūr izliridək oʻzgərtilidu»** — keqida hərbir nərsining xəkli enik kərinməydu, əlwəttə. Quyax nuri astida hər yərnin xəkli oquq kərinidu.

□ **38:15 «Həm xuning bilən rəzillərnin «nur»i ulardin elip ketilidu; kötürülgən biləklər sundurulidu»** — demək, rəzillər üqün qarangoʻluluk ularning «nur»i, «kündüz»i, yəni «hizmət qilix» waqti bolidu. Tang səhər kelixi bilən ularning «nuri» elip ketilidu, xunglaxqa ular yaman ixlarni qiliwərməydu, bəlki jazalaxqa uqraydu. Bu sez yəne qiyamət küninun nurnin kelixi bilən, hazirki gunaqlik dunyanin qarangoʻlulukini buzup taxlaydiʻnganlikinimu kərsətkən bir bexarət bolsa kərək.

lanoqanmu?

Ölüm sayisining dər wazilirini kərgən musən?

¹⁸ Əkling yər-zeminning qonglukioqə yətkənmu?

Həmmisini bilgən bolsang enik bayan kil!

¹⁹ Nur turuxluk jayoqə baridioqan yol nədə?

Karangoqulukning bolsa, əsliy orni nədə?

²⁰ Sən *buni bilip* ularni öz qe grasioqə apiralamsən?

Ularning öyigə mangidioqan yollarni bilip yetələmsən?

²¹ Həə, rast, sən bilisən, qünki sən ularning qaoqliridin ilgiri tuoquloqansən,

Künliringning sani dər həkikət kəptin kəptur!

²² Kar kaqilanqan həzinilərgə kirip kərdüngmu.

Məldür ambirlirini mu kərip baktinqmu?

²³ Bularni azab-okubətlik zamanqə qaldurdum, jəng wə urux küni üqün təyyarlap koydum. □

²⁴ Qakmaq degən qandak yol bilən yerilidu?

Xərk xamili yər yüzidə qandak yol bilən tarkitilidu?

²⁵ Yamoqur kəlkünining qüxidioqan qanilini qepip təyyarlioqan kimdu?

Güldürməmining qakmiki üqün yol təyyarlioqan kimdu? □

□ **38:23** «**Bularni azab-okubətlik zamanqə qaldurdum, jəng wə urux küni üqün təyyarlap koydum**» — 22- həm 23-ayəttə Hudaning qar wə məldürni adəmlərnin gəzillikini qəkləxkə wə yaki insanqə tərbiyə berixkə qoral süpitidə ixlitidioqanlıki kərsitilidu. □ **38:25** «**Yamoqur kəlkünin gəxidioqan qanilini qepip təyyarlioqan kimdu?**» — yamoqurnin gəy yüzinin məlum bir yerigə qüxidioqanlıkini, baxqa bir yerigə qüxməyidioqanlıkini Huda awwal alahidə bəkitkənlilikini kərsitidu.

26 Xundak kilip yamoqur heq adəm yok boloqan yer yuzigə,

Heq adəmzatsiz dəxt-bayawanoqa yaqdurulmamdu?

27 Xuning bilən qəlləxkən, kuroqak tupraklar qandurulidu,

Ot-qəp bih urup kökləp qiqmamdu? □ ■

28 Yamoqurning atisi barmu?

Xəbnəmnı kim tuqkandu?

29 Muz bolsa kimning baliyatkusidin qikiidu?

Asmandiki aq kirawni bolsa kim dunyoqa kəltüridu?

30 Xu qaqda su ketip taxtək bolidu,

Qongqur dengizlarning yuzi ketip tutaxturulidu.

31 «Kəlb yultuzlar topi»ning baqlimini baqliyalamsən?

□ **38:27 «Yamoqur ... heq adəmzatsiz dəxt-bayawanoqa yaqdurulidu... Ot-qəp bih urup kökləp qiqmamdu? (26-27-ayət)»** —

Hudaning kilidioqan nuroqun ixlirining kərünuxtə adəmlər bilən munasiwiti yoxtək kilidu həm adəmning kəzigə kərünməydu. Həzirki təbiy pənlərgə asasən bilimizki, əslidə kerəksiz dəp qaraloqan haywanlar həm əsümlüklər təbiətning təngpunglukini asraxka tolimu kerək. Dunyadiki bəzi kiyikkinə ixlar təbiy muhit təngpunglukioqa qong təsir yətküzidu. Buningdin sirt, Huda Ayupqa: «Mən adəmzatsiz dəxt-bayawanda əskən gül-giyahlarning güzəllikidin (məyli sanga heq əhmiyətsiz bolsimu) huzur aloqum bolsa, sening nemə karing? Wə Mən əgər sən kərəlməydioqan həm məqsitimni qüxənməydioqan xunqə kəp ixlarni kılsam, əzüngning ixlirida kıloqanlirimni qüxənmigən bolsangmu, sening baxka ixliringda kərsətkən muhəbbitimgə qarap Manga tayinip ixənsəng bolmamdu? Əgər bu ixlar pəkət Əzümningla razilikim üçün bolsa sənmu razi bolamsən?» — degəndək bolsa kerək. Biz ahirda bu temida yənə tohtilip ətimiz. ■ **38:27**

Zəb. 107:35

Orionning rixtilirini boxitalamsən? □ ■

32 «On ikki Zodiak yultuz türkümliri»ni öz pəslidə elip çikiralamsən?

«Qong Eyik türkümi»ni Küçükliri bilən yetəkliyələmsən? □

33 Asmanning qanuniyətlerini bilip yətkənməsən?

Asmanning yər üstigə süridioqan həkümlirini sən bəlgiləp qoyqanmu? ■

34 Sən awazingni kətürüp bulutlaroıqə yətküzüp,

Yamoqur yaqdurup özüngni kıyan-taxkınlaroıqə basturalamsən?

35 Sən qaqmaqlarni buyrup öz yolioıqə mangduralsən?

Uning bilən ular: «Mana biz!» dəp sanga jawab berəmdü?

36 Adəmning iq-baqrıoıqə danalıq beoıxlap kirgüzgən kimdü?

Əkılgə qüxinix kabilyitini bərgən kimdü? ■

37 Bulutlarni danalıq bilən sanioıqan kim?

Asmanlardiki su tulumirini təkidioıqan kim?

38 Buning bilən topa-qanglarni qaturup uyul kılduroıqan,

□ **38:31 «Kəlb yultuzlar topı»** — bu türkümnıng yultuzlırınıng dərwekə bir-birigə baqlınıp turuxıda sırlıq bir küq bar. Orion yultuz türkümidiki bəzi yultuzlarınıng bir-birigə baqlınıdıoıqan sırlıq küqımı bar. ■ **38:31** Ayup 9:9; Am. 5:8 □ **38:32 «Qong Eyik türkümi»** — bu yultuz türkümi «Yəttə Qaraqçı» yaki «Yəttə Qozuq» dəpmu atılıdu. ■ **38:33** Yər. 31:35 ■ **38:36** Ayup 32:8; Top. 2:26; Dan. 1:17

Qalmilarni bir-birigə qaplasturoquzoqan zadi kim?

Haywanatlarning hayatlik sirliri

³⁹ «Qixi xir üqün ow owlap yürəmsən,
Xir küqüklirining ixtihasini qanduramsən?■

⁴⁰ Ular uwilirida zongziyip yürəgən waqtida,
Qatkallik iqidə turup tuzak qoyup, *sən ularoqa olja berələmsən?*

⁴¹ Yemi kəmqil bolup, ezip ketip yirakqa ketip qaloqanda,
Baliliri Təngrigə iltija qilip nalə-pəryad ketürgəndə,
Taq kaqiliri həm baliliri üqün yəmni təminligən kimdu? ■

39

Haywanatlarning hayatlik sirliri — dawami

¹ Sən taqdiki yawa eqkilərnin qaqan tuqidioqanlikini biləmsən?

Jərənlərnin balilioqanlikini kəzitip bakqanmusən?■

² Ularning boqaz bolqili nəqqə ay bolqanlikini saniyalamsən?

Ularning balilaydioqan waqtidin həwiring barmu?

³ Ular qəddini püküp, yetip balilirini tuqidu,
Ular əzidiki toloqakni qikirip taxlaydu;

■ 38:39 Zəb. 104:21 ■ 38:41 Zəb. 147:9; Mat. 6:26 ■ 39:1 Zəb. 29:9

4 Ularning baliliri küqlinip yetilidu, Ular dalada ʻsüp, *anisining* yenedin ʻqikip ʻqaytip kəlməydu. □

5 Yawa exəkni dalaqa ʻqoyuwetip ʻərkinlikkə ʻqıkarəjan kim?

Xax exəkning nohtilirini yexiwətkən kim? □

6 Qəl-bayawanni uning ʻeyi ʻqıləjanmən, Xorluknimu uning turaləqusi ʻqıləjanmən. ■

7 U xəhərning ʻqiyqas-sürənliridin yirək turup uni mazək ʻqilidu;

U exəqning warkirixinimu anglimaydu.

8 U taqlarni ʻöz yaylıkim dəp kezidu,

Xu yərdiki həmmə gül-giyahni izdəp yüridu.

9 Yawa kala bolsa hizmitinggə kirixkə razi bolamdu?

Sening okurungning yeneda turuxka unamdu? □

10 Yawa kalini tana bilən baqlap, tapka ʻquxürələmsən?!

U sanga əgixip jilojilarda mengip tirna tartamdu?

11 Uning küqi zor boləjanliqi üqün uningəja tayinamsən?

□ **39:4 «Ular (yawa ʻəqkilər) dalada ʻsüp, anisining yenedin ʻqikip ʻqaytip kəlməydu»** — keyinki «qoxumqə səz»imizdiki səhbitimizni kəring. □ **39:5 «Xax exək»** — bu bəlkim «yawa exək»ning yənə birhil atilixi boluxi mumkin. Ərəblər uni yawayi həywanlar arisida ʻqoqlap tutux əng ʻqiyin dəp ʻqaraydu.

«nohtiliri» — yaki «asarətliri». ■ **39:6** Ayup 24:5; Yər. 2:24

□ **39:9 «Yawa kala» yaki «awraq»** — əpsus, biz hazır bu həywətlik həywanlarni kərelməymiz. 1627-yili ularning nəslı ʻqurıəjan. Bu həywan nahayiti yooqan bolup, intayin küqlük idi. Uningdin boləjan həywanlardin pəkət pil wə su etila bar idi. Uni boyunturukka ʻqetip ixka selix hərgiz mumkin əməs, əlwəttə!

Əmgikingni uningõa amanət qilamsən?

¹² Danliringni öygə kətürüp əkilixni uningõa tapxuramsən?

«*Danlirimni* haminimoğa yioıxturidu» dəp uningõa ixənəmsən?

Təgikux

¹³ Təgikux qanatlırini xadlık bilən qakıdu, Birəq bular ləyləkning qanat uqliri həm pəylirigə yetəmdü? □

¹⁴ U tuhumlırini yərgə taxlap qoyıdu, Tuhumlırim topıda issitilsun, dəydu.

¹⁵ Ularning tasadipiy dəssilip yanjilidoqanlıqini, Dalidiki birər həywaning asanla ularni dəssəp-qəyləydoqanlıqini untuydu.

¹⁶ Balilirini özining əməstək baqrını qattik qilıdu;

Uning tuqutining əjri bikarõa ketıdu,

□ **39:13 «Təgikux qanatlırini xadlık bilən qakıdu, birək bular ləyləkning qanat uqliri həm pəylirigə yetəmdü?»** — bizning tərjimimiz toõra bolsa u «Təgikuxning qiraylık qanatlıri bolõqini bilən, u heq uqalmaydu, ləylək qiraylık uqıdu» degən mənıdə (ləylək bolsa qong, aliqıpar, küqlük bir qux). Yənə bir hil tərjimisi: «Qanat uqliri həm pəyliri mehrıbanlıqni bildürəmdü?», yəni «Təgikuxning qanatlıri mehrıbanlıqni kərsətməydu, qünki u öz tuhumlırını yərgə saloqandin keyin ular bilən bəzıdə kari bolmaydu» degən mənıdə bolıdu. Təgikux toõruluk keyinki səhbitimizni kərüng.

Birak u pisant kilmioqandak turidu. □

¹⁷ Qünki Təngri uni kəm əkil kılqan,
Uningoqa danalıqni bərmigən.

¹⁸ Həlbuki, u yügürüx aldida məydisini
yukirioqa kətürginidə,
At həm atlıqlarni kəmsitip mazak kılıdu. □

At

¹⁹ Sən atqa küq beoixlioqanmiding?
Sən uning boynioqa yəlpünüp turidioqan yaylini
kiygüzgənmidig?

²⁰ Sən uni həywətlik purkuxliri bilən adəmni
korkutidioqan,
Qekatkidək səkrəyidioqan kılalamsən?

²¹ U əxəddiylik bilən yər tatilap-zohqup,
Əz küqidin xadlinip ketidu,
Qorallıq qoxun bilən jəng kılıxka atlinidu.

²² U korkunqqa nisbətən külüpla qoyidu,
Həqnemidin korkmaydu;
Kılıqning bisidin u yanmaydu.

²³ Okdan, julalıq nəyzə,
Gərzimu uning yenida xarakxiydu,

²⁴ U yərni aqqıq həm oqəzəp bilən yutuwetidu,

□ **39:16 «Balilirini özining əməstək bəoqrini kattik kılıdu; uning tuoqtuning əjri bikarəqa ketidu, birak u pisant kilmioqandak turidu»** — əgər baxka haywanlar təgikuxning uwisini bayqap qaloqan bolsa, təgikux ular tuhumlirinni yemisun dəp, bəzidə əzi tuhumlirini dəssəp qeqiwetidu. Keyinki səhbitimiznimu kərüng. □ **39:18 «U yügürüx aldida məydisini yukirioqa kətürginidə, at həm atlıqlarni kəmsitip mazak kılıdu»** — təgikux intayin tez yügürələydu, qəldə yaki qumluqta bolsa attin ittik mangalaydu. Uni owlax intayin təs.

Jəng kanayini bir anglapla həyajanlinip kinkinoğa patmay ketidu.

²⁵ Kanaylarning awazi bilənla u: «Ayhay!» dəydu,

U jəngni yiraqtin purap bolidu.

U sərkərdilərnin tovlaxlirini, jəngqilərnin warkiraxlirini huxallıq bilən anglaydu.

Sar wə bürküt

²⁶ Sar senin əkling bilən uqamdu,

Qanatlırini jənubğa qarap kerəmdu?□

²⁷ Bürküt buyrukung bilən yukiriğa pərwaz kılıp kətürüləmdü,

Uwisini yukiriğa salamdu?■

²⁸ U qoram taxning üstidə makanlıxidu,

U taqning qoqqisiğa kənıdu,

Tik kıyanımu turaloqusi kılıdu.

²⁹ Xu yərdin u owni paylap baykıwalıdu,

Kəzliri yiraq-yiraqlarnı kəzıdu.

³⁰ Uning baliliri qan xoraydu;

Əltürülgənlər nədə bolsa, u xu yərdə bolıdu».

□ ■

□ **39:26** «Sar senin əkling bilən uqamdu, qanatlırini jənubğa qarap kerəmdu?» — bu ayət, bəlkim, sarning pəsillik kəqūxını kərsıdu. ■ **39:27** Yər. 49:16; Ob. 4

□ **39:30** «Əltürülgənlər nədə bolsa, u xu yərdə bolıdu» — bürküt həm sar toqruluk «qoxumqə sız»imızı kərüng. «Mat.» 24:28nimu kərüng. ■ **39:30** Mat. 24:28; Luqa 17:37

40

Pärwərdigar Ayupka yənə səz kılıdu

¹ Pärwərdigar Ayupka yənə jawabən: —

² «Həmmigə Qadir bilən dəwalaxidiqan kixi uningəta tərbiyə kilməqimu?

Təngrini əyibligüqi kixi jawab bərsun!» — dedi. □

³ Ayup bolsa Pärwərdigarəta jawabən: —

⁴ «Mana, mən heqnemigə yariməymən; Sanga kandaq jawab berələymən?

Qolum bilən əqzimni etip gəptin qalay; ■

⁵ Bir qetim dedim, mən yənə jawab bərməymən; Xundaq, ikki qetim desəm mən qayta səzliməymən» — dedi. □

Pärwərdigar kinayilik səz kılıdu

⁶ Andin Pärwərdigar qara quyun iqidin Ayupka jawab berip mundaq dedi: —

⁷ «Ərkəktək belingni qing baqla,

Andin Mən səndin soray;

Sən Meni həwərdar kıləyin.

⁸ Sən dərwəkə Mening həkümimni pütünləy bikarəta kətküzməqimusən?

Sən əzüngni həqkanıy kılımən dəp, Meni na-toqra dəp əyibliməqimusən? ■

□ **40:2** «**Təngrini əyibligüqi kixi jawab bərsun!**» — Ayup Hudani həqiqətən (Uning muhəbbitidin gumanlinip) əyibligən. Biraq Huda uning səmimiyligini üq dostning qiraylik gepidin yahxi kəridiqandək kılatti. ■ **40:4** Zəb. 39:9-10 □ **40:5** «**Bir qetim dedim.... ikki qetim desəm...**» — Ayupning bu kəmtərlik səzi bəlkim «Mening səzlim kəplikidin alliburun qəktin exip kətti» degənlik boluxi mumkin. ■ **40:8** Zəb. 51:4, 6; Rim. 3:4

⁹ Sening Təngrining bilikidək *küqlük* bir biliking barmu?

Sən Uningdək awaz bilən güldürliyələmsən?

¹⁰ Kəni, hazır özüngni xan-xərəp həm salapət bilən beziwal!

Həywət həm kərkəmlik bilən özüngni kiyindürüp,

¹¹ Ojəzipingning kəhrini qeqip taxlioqin,

Xuning bilən hər bir təkəbburning kəzigə tikilip qarap,

Andin uni pəsləxtürgin.□

¹² Rast, hər bir təkəbburning kəzigə tikilip qarap,

Andin uni boysundurqin,

Rəzillərnə öz ornida dəssəp yər bilən yəksan

□ **40:11 «Ojəzipingning kəhrini qeqip taxlioqin, xuning bilən hər bir təkəbburning kəzigə tikilip qarap, andin uni pəsləxtürgin»** — Hudaning küç-qudriti həm ojəzipi pəkətlə həkkanıy məksəttə bolıdu, hərgiz haliqanqə pəkət insanlarning məjburiy «ibadət»ioqə erixix üçün əməs. Məsılən, muxu yərdə təkəbburlarnı dərhal həlak kılıx əməs, ularoqə səwr-takıtını kərsitip, rəhım-xəpkətkə erixix pursitini yarıtıp awwal: «Təkəbburlarnı pəsləxtürüx»tə ixlılılıdu.

kil!□

¹³ Ularni birgə topioqa këmüp qoy,
Yoxurun joyda ularning yüzlirini kepən bilən
etip qoyqin;

¹⁴ Xundak qilalisang, Mən seni etirap qilip
mahtaymənki,
«Ong qolung özüngni qutkuzidu!».

Begemottin aloqan sawaq

¹⁵ Mən sening bilən təng yaratqan begemotni
kөрüp qoy;

□ **40:12 «Rast, hər bir təkəbburning közigə tikilip qarap, andin uni boysunduroqin, rəzillərni öz ornida dəssəp yər bilən yəksan qil!»** — Huda Ayupni Öz alimining təhtigə olturuxqa təklip qilidu. Ayup bu orunda olturoqinida toqra həküm qikiralamdu, qikiralmamdu? Bu ix pəqətla küq-qudrət məsilisi əməs. Adəmdə «təkəbburlar»ni pəsləxtürüp, «rəzillərni öz ornida dəssəp yər bilən yəksan qilip» jazalioqudək danalixmu bolmisa, həmmə ixni bilgən bolmisa wə pütünləy adil bolmisa bolmaydu. Hudaning rəzillərning yər yüzigə həküm sürüxidə Öz məqsiti həm pilani bar. Əmdi uning bu pilanini qüxənmisə, hər bir adəmnin əhwalini ətraplıq bilmisə, hata həküm qikarmay qalmaydu. Huda toqruqluq Injilda deyilgəndək: «Rəbbimiz Öz wədisini (yəni rəzillikni jazalax, Özining həqkanıy qiləqan kixilirini Öz yenioqa elixqa boləqan wədisini) orundaxni (bəzilərnin «keqiktürdi» dəp oyliqinidək) keqiktürgini yəq, bəlki həqkimning həlak boluxini halimay, həmmə insanning towa qilixioqa kirixini arzulap, silərgə kəngqilik qilip waqitni sozmaqta» («2Pet.» 3:9). Yamanlarning keyinrək towa qilixini kim bilələydu? Buni bilidioqan pəqət Hudadur. Ayupning qiyamət künidin əsasən həwiri yəq, həm Huda muxu yərdə uningə u toqrisida həqnersə demigən.

U kalidək ot-qəp yəydu.□

¹⁶ Mana, uning belidiki küqini,
Korsak muskulliridiki kudritini hazir körüp
koy!

¹⁷ U quyruqini kedir dərihidək egidu,
Uning yotiliridiki singirliri bir-birigə qing tokup
qoyulğan.

¹⁸ Uning səngəkliri mis turubidəktur,
Put-qolliri tēmür qoqmaqlarğa ohxaydu.

¹⁹ U Təngri yaratqan janiwarlarning bexidur,
Pəkət uning Yaratquqisila uningğa Öz kiliqini
yekinlaxturalaydu.□

²⁰ Taqlar uningğa yeməklik təminləydu;
U yərdə uning yenida daladiki hərber haywanlar
oynaydu.

²¹ U sədəpgül dərəhlikining astida yatidu,
Qomuxluk həm sazliqning salkinida yatidu.

□ **40:15 «Begemot»** — ibraniy tilidiki bir söz. Uyoqur tiliqta bu söz əərbqidin qobul kilinğan bolup, «su eti» degən haywanni kərsitidu. Birak muxu ayətlər təswir qilğan haywan «su eti» əməs. Məsilən, 16-ayəttə uning quyruqining kedir dərihidək qong həm uzun bolidiğanliki kərsitilidu. 19-ayəttə uning haywanlar iqidə əng qongi ikənliki kərsitilidu — demək, u birhil intayin qong othor haywan. Uning toqrisidiki ayətlərni yioqip, yəkün qiqarsak, hazir nəqli quriğan «brontosawr»ni (dinozavrning bir türi) kərsitixi mumkin. Bu zor qong haywanning uzunluqi 20 metr; eoqirliqi 100 tonna qiqatti. Hazirki zamanidiki alimlarning bolsa bəlkim bu huləsığə qarxi qiqix mumkinqiligi bolqini bilən, bu təswir əzi Ayupning dəwridə bu atalmix «tarixning ilgiri»diki haywanning uning bilən zaman-dax bolqanliqığa qaltis ispat kərsitidu. □ **40:19 «Pəkət uning Yaratquqisila uningğa Öz kiliqini yekinlaxturalaydu»** — bu ayətning ikkinqi kismini qünixix təs. Baxqa hil tərjimisimu uqrxixi mumkin.

22 Sədəpgüllüklər öz sayisi bilən uni yapidu;
 Əstəngdiki tallar uni orap turidu.

23 Qara, dərya texip ketidu, birak u heq
 hədukmaydu;

Hətta İordandək bir dəryamu uning aqziya
 ərəkəxləp urulsimu, yənıla hatirjəm turiweridu.

24 Uning aldiya berip uni tutqili bolamdu?

Uni tutup, andin burnini texip qülük ötküzgili
 bolamdu? □

41

Lewiatandin alojan sawak

1 Lewiatanni qarmaq bilən tartalamsən?

Uning tilini arqamqa bilən *baqlap*
 basalamsən? □

2 Uning burniya qomux qülükni kirgüzələmsən?

Uning engikini tēmür nəyzə bilən texələmsən?

3 U sanga arqa-arkidin iltija qilamdu?

Yaki sanga yawaxlik bilən söz qilamdu?

4 U sən bilən əhdə tüzüp,

Xuning bilən sən uni mənggü malay süpitidə
 qobul qilalamsən?

5 Sən uni kuxkaqni oynatqandək oynitamsən?

Dedəkliringning huzuri üqün uni baqlap
 qoyamsən?

6 Tijarətgilər uning üstidə sodilixamdu?

Uni sodigərlərgə bəlüxtürüp berəmdü?

□ 40:24 «...Uni tutup, andin burnini texip qülük ötküzgili
 bolamdu?» — begemotning əhmiyiti toqruluk «qoxumqa
 söz»imizni kəring. □ 41:1 «Lewiatan» — yukirikçi 3-bab,
 8-ayəttiki izahatni kəring.

7 Sən uning pütkül terisigə atarnəyzini sanjiyalamsən?

Uning bexiqə qanggak bilən sanjiyalamsən?!

8 Qolungni uningqə birlə təgküzgəndin keyin, Bu jəngni əsləp ikkinqi undak qıloquqi bolmaysən!

9 Mana, «*uni boysundurimən*» degən hərəkəndak ümid bihudiliktur;

Hətta uni bir kərüpla, ümidsizlinip yərgə qarap qalidu əməsmu?

10 Uning jeniqə tegixkə petinalaydioqan həqkim yoktur;

Undakta Mening aldimda turmaqqi bolqan kimdur?□

11 Asman astidiki həmmə nərsə Mening tursa, Mening aldimqə kim kelip «manga tegixlikini bərginə» dəp baqqan ikən,

Mən uningqə qayturuxkə tegixlikmu?□ ■

12 *Lewiatanning əzaliri,*

Uning zor küqi,

Uning tüzüluxining güzəlliki toqruluk,

Mən süküt qilip turalmaymən.

□ **41:10 «Uning jeniqə tegixkə petinalaydioqan həqkim yoktur; undakta Mening aldimda turmaqqi bolqan kimdur?»** — lewiatan insanqə əgitiqian əng uluq ix Hudaning Öz həywisini gəwdiləndürüxtur; insanlar lewiatanning uluqlukini həm tilsim kərəkəmligə qarap Hudadin əyminixi kerəktur. Oqurmənlərnin «qoxumqə səz»imizni kəruxini ümid qilimiz.

□ **41:11 «Mening aldimqə kim kelip «manga tegixlikini bərginə» dəp baqqan ikən»** — baxkə birhil tərjimixi: «manga kim awwal bir nərsə bərgənikən, andin «manga tegixlikini bərginə» dəp baqqan ikən?». ■ **41:11** Mis. 19:5; Qan. 10:14; Zəb. 24:1; 50:12; Rim. 11:35; 1Kor. 10:26, 28

13 Kim uning sawutluk tonini salduruwetəlisun?
Kim uning qox engiki iqigə kiriwalalisun?□

14 Kim uning yüz dərważilirini aqalalisun?
Uning qixliri ətrapida wəhimə yatidu.

15 Qasiraqlirining səpliri uning pəhridir,
Ular bir-birigə qing qaplaxturuloqanki,□

16 Bir-birigə xamal kirməs yeqin turidu.

17 Ularning hər biri öz həmrahlıroğa
qaplaxkandır;

Bir-birigə ziq yepixturuloqan, heq ayrilmastur.

18 Uning qüxkürüxliridin nur qaknaydu,
Uning közliri səhərdiki kapaqtəktur.

19 Uning aqzidin otlar qikip turidu;
Ot uqkunliri səkrəp qikidu.

20 Komux gülhanəğa koyoqan qaynawatқан
qazandin qikқан hordək,

Uning burun təkükidin tütün qikip turidu;

21 Uning nəpisi kəmürlərnı tutaxturidu,
Uning aqzidin bir yalkun qikidu.

22 Boynida zor küq yatidu,

Wəhimə uning aldida səkrixip oynaydu.

23 Uning ətliri kat-kat birləxtürülüp qing turidu;
Üstidiki *qasiraqliri* yepixturulup, midirlimay
turidu.

24 Uning yüriki bəəyni taxtək mustəhkəm turidu,
Həтта tügməning asti texidək məzmut turidu.

□ 41:13 «...Kim uning qox engiki iqigə kiriwalalisun?» — baxқа nəqqə hil tərjimiliri bar, məsilən: — «...Kim uning ikki kūr qixliri iqigə kiriwalalisun?» yaki «...Kim uningəğa yügənni yeqinlaxturalisun?». □ 41:15 «Qasiraqlirining səpliri uning pəhridir, ular bir-birigə qing qaplaxturuloqanki...» — baxқа birhil tərjimisi: «Uning pütün dümbisi qasiraqlardur, ular bir-birigə qing qaplaxturuloqanki...»

25 U ornidin qozoqalsa, palwanlarmu qorkup qalidu;

Uning toloqinip xawkunlixidin alakzadə bolup ketidu.□

26 Birsı kılıqni uningqə təgküzsimu, heq ünümi yok;

Nəyzə, atarnəyzə wə yaki qanggak bolsimu bəribir ünümsizdur.

27 U təmürni samandək,

Misni por yaqəqtək qəqlaydu.

28 Okya bolsa uni qorkitip qəqkuzalmaydu;

Saləqə taxliri uning aldida pahaləqə aylinidu.

29 Tokmaqlarmu pahaldək heqnemə hesablanmaydu;

U nəyzə-xəxbərning tənglinixigə qarap külüp qoyidu.□

30 Uning asti qismi bolsa ətkür sapal parqiliridur;

U lay üstigə qong tirna bilən tatiliqandək iz qalduridu.□

31 U dengiz-okyanlarni qazandək qaynitivetidu;

U dengizni qazandiki məlhəmdək warəqxitidu;

32 U mangsa mangoqan yoli parkiraydu;

Adəm *buzoqunlarni kərüp* qongqur dengizni ap'aq qəqlik boway dəp oylap qalidu.

33 Yər yüzidə uning təngdixi yoktur,

U heq qorkmas yaritiloqan.

34 U büyüklərning hərqandikiqə *jür'ət bilən* nəzər selip, qorkmaydu;

□ 41:25 «Uning toloqinip xawkunlixidin alakzadə bolup ketidu» — baxqə birnəqqə hil tərjimiliri uqrixı mumkin.

□ 41:29 «xəxbər» — bexi tikəndək boləqan uzun birhil nəyzə.

□ 41:30 «Uning asti qismi bolsa ətkür sapal parqiliridur» — yaki «Uning asti qismi bolsa, bəəyni qiyik taxlardur».

U barlik mæŕrur Һaywanlarning padixahidur».

□

42

Pærwærdigarŕa sirdax dost bolux

¹ Ayup Pærwærdigarŕa jawab berip mundak dedi: —

² «Hæmmæ ixni qilalaydioŕiningni, Hærkandak muddiayingni tosiwalŕili bolmaydioŕinini bildim!

³ «Næsihætni tuturuqsiz sæzlær bilæn hirælæxtürgæn kim?»

Bærhæk, mæn özüm qüxænmiŕæn ixlarni dedim, Mæn æklim yætmeŕdioŕan tilsimat ixlarni eytim. □ ■

⁴ Anglap baqqaysæn, sæzlæp beræŕ; Mæn Sændin soray, Sæn meni hæwærdar qilŕaysæn.

⁵ Mæn kulikim arkilik hæwiringni angliŕanmæn,

□ **41:34 «U barlik mæŕrur Һaywanlarning padixahidur»**

— baxka birhil tæŕjimisi: «U barlik mæŕrur boluŕqilarning padixahidur». Oŕurmænlærninŕ lewiatandin aloŕan sawaqlar toŕŕuluk «koxumŕæ sæz»diki sæhbitimizni kæruxini ümid qilimiz. □ **42:3 ««Næsihætni tuturuqsiz sæzlær bilæn hirælæxtürgæn kim?» Bærhæk, mæn özüm qüxænmiŕæn ixlarni dedim...»**

— Ayup Hudaning (38:2) soriŕan soaliŕa jawab bærginidæ, Hudaning Özigæ æsli tænbih bærgæn sæzlini kŕbul kilip hatalikini iŕrar kilip, jawab berip: — «Mæn!» degændæk, özige bu jawabkarlikni alidu. Birak yukirida deŕginimizdæk, uning üq dosti hæn Elihumu ohxaxla «næsihætni tuturuqsiz sæzlær bilæn hirælæxtürgæn» idi, dæp qaraymiz. ■ **42:3** Ayup 38:2; Zæb. 40:5; 131:1; 138:6; 139:6

Birak hazir k zum Seni k riwatidu.□

⁶ Xuning  q n m n  z- z mdin n pr tlinim n, Xuning bil n topa-qanglar w  k ll r arisida towa kildim». □

 slig  k lt r l x

⁷ P rw rdigar Ayupka bu s zl rni kil qandin keyin xundak boldiki, P rw rdigar Temanlik Elifazoqa mundak dedi: —

«Mening o zipim sanga h m ikki dostungoqa qarap kozoqaldi; q nki sil r Mening toqramda  z kulum Ayup toqra s zlig nd k s zlimidinglar.□ ⁸ Birak hazir  z nglar  q n y tt  torpaq h m y tt  koqkarni elip, kulum Ayupning yenioqa berip,  z- z nglar  q n k yd rm  kurbanlik sununglar; kulum Ayup sil r  q n dua kilidu; q nki M n uni qobul kilm n; bolmisa, M n  z nadanlikliringlarni  z nglaroqa kayturup ber y; q nki sil r Mening

□ **42:5 «Anglap bakqays n, s zl p ber y; m n S ndin soray, S n meni h w rdar kil qays n»** — b zi x rhqil r bu s zl rni Hudaningki (38:3, 40:7), Ayup p k t ularni n kil k lt r p  slitidu, d p qaraydu. Lekin bizningq  Ayup ularni  zining qin k nglidiki gepi kilip ixlitidu. □ **42:6**

«Topa-qanglar w  k ll r arisida towa kildim» — k dimd  kattik towa kilix, puxayman kilix, mat m tutuxlar «topa-qanglar w  k ll r arisida» olturux  rkilik bild r l tti.

□ **42:7 «Mening o zipim ... kozoqaldi; q nki sil r Mening toqramda  z kulum Ayup toqra s zlig nd k s zlimidinglar»** — Hudaning bu s zi, bolupmu «Mening kulum Ayup **Mening** toqramda toqra s zligan» degini, bizg  aqkuq bolup,  q dostning w  Ayupning bayanliridin toqra w  natoqra y rlirini p rk etix  q n h kilkilik rol oynioqusi.

toʻqramda kulum Ayup toʻqra sözligəndək toʻqra sözlimidinglar».□

⁹ Xuning bilən Temanlik Elifaz, Xuhalik Bildad wə Naamatlik Zofar üqəylən berip Pərwərdigar ularoqa deginidək kildi; həmdə Pərwərdigar Ayupning duasini qəbul kildi.

¹⁰ Xuning bilən Ayup dostliri üqün dua kiliwidi, Pərwərdigar uni azab-qiynqilikliridin qayturup, əsligə kəltürdi; Pərwərdigar Ayupka burunqidin ikki həssə kəp bərdi. □ ¹¹ Xuning bilən uning barlik aka-uka, aqa-singil wə uningoqa ilgiri dost-aqinə boləqanlarning həmmisi uning yenioqa kəldi. Ular uning əyidə olturup uning bilən billə tamaklandı; uningoqa həsdaxlik kiliqip, Pərwərdigar uningoqa kəltürgən barlik azab-oqubətlər toʻqrisida təsəlli berixti; həmdə hər bir adəm uningoqa bir tənggidin kümüx, birdin altun həlka berixti. □ ¹² Pərwərdigar Ayupka keyinki künliridə burunqidin kəprək bəht-bərikət ata kildi; uning on tət ming koyi, altə ming təgisi, bir ming qoxluk kalisi, bir ming mada exiki bar boldi. ¹³ Uningdin yənə yəttə oqul, üq qiz

□ **42:8 «Kulum Ayup silər üqün dua kildu»** — roxənkı, Huda Ayupka ixinidu, kəzi Ayupning dosti üqün dua kiliqxka razi bolidəqanlikiqoqa yetidu. □ **42:10 «Pərwərdigar uni azab-qiynqilikliridin qayturup, əsligə kəltürdi»**

— ibraniy tilida: «Pərwərdigar Ayupni əsirlikidin əsligə kəltürdi». □ **42:11 «hər bir adəm uningoqa bir tənggidin kümüx, birdin altun həlka berixti»** — axu waqıtta bəlkim tənggə-tilladək pul yok, pəkət altun-kümüx pərqiliri boluxi mumkin.

tuoquldi. □ 14 U qizlirining birinçisining ismini «Yemimah», ikkinçisining ismini «Kəziyə», üçinçisining ismini «Kərən-hapuk» dəp qoydi.

□ 15 Pütkül zeminda Ayupning qizliridək xunqə güzəl qizlarni tapkili bolmaytti; atisi ularni aka-ukiliri bilən ohxax mirashor kildi. □

16 Bu ixlardin keyin Ayup bir yüz kırık yil yaxap, öz oqullirini, oqullirining oqullirini, hətta tətinqi əwladkığə, yəni əwrilirininu kərgən.

□ **42:13 «Uningdin yənə yəttə oqul, üç qiz tuoquldi»**

— Pərwərdigar Ayupka «tirilix» toquruluk biwasitə heqkandək gəp kılmidi. Biraq tekisttə (10-ayət) mundaq deyilidu: — «Pərwərdigar uningə burunkidin ikki həssə kəp bərdi». Həywanlarning sani bolsa ikki həssə dərijidə kəpəytildi. Məsilən, əslidə uning yəttə ming qoyi bar idi; hazır uning on tət ming qoyi bar boldi, qatarlıqlar. Biraq əslidə uning «on balisi, yəni yəttə oqli, üç qizi» bar idi; hazır bolsa uning on tət oqli, altə qizi bar bolux kerəkku? Əməliyəttə u kıyamət künidə kaytidin əslidiki yəttə oqli, üç qizi bilən jəm bolidu. Xu qaşda u həkikətən on baliliklə əməs, bəlki yigirmə balilik bolidu. Ayup yeni balilirining oninçisi bilən tohtap kəlix bilən, bəlkim bu «ikki həssə» degən ix kəlgüsində qoqum bir tirilixni kərsitidu, mən əslidiki on səyümlük balamdin pəkət waqitlik ayrildim, dəp oylaxqa baxlıqan bolsa kerək. Xunga bizningqə tirilix toquruluk bu ixlardin bexarət aldi. Demək, «Pərwərdigar uningə burunkidin ikki həssə kəp bərdi» — kıyamət küni Ayup ularning tirildürülüxi bilənla yənla huxallik bilən ular bilən jəm bolup, on tət oqli, altə qizi bilən didarlıxip, «yeni asman, yeni zemin»da billə olturup oqizalinidu. □

□ **42:14 «Yemimah»** — «pahtək» degən mənida. «Kəziyə» — «darqin» (huxpuraklik bir hil ətir) degən mənida. «Kərən-hapuk» — «sürmə munggüz» (sürmigə toloqan bir munggüz) degən mənida. □ **42:15 «atisi ularni aka-ukiliri bilən ohxax mirashor kildi»** — bəlkim yeni ailisi üçün minnətdarlıqini bildürux, yaki uning hazırkı baylıqlirining molluqini bildürux üçün xundaq kıloqan.

¹⁷ Xuning bilən Ayup yaxinip, künliridin qanaət tepip aləmdin ötti.

**Muq ddes Kalam (y ngi yezik)
The Holy Bible in the Uyghur language, written in
Pinyin script**

Copyright   2010 Mukeddes Kalam - Uyghur Bible Translation Committee

Language: Uyghur tili (Uyghur)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2021-09-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 12 Sep 2021

b6bd0959-14d2-5233-b340-6f210a8f13c5